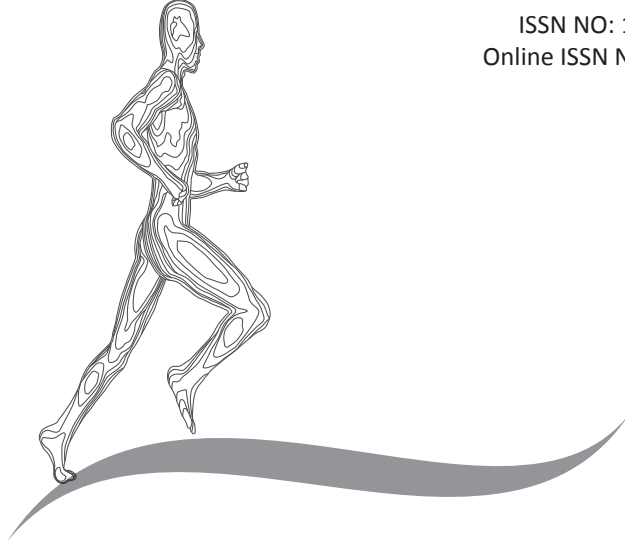

ISSN NO: 1309-5110
Online ISSN NO:1309-8543

Spor ve **Performans** **Araştırmaları Dergisi**

**Journal of Sports and
Performance Researches**

Cilt / Vol : 2 Sayı / No :1

OCAK - JANUARY / 2011

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
YAŞAR DOĞU BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU
SAMSUN / 2011**

**ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY
YASAR DOGU SCHOOL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS**

**Spor ve Performans
Araştırmaları Dergisi**

**Journal of Sports and
Performance Researches**

Sahibi / Owner

Dr. Hüseyin AKAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörü

Genel Yayın Yönetmeni / Editor-in Chief

Dr. Osman İMAMOĞLU

Beden eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Müdürü

Editör / Editor

Dr. M. Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL

Editör Yardımcısı / Associate Editor

Dr. Özgür BOSTANCI

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. Osman İMAMOĞLU

Dr. Seydi Ahmet AĞAOĞLU

Dr. M. Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL

Dr. Mürsel AKDENK

Dr. Erkut TUTKUN

Dr. Mehmet TÜRKMEN

Dr. Menderes KABADAYI

Dr. Özgür BOSTANCI

Yazışma Adresi / Correspondence Address

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu

Kurupelit Kampüsü - 55139 - Atakum / SAMSUN

ISSN NO: 1309-5110 / Online ISSN NO:1309-8543

Tel: +90362 312 19 19 - 3879 Fax: +90362 457 69 24

spd@omu.edu.tr

Danışma ve Hakem Kurulu / Scientific Advisory Board

Dr. A.Faik İMAMOĞLU	Dr. Mehmet YORULMAZLAR
Dr. Abdullah CANİKLİ	Dr. Menderes KABADAYI
Dr. Ahmet SANIOĞLU	Dr. Metin KAYA
Dr. Ali KIZILET	Dr. Murat GÖKALP
Dr. Aslan KALKAVAN	Dr. Murat KALDIRIMCI
Dr. Bilal ÇOBAN	Dr. Mürsel AKDENK
Dr. Birol ÇOTUK	Dr. Necati CERRAHOĞLU
Dr. Cengiz ARSLAN	Dr. Nurtekin ERKMEN
Dr. E.Ahmet TERZİOĞLU	Dr. Osman İMAMOĞLU
Dr. Emin KURU	Dr. Ömer ŞENEL
Dr. Erdal ZORBA	Dr. Önder DAĞLIOĞLU
Dr. Erdoğan TOZOĞLU	Dr. Özgür BOSTANCI
Dr. Erkut TUTKUN	Dr. Recep KÜRKCÜ
Dr. Ertan KILICIGİL	Dr. Reşat KARTAL
Dr. Fatih HARAHÜSEYİNOĞLU	Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU
Dr. Fatih HAZAR	Dr. Semih YILMAZ
Dr. Fehmi TUNCEL	Dr. Seydi Ahmet AĞAOĞLU
Dr. Fikret SOYEL	Dr. Sinan BOZKURT
Dr. Gazanfer DOĞU	Dr. Suat KARAKÜÇÜK
Dr. Güner EKENCİ	Dr. Tayfun AMMAN
Dr. Halil TAŞKIN	Dr. Turgut KAPLAN
Dr. Hasan KASAP	Dr. Vedat ÇINAR
Dr. Hülya AŞÇI	Dr. Velittin BALCI
Dr. İbrahim YILDIRAN	Dr. Veysel KÜÇÜK
Dr. Kadir GÖKDEMİR	Dr. Yavuz Selim AĞAOĞLU
Dr. M.Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL	Dr. Yücel OCAK
Dr. Mehmet Akif ZİYAGİL	Dr. Zahit SERASLAN
Dr. Mehmet GÜNAY	Dr. Zekai PEHLİVAN
Dr. Mehmet TÜRKMEN	

İngilizce Dil Editörü / English language Editor

Aydan ERMIŞ

İstatistik Danışmanlar / Statistic Advisors

Dr. Yüksel BEK

Dr. Soner ÇANKAYA

Sekreteryä / Secretariat

Hamza KÜÇÜK

Grafik / Graphic

Hamdi TANRIKULU

Baskı / Print

Güven Ofset Matbaacılık

Saitbey Mah. Çukurçeşme Sk. No:12 SAMSUN

Tel: 0362 431 01 71 Fax: 0362 420 00 00

Baskı Tarihi:

İçindekiler / Contents

Ajlan SAÇ M. Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL	FARKLI SPORCU GRUPLARINDA ÜÇ AYRI ANAEROBİK GÜÇ ÖLÇÜM YÖNTEMİYLE ELDE EDİLEN SONUÇLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ EVALUATION OF THE RESULTS OF THREE DIFFERENT ANAEROBIC POWER TESTS OBTAINED BY MEASURING DIFFERENT SPORT GROUPS	5 - 12
Yücel OCAK Veli KESKİN Yunus TORTOP Sebiha GÖLÜNÜK	ÇOCUKLARINI YAZ SPOR OKULLARINA GÖNDEREN AİLELERİN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE BEKLENTİLERİ SOCIO-ECONOMIC CONDITIONS AND EXPECTATIONS OF FAMILIES WHO SEND THEIR CHILDREN TO SUMMER SPORTS SCHOOLS	13 - 22
Murat GÖKALP Senem Seda ŞAHENK Mehmet TÜRKMEN	BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNDE UYGULANABİLECEK ÇOK KÜLTÜRLÜ OYUN ÖRNEKLERİ MULTICULTURALISTS PLAY EXAMPLES TO BE USED IN PHYSICAL EDUCATION LESSONS	23 - 31
Burçin ÖLÇÜCÜ Abdullah CENİKLİ Murat KALDIRIMCI Özgür BOSTANCI	TENİSÇİ ÇOCUKLARDA TOPLU VE TOPSUZ UYGULANAN HAREKET EĞİTİMİNİN FİZİKSEL UYGUNLUK DEĞERLERİNE ETKİSİ THE EFFECTS OF MOVEMENT TRAINING WITH AND WITHOUT BALL ON PHYSICAL FITNESS OF TENNIS PLAYING CHILDREN	32 - 40
Berna M. ERGİN A. Faik İMAMOĞLU Taner TUNÇ Selahattin AKPINAR Musa ÇON	ÜNİVERSİTE SPOR MERKEZLERİNDEKİ HİZMET KALİTESİ BOYUTLARININ ALGI VE ÖNEM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ A STUDY ON PERCEPTION AND IMPORTANCE OF THE DIMENSIONS OF SERVICE QUALITY AT UNIVERSITY SPORTS CENTERS	41 - 49
Erdoğan TOZOĞLU M. Zahit SERARSLAN Menderes KABADAYI Özgür BOSTANCI	TÜRKİYE'DEKİ VE AMERİKA'DAKİ SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SPOR ÜRÜNLERİNDE MARKA TERCİHİNİ ETKİLEYEN İLETİŞİM ARAÇLARININ ARAŞTIRILMASI VE KARŞILAŞTIRILMASI THE INVESTIGATION AND COMPARISON OF COMMUNICATION TECHNIQUES THAT RELATE TO MAKING OF SPORTS TRADE MARK PRODUCTS IN TURKISH AND AMERICAN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS FACULTY STUDENTS	50 - 60

FARKLI SPORCU GRUPLARINDA ÜÇ AYRI ANAEROBİK GÜÇ ÖLÇÜM YÖNTEMİYLE ELDE EDİLEN SONUÇLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Ajlan SAÇ¹ M. Yalçın TAŞMEKTEPLİĞİL²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı üç farklı anaerobik performans değerlendirme yönteminden elde edilen test sonuçları arasındaki ilişkinin araştırılmasıdır. Araştırma voleybol, basketbol ve güreş branşlarından her biri aktif spor yapan, 30 erkek gönüllü katılımcıyla gerçekleştirildi (21,8±1,6 yıl). Katılımcıların anaerobik performansları dikey sıçrama (DS), 13,72 metre (15 yard) ön koşulu 45,73 metre (50 yard) anaerobik sprint (AS) ve Wingate anaerobik güç ve kapasite (WAnT) testleri kullanılarak ölçüldü. Çalışma sonunda DS, AS ve WAnT test sonuçlarından zirve güç (ZG) değeri esas alınarak yapılan pearson korelasyon analizi (r) sonuçlarına göre; anaerobik performansı değerlendirmede kullanılan farklı test yöntemlerinin, oldukça farklı karakterlerde test protokolleri olarak anaerobik performansın farklı parametrelerini test ettikleri, dolayısıyla kullanılan her bir yöntemin diğer yöntemlerle arasında bir korelasyon bulunmasına rağmen, bu korelasyon değerlerinin oldukça düşük önem düzeyine sahip olduğu saptandı (ZG ve DS için, r=0,36; ZG ve AS için, r=0,17; DS ve AS için, r=0,08).

Anahtar Kelimeler: Wingate, anaerobik sprint, dikey sıçrama, test

EVALUATION OF THE RESULTS OF THREE DIFFERENT ANAEROBIC POWER TESTS OBTAINED BY MEASURING DIFFERENT SPORT GROUPS

ABSTRACT

The purpose of this study was to research the relation between three different anaerobic performance test outputs. The study was realized on 30 male active athletes who are physically active at volleyball, basketball and wrestling (n=30; 21.8±1.6 years old). Anaerobic performance of athletes was measured using the vertical jump (VJ), 50 yard sprint (AS) and Wingate anaerobic power and capacity test (WAnT). According to the results of Pearson correlation analyzes (r) based on VJ, AS and peak power (PP) out-put of WAnT which were used to evaluate anaerobic performance, it was concluded that although there is a relation between each test method ,these correlations have poor importance (r=0.36 for PP and VJ; r=0.17 for PP and AS, r=0.08 for VJ and AS) since these tests measure different parameters of anaerobic performance.

Key Words: Wingate, anaerobik sprint, vertical jump, test

*Bu çalışma Ajlan SAÇ tarafından Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsüne sunulan Yüksek Lisans tezinden derlenmiştir.

¹ Giresun Üniversitesi Rektörlüğü Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Okutmanı, Giresun, ajlansac@hotmail.com

² Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Samsun, myalcint@omu.edu.tr

GİRİŞ

Sporcuya uygulanacak antrenman programının özelliklerinin ve/veya sporcunun antrenman yanıtlarının değerlendirilmesi konularında fikir sahibi olmak amacıyla uygulanan pek çok test yöntemi bulunmaktadır. Seçilen test yönteminin bilimsel temelleri olan, literatürde geçerliliği ve güvenilirliği gösterilmiş yöntemler olması oldukça önemlidir.

Anaerobik gücün ölçümü için birçok test yöntemi kullanılsa da bu testlerin güvenilirlik değerleri farklılıklar göstermektedir. Bouchard ve arkadaşları 1991 yılında yayımladıkları bir çalışmada, laboratuarlarda anaerobik kapasitenin değerlendirilmesinde sıklıkla kullanılan yöntemlerin güvenilirlik katsayılarının 0.76 ile 0.98 arasında değiştiğini rapor etmişlerdir[1]. Fakat maksimal oksijen tüketiminin aerobik gücü gösterdiği ölçüde anaerobik performansın değerlendirilmesinde kullanılan bir altın standart bulunmamaktadır. Bu nedenle non-invaziv olarak anaerobik performansı test eden yöntemlerin geçerlilik düzeyleri, anaerobik proseslerin göstergesi olarak kullanılan en güvenilir kan ve gaz parametrelerinin egzersiz yanıtlarıyla[2] ya da bir diğer non-invaziv yöntemle aralarındaki korelasyon araştırılarak saptanır ve genellikle güvenilirlik korelasyonlarına oranla daha düşüktür. Oldukça geçerli ve güvenilir bir test yöntemi olarak sıklıkla kullanılan Wingate test sonu parametrelerinin farklı mesafe sporları için geçerlilik katsayıları; performans mesafesine ve kullanılan test parametresinin türüne bağlı olarak değişmekle birlikte, genellikle 0,47–0,88 arasında bulunmuştur[3].

Spor bilimcilerin ilgili alanda yapılan test sonuçlarının değerlendirilmesinde karşılaştıkları zorluklar[4], bazı saha testlerinin standardizasyonunun pek çok laboratuvar düzeneğinde olduğu kadar nesnel kabul edilmemesi[5], söz konusu testlerin uygulamaları sırasında becerinin, başarıyı etkileyen önemli bir faktör olarak sonuca doğrudan etkisi, test protokolü ve/veya kullanılan bazı ergometre ve düzeneklerin bazı spor branşlarına yakınlığı yüzünden yaşanan problemler, yetersiz laboratuvar donanımı v.b. pek çok nedenle tercih edilen bir test yönteminin sonuçlarının bir diğeriyle kıyaslanması ya da yerine kullanılması ihtiyacı doğabilir[6].

Bu çalışma, anaerobik güç ve kapasiteyi belirlemede sıklıkla kullanılan test yöntemlerinden Dikey Sıçrama (DS), 13,72 metre (15 yard) ön koşulu 45,73 metre (50 yard) Anaerobik Sprint (AS) ve Wingate anaerobik güç ve kapasite testinden alınan başlıca test çıktısı olarak kabul edilen Zirve Güç (ZG) sonuçlarının anaerobik performansı belirleme bakımından nasıl bir ilişki ortaya koyduğunu belirlenmek amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOD

Araştırma Gurubu

Çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinden, anaerobik performans konusunda yetkin, voleybol, basketbol ve güreş branşlarında, ulusal ve uluslararası alanda başarıları bulunan ve her biri aktif, 30 erkek sporcunun gönüllü katılımıyla gerçekleştirildi (n=30; 21,8±1,6 yıl).

Verilerin Toplanması

Dinlenme Ölçümleri:

Her sporcunun boy ve vücut ağırlık bilgileri Seca marka bir boy ve kilo ölçer kullanılarak; çıplak ayakla, sporcu dik pozisyonda, ayak tabanları bitişik ve yere tam bastırılmasına özen gösterilerek, skalanın üzerinde kayan 30 santim uzunluğundaki kaliper, başının tam üzerine dokunacak şekilde ayarlanarak ölçüldü. Vücut ağırlığı ölçümleri için tartının dijital göstergesinde en az üç saniye

boyunca değişmeden kalan değer esas alındı. Ölçüm hassasiyetleri boy uzunluğu için 0,1cm ve vücut ağırlığı için 0,01 kg idi.

Anaerobik Performansın Test Edilmesi

Dikey Sıçrama Testi:

DS testi öncesinde tüm sporculara içinde ani sprintlerin olduğu bir ısınma programı uygulandı. Aktif olarak dinlendirilen sporcular teste alındılar. Sporcular, el parmak uçları renkli toz bir boya ile boyandıktan sonra duvara yüzü dönük bir konumda, ayakkabı ucunun duvara teması sağlandığı anda, topukları yerden kalkmamak kaydı ile dizleri ve kolları tam ekstansiyonda iken baskın kollarıyla en yüksek noktaya ulaşmaları istendi. Bu yükseklik metrik panodan okunarak sıfır noktası olarak kaydedildi. Sporcular metrik panoda erişme yükseklikleri alındıktan sonra duvara yan döndürülerek sıçratıldı. Sporculardan, dizler 90 ° bükülü ve gövde öne hafif eğik iken adım almadan çift ayakla sıçramaları istendi. Bu işlem iki kez tekrar edilerek metrik panoda temas ettikleri en üst nokta kaydedildi. Bu mesafeden sporcunun sıfır noktası çıkarılarak sıçrama mesafesi saptandı ve aşağıdaki formülle güç hesaplandı.

$$P = v4,9.(W). \sqrt{D}$$

(P; Güç (kg.m/s), W; Vücut Ağırlığı (kg), D; Sıçrama Mesafesi (m) ve $v4,9$; sabit değer (s)

45 Metre (50 Yard) Koşu Testi

AS testleri, atletizm sahasında uygun ısı koşullarında (22–24 C°) ve rüzgârsız bir havada yapıldı. 45,73 metrelik koşu mesafesi ve test gereğince 13,72 metrelik ön koşu mesafesi önceden belirlenerek işaretlendi. Çıkışlar sporculara herhangi bir çık komutu verilmeden, kendilerini hazır hissettikleri anda ve yüksek çıkış pozisyonunda yaptırıldı. Sporcuların AS sürelerinin tespitinde, Tümer Elektronik tarafından geliştirilmiş bilgisayar uyumlu ve kablosuz veri iletebilme özelliğine sahip, 1/1000 hassasiyetinde, her kapısında lazer yansımali iki göz bulunan üç kapılı Prosport tmr esc 2100 sb electronic chronograph marka fotosel kullanıldı. Sporculara üçer dakika arayla ikişer kez aynı sprint mesafesi koşturuldu ve en iyi dereceleri “saniye” cinsinden değerlendirilmek üzere kaydedildi. Katılımcılar tüm koşular sırasında sözlü olarak motive edildi.

Wingate Anaerobik Güç ve Kapasite Testi

WANt için modifiye edilmiş bilgisayara bağlı ve uyumlu bir yazılımla çalışan kefeli bir Monark 824 model bisiklet ergometresi kullanıldı. Testler öncesi her sporcu için sele ve gidon ayarları yapıldı. Her sporcu için test sırasında dış direnç olarak uygulanacak olan yük, Monark marka kefeli ergometreler için 75gr/kg olarak hesaplandı. Sporculara bisiklet ergometresinde hesaplanan test yüklerinin %20’si ile, 60–70 devir/dakika pedal hızında, 4–8 saniye süreli iki veya üç sprint içeren, 5 dakikalık bir ısınma protokolü uygulandı. Isınma sonrasında 3–5 dakika pasif dinlenme verildi[7]. Sporcuların dirençsiz olarak mümkün olan en kısa zamanda en yüksek pedal hızına ulaşmaları istendi. Maksimum hıza ulaşıldığından emin olduğunda (yaklaşık 3–4 saniye sonra), daha önce 75gr/kg olarak hesaplanmış yük bırakıldı ve test başlatıldı. Sporcular bu dirence karşı 30 saniye boyunca en yüksek hızla pedal çevirdi. Sporcular test boyunca sözel olarak teşvik edildiler. Toparlanma periyodunda, hafifletilmiş dirence karşı 2–3 dakika pedal çevirerek sporcuların normale dönmeleri sağlandı.

Testin en yüksek güç çıktısı veren beş saniye “ortalaması zirve güç” (peak power), 30 saniyelik test süresince ortalama güç çıktısı “güç averajı” (average power) ve test süresince kaydedilen en düşük beş saniyelik güç çıktısı “minimum güç” (minimum power) olarak tespit edildi. Ayrıca yorgunluk indeksi (fatigue index), zirve güç ve minimum güç değerleri arasında kurulan matematiksel bir ilişkiyle hesaplandı $[(ZG - MG) / ZG \times 100]$ [8].

Verilerin Analizi

Çalışma sonunda elde edilen veriler Statistical Package for Social Science (SPSS) 15.0 istatistik

programı kullanılarak değerlendirildi. İki den fazla grupların varyans analizleri Genel Lineer Model (General Linear Model) ve tek değişkenli (Univariate) bir test yöntemi olan Tek Değişkenli Varyans Analizi (Univariate Analysis of Variance) yöntemi ile değerlendirilirken Post-Hoc olarak gruplar arasındaki fark Çoklu Grupların Karşılaştırması (Multiple Comparisons) altında Tukey testiyle analiz edildi. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analiziyle değerlendirildi.

BULGULAR

Bu çalışmanın amacı DS, AS ve WAnT'den alınan yanıtlar arasındaki ilişkinin araştırılmasıydı. Çalışmamıza voleybol (21,1±1,5 yıl, 184,2±8,6 cm ve 77,1±8,2 kg), basketbol (21,8±2 yıl, 189,1±11,8 cm ve 79,3±10,1 kg) ve güreş (22,5±1 yıl, 172,4±3,6 cm ve 76±8,3 kg) branşlarında ulusal ve uluslar arası başarı seviyelerinden, anaerobik güç ve kapasite konusunda antrene 30 erkek sporcu gönüllü olarak katıldı (N=30; 21,8±1,6 yıl, 181,9±11 cm ve 77,4±8,9 kg). Voleybol, basketbol ve güreş branşlarına ait DS testi sonuçları tablo 1'de sunulmuştur. Çalışma sonucunda, DS testinden elde edilen bulgular değerlendirildiğinde branşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamadı (p>0,05).

Tablo 1. Dikey sıçrama testinin branş farklılıklarına göre varyans analizleri

Test Edilen Parametre	Sportif Branşlar	N	Ortalama±Ss	*Farklılık	p
Dikey Sıçrama Testi (watt)	Voleybol	10	1225,6±159,3	a	0,730
	Basketbol	10	1178,1±143,5	a	
	Voleybol	10	1225,6±159,3	a	0,893
	Güreş	10	1197,2±112	a	
	Basketbol	10	1178,1±143,5	a	
	Güreş	10	1197,2±112	a	

*Farklı harfler gruplardaki önemli farklılığı ifade etmektedir (p<0,05).

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

AS testine katılan sporcularda branşlara göre elde edilen bulguların analizinde, değerler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamadı (p>0,05) (Tablo 2).

Tablo 2. 13,72 m (15 yard) hızlanmalı 45,73 m (50 yard) anaerobik sprint testinin branş farklılıklarına göre varyans analizleri

Test Edilen Parametre	Sportif Branşlar	N	Ortalama±Ss	*Farklılık	p
13,72 m Hızlanmalı 45,73 m Sprint Testi (saniye)	Voleybol	10	6±0,1	a	0,150
	Basketbol	10	6,1±0,2	a	
	Voleybol	10	6±0,1	a	0,938
	Güreş	10	6±0,1	a	
	Basketbol	10	6,1±0,2	a	
	Güreş	10	6±0,1	a	

*Farklı harfler gruplardaki önemli farklılığı ifade etmektedir (p<0,05).

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

WANT'nin en popöler test sonu parametresi olan ZG değerleri tablo 3'te sunulmuştur. ZG için, sporcuların branş farklılıkları göz önüne alınarak yapılan değerlendirme sonucuna göre değerler arasındaki fark istatistiksel olarak anlamsız bulundu ($p>0,05$).

Tablo 3. Wingate anaerobik güç ve kapasite test sonu zirve güç parametresinin branş farklılıklarına göre varyans analizleri

Test Edilen Parametre	Sportif Branşlar	N	Ortalama \pm Ss	*Farklılık	p
Zirve Güç (watt)	Voleybol	10	781,9 \pm 69,2	a	0,902
	Basketbol	10	793,3 \pm 58,5	a	
	Voleybol	10	781,9 \pm 69,2	a	0,132
	Güreş	10	729,2 \pm 47	a	
	Basketbol	10	793,3 \pm 58,5	a	0,055
	Güreş	10	729,2 \pm 47	a	

*Farklı harfler gruplardaki önemli farklılığı ifade etmektedir ($p<0,05$).

** $p<0,05$ *** $p<0,01$ **** $p<0,001$

Wingate anaerobik güç ve kapasite testinin test sonu parametrelerinden zirve güç, ortalama güç, minimum güç ve yorgunluk indeksi değerleri ile dikey sıçrama testi ve 13,72 metre hızlanmalı 45,73 metre anaerobik sprint testi sonuçları arasındaki ilişki incelendiğinde; tüm test parametreleri için oldukça zayıf korelasyon değerleri saptandı (ZG ve %Yİ için, $r=0,56$; ZG ve DS için, $r=0,36$; ZG ve AS için, $r=0,17$; %Yİ ve DS için, $r=0,05$; %Yİ ve AS için, $r=0,13$; DS ve AS için, $r=0,08$) (Tablo 4).

Tablo 4. Wingate anaerobik güç ve kapasite, dikey sıçrama ve 13,72 m hızlanmalı 45,73 m anaerobik sprint test sonu parametrelerinin korelasyon analizleri

Parametreler	Pearson r Korelasyonu	
	r	p
Zirve Güç (watt)	0,562*	0,001
Yorgunluk indeksi (%)		
Zirve Güç (watt)	0,361	0,050
Dikey Sıçrama (watt)		
Zirve Güç (watt)	-0,177	0,351
Anaerobik Sprint (s)		
Yorgunluk indeksi (%)	0,054	0,775
Dikey Sıçrama (watt)		
Yorgunluk indeksi (%)	0,132	0,486
Anaerobik Sprint (s)		
Dikey Sıçrama (watt)	0,083	0,665
Anaerobik Sprint (s)		

* $p<0,01$ (pearson r)

TARTIŞMA

Altın standart, bir testin ölçmeyi amaçladığı şeyi ne kadar doğru ölçtüğünü anlamak için, ölçülen değer in önceden bilinen kesin bir değerle karşılaştırılmasıdır. Non-invaziv olarak anaerobik performansı test eden yöntemlerle, anaerobik proseslerin göstergesi olarak kullanılan oldukça güvenilir kan ve gaz parametrelerinin egzersiz yanıtları arasında yüksek korelasyon saptansa da[2], aerobik gücü gösterdiği ölçüde anaerobik gücü de gösteren kesin bir altın standart yoktur[5]. Bu yüzden geçerlilik araştırmalarında anaerobik gücün bazı göstergeleri kullanılmıştır[5].

Spor bilimcilerin bu test sonuçlarının değerlendirilmesinde bazı zorluklarla karşılaştıkları bilinmektedir. Sonuçlar mutlak değerler olarak, vücut ağırlığının kilogram başına, vücut yüzey alanının m²'si başına, yağsız vücut ağırlığının kilogramı başına veya ekstremite kas kitlesi oranına göre yorumlanabilir ve bu durum sonuçların standardizasyonu açısından problem oluşturabilir[4]. Yine söz konusu testlerin uygulamaları sırasında becerinin, başarıyı etkileyen önemli bir başka faktör olarak sonuca doğrudan etkisi bir dezavantaj olabilir. Bu nedenle saha testlerinin standardizasyonu bir laboratuvar düzeneğinde olduğu kadar nesnel olup olmadığı tartışmaya açıktır[5].

Çalışmamızdan alınan sonuçlar, oldukça farklı aktivite paterni ve hareket süresi içeren DS, 13,72 m ön koşulu 45,73 m AS ve WANt sonuçlarının birbirini desteklese de, saptanan istatistiksel korelasyon değerlerinin beklenenin çok altında olduğunu göstermiştir.

Bilindiği gibi eş zamanlı bacak aktivitesi ya da üst vücut kaslarının aktif veya pasif olması durumu, üretilen güç değerlerinde oldukça önemli etkilere neden olabilmektedir[9]. Bu durum, farklı test protokollerinden alınan yanıtlar arasında bir tutarsızlık yaratarak istatistiksel korelasyon değerini küçültüyor olabilir. Yinede anaerobik gücü ölçmek için sıklıkla kullanılan sıçrama testlerinin geçerliliği, AS ve/veya WANt'nin kabul edilebilirlik düzeyine oranla oldukça düşük bulunur[2,10,11].

Literatürde gösterilen pek çok çalışma, bulgularımızı destekler niteliktedir. Bediz ve Gökbel'e göre; pek çok saha testi ele alındığında, WANt sonuçları arasında yapılan karşılaştırmaların çoğunda korelasyon (r) değerleri 0.75 den büyüktür. Fakat WANt güç göstergeleri ile anaerobik performansa dayanan saha testleri arasında korelasyonlar olmasına rağmen WANt'den elde edilen yüksek değerler bu spesifik branşlardaki başarının bir göstergesi olarak kullanılamaz[5].

Kabadayı 2000 yılında elit judocularında yaptığı bir çalışmada, AS, DS ve Margaria- Kalamen testi başta olmak üzere anaerobik performansı değerlendiren kuvvet testleri gibi yöntemler arasında anlamlı bir korelasyon ortaya koyamamıştır. Çalışmasında farklı yaş, cinsiyet ve sıklet guruplarından sporcuların değerlendirilmeye alınmasının, bu farklılığı doğuran önemli etkenlerden biri olduğunu belirterek, anaerobik kapasiteyi test eden farklı testlerin birbiri yerine kullanılamayacağı sonucuna varmıştır[12].

Bulgularımızı destekler nitelikte bir diğer çalışma Hoffman ve arkadaşları tarafından 2000 yılında yapılmıştır. WANt'nin test sonu parametrelerinden Yı%'si ile AS testi arasında hiçbir anlamlı ilişki bulunamamıştır. Bunun ana nedeninin uygulanan WANt ve AS testlerinin egzersiz protokollerinin farklılıklarından kaynaklanmış olabileceği bildirilmiştir[13]. Çolakoğlu 1994 yılında yaptığı bir çalışmada, WANt sonunda elde edilen Yı% ile hiçbir koşu mesafesinin performans zamanı arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyon bulamamıştır[14]. DS testleri 20 yıldan fazladır anaerobik gücü ölçmede kullanılmasına rağmen WANt karşısında çok daha fazla eleştiri almıştır[2,10,11] ve hala WANt karşısında bir aşama kaydedememiştir.

Hoffman[15] çalışmasında, WANt ve DS testleri arasında orta düzeyde bir korelasyon bulmuş ve bu değerleri Hoffman ve arkadaşlarının[13] daha önce elde etmiş olduğu değerlerle karşılaştırdığında daha iyi değerler, fakat Bosco ve arkadaşları[10] tarafından ortaya konan değerlerden daha düşük

değerler ortaya koyduğunu grmuştr. Hoffman[15] elde edilen bütün bu birbirinden farklı sonuçların nedenini; Hoffman ve arkadaşlarının[13] araştırmasına katılan sporcuların elit basketbol oyuncularına bağlı olarak daha çok branşa spesifik değerler ortaya koymuş olabilecekleri ve diğer g ölçüm metodlarındakine göre sporcuların oldukça farklı yollarla g üretebilecekleri ve/veya g üretilirken eş zamanlı bacak aktivitesi ya da üst vücut kaslarının aktif veya pasif olması durumuna bağlı olarak, üretilen güç değerlerinde oldukça önemli etkilere neden olabileceği biçiminde belirtmiştir[9,13].

Ayrıca Sands, WAnT ve DS testi üzerine yaptığı çalışma sonucunda, anaerobik güç ve kapasitenin farklı yönlerini ölçen bu testlerden olan DS testinin sıçrama konusunda iyi antrene olmayan sporcularda kullanılmasının uygun olmayabileceğini belirtirken[16], Bosco DS testinde kan laktat değerlerine baktığında $7,3 \pm 6,3$ mmol-L civarında aldığı sonuçlar ile WAnT'den alınan sonuçlar karşılaştırdığında tıpkı diğer anaerobik test sonuçlarında görüldüğü gibi dikey sıçrama testinin sonuçlarını da anlamlı düzeyde düşük bulmuştur[10].

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, branş farklılıkları gözetilerek sporculara uygulanan testler sonucunda elde edilen bulguların analizine göre, branşlar arasındaki fark değerlendirmeleri yapıldığında;

1. Voleybol, basketbol ve güreş branşlarına ait AS, DS testleri sonucunda ve WAnT test sonu parametrelerinden ZG parametresine göre elde edilen bulgular, branşlar arası farklılıklar gözetilerek değerlendirildiğinde farklar istatistiksel olarak anlamsız bulundu ($p>0.05$).

2. Voleybol, basketbol ve güreş branşlarına ait WAnT test sonu parametrelerinden MG ve Yİ% parametresi, branş ayırımı gözetilerek değerlendirildiğinde MG için voleybol - basketbol ($p<0,001$) ve basketbol - güreş ($p<0,05$) branşları arasındaki farkla, Yİ% için voleybol - basketbol ($p<0,001$) ve basketbol - güreş ($p<0,001$) branşları arasındaki fark istatistiksel olarak önemli düzeydeydi ($p>0.05$).

Çalışmada, sporcular üzerinde uygulanan bütün anaerobik güç ve kapasite testlerinin sonuçları arasındaki ilişki incelendiğinde; tüm test parametreleri için oldukça zayıf korelasyon değerleri saptandı (ZG ve %Yİ için, $r=0,56$; ZG ve DS için, $r=0,36$; ZG ve AS için, $r=0,17$; %Yİ ve DS için, $r=0,05$; %Yİ ve AS için, $r=0,13$; DS ve AS için, $r=0,08$).

Sonuç olarak, çalışmadan elde edilen korelasyon değerlerine göre; anaerobik performansı değerlendirmede kullanılan farklı test yöntemlerinin, oldukça farklı karakterlerde test protokolleri olarak anaerobik performansın farklı parametrelerini test ettikleri ve her bir yöntemin diğer yöntemle arasında bir korelasyon bulunmasına rağmen, bu korelasyon değerlerinin oldukça düşük önem düzeyine sahip olmaları nedeniyle birbiri yerine kullanılamayacakları anlaşıldı.

Çalışmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurularak gelecekte yapılacak çalışmalar için aşağıdaki öneriler sıralanabilir;

— Literatürde yapılan çalışmalarla paralel ve/veya aksine sonuçlar elde edilmesinin nedeni çalışmaya katılan sporcu sayısının etkisi olabilir. Bu tarz çalışmalarda güvenilirliği ve geçerliliği artırmak için çalışmanın daha geniş sporcu gurupları üzerinde tekrarlanması önerilebilir.

— Anaerobik güç ve kapasiteyi ölçmek için kullanılan testler, çalışmaya dahil edilen spor branşlarına spesifik değerler vermiş olabileceğinden çalışma farklı branşlardan farklı sporcu guruplarıyla da tekrarlanarak, elde edilen değerler karşılaştırılabilir.

— Söz konusu testlerin hangi sporlar için daha elverişli oldukları konusunda daha spesifik olarak karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

1. Bouchard, C., Taylor, A. W., Simaneau, J. & Dulac, S. Testing Anaerobic Power and Capacity. L. MacDouall, H. A. Wenger, H. Gren. (Ed.). Physiological Testing of the High Performance Athlete. Champaign, IL: Human Kinetics Books. 1991.
2. Vandewalle, H., Peres, G. & Monod, H. Standard Anaerobic Exercise Tests. Sports Med. 1987; 4(4):268-89.
3. Thomas, C., Plowman, S.A. & Looney, M.A. Reliability and Validity of the Anaerobic Speed Test and the Field Anaerobic Shuttle Test for Measuring Anaerobic Work Capacity in Soccer Player. Measurements Physic Education Exerc Sci. 2002; 6(3):187-205.
4. Beyaz, M. İzokinetik Tork Değerleri ve Wingate Test ile Anaerobik Gücün Değerlendirilmesi. Tıpta Uzmanlık Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Spor Fizyolojisi Araştırma ve Uygulama Merkezi, 1997.
5. Bediz, C.Ş. ve Gökbel, H. Wingate Test. SBD, 1994; Cilt:29, S:119-134.
6. Tamer K. Sporda Fiziksel-Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 2000.
7. Inbar, O., Bar-Or, O. & Skinner, J. S. The Wingate Anaerobik Test. Champaign, IL: Human Kinetics Books, 1996.
8. Aziz, A.R. & Chuan, T.K. Correlation Between of Running Repeated Sprint Ability and Anaerobic Capacity by Wingate Cycling in Multi- Sprint Sports Athletes. Int J Appl Sports Science, 2004; (16)1:14 – 22.
9. Tharp, G.D., Newhouse, R.K., Uffelman, L., Thorland, W.G. & Johnson, G.O. Comparison of Sprint and Run Times With Performance on The Wingate Anaerobic Test. Res. Q, 1985;56:73-76.
10. Bosco, C., Luhtanen, P. & Komi, P.V. A Simple Method for Measurement of Mechanical Power in Jumping. Eur. J. Appl. Physiol. 1983; 50:273-282.
11. Harmon, E.A., Rosenstein, M.T., Frykman, P.N., Rosenstein, R.M. & Kraemer, W.J. Estimation Of Human Power Output From Vertical Jump. J. Appl. Sport Sci. Res, 1991: 5: 116-120.
12. Kabadayı, M. Üst Düzey Judocuların Anaerobik Güçlerinin Bazı Test Yöntemleri İle Belirlenmesi ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, 2000.
13. Hoffman, J.R., Epstein, S., Einbinder, M. & Weinstein, Y.A. Comparison Between the Wingate Anaerobic Power Test to Both Vertical Jump and Line Drill Tests in Basketball Players, JSCR, 2000; 14(3): 261-264.
14. Çolakoğlu, M. Dayanıklılık Gelişiminin Metabolik ve Fizyolojik Temelleri I. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1995; 1(1): 34-45.
15. Hoffman, J.R. & Kang, J. Evaluation of a New Anaerobic Power Testing System, JSCR, 2002; 16(1): 142 – 148.
16. Sands WA, McNeal JR, Ochi MT, Urbanek TL, Jemni M, Stone MH. Comparison of the Wingate and Bosco anaerobic tests. J Strength Cond Res 2004; 18(4): 810-815.

ÇOCUKLARINI YAZ SPOR OKULLARINA GÖNDEREN AİLELERİN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE BEKLENTİLERİ

Yücel OCAK¹

Veli KESKİN²

Yunus TORTOP¹

Sebiha GÖLÜNÜK¹

ÖZET

Bu çalışma ile Eskişehir, Burdur ve Afyonkarahisar'da ikamet eden ve çocuklarını yaz spor okullarına gönderen ailelerin; sosyo-ekonomik durumları ve beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Eskişehir, Burdur ve Afyonkarahisar Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinin açmış oldukları yaz spor okullarına katılan 279 erkek ve 167 bayan, toplam 446 öğrenci velisi oluşturmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda velilere anket formu uygulanmıştır. Anketin alfa değeri (α) %86'dır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi, SPSS 11,00 paket programında frekans, yüzde (%) dağılımı ile ilişkilendirmede ki-kare (χ^2) analizi yapılmış, anlamlılık düzeyi $P<0,05$ olarak belirlenmiştir. Çocuklarını spora yönlendiren ailelerin eğitim seviyeleri %33,2 ile lise mezunu olarak yoğunluk göstermektedir. Ailelerin, %31,2 oranında 751–1000 TL aralığında orta ve dar gelirli ailelerden oluştuğu ve %50,9 oranında 30–39 yaş aralığında yoğunlaştığı gözlenmiştir. Bu çalışmada erkekler %80,6, bayanlar ise %88 oranında çocuklarının fiziksel ve fizyolojik gelişimine sporun olumlu katkısı olacağını ifade etmektedirler. Çocukların spora yönlendirilmesinde aile faktörünün spor branşının belirlenmesindeki etkisi incelendiğinde erkeklerin %27,2, bayanların ise %16,2 oranında etkili olduğu görülmüştür. Anne ve baba arasındaki bu fark istatistiksel olarak 0,05 düzeyinde anlamlılık ifade etmektedir ($P<0,05$). Ayrıca erkek velilerin %24,7'si, bayanların ise %12'si çocuklarını maddi kazanç sağlamak için spora yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. Anne ve baba arasındaki bu farklılık istatistiki olarak 0,05 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir ($P<0,05$).

Anahtar Kelimeler: Spor, aile, çocuk, beklentiler

SOCIO-ECONOMIC CONDITIONS AND EXPECTATIONS OF FAMILIES WHO SEND THEIR CHILDREN TO SUMMER SPORTS SCHOOLS

ABSTRACT

This study aims to determine the socio-economic conditions and expectations of families who reside in Eskişehir, Burdur and Afyonkarahisar and send their children to summer sport schools. The sampling of the study includes 446 parents who sent their children to summer courses in different sport branches opened by Youth and Sports Directorates in Eskişehir, Burdur and Afyonkarahisar. A survey was applied to parents of children taking part in the research with a distribution of %62,6 ($n=279$) male and %37,4 ($n=167$) female parents. The alpha value of the study was (α) 86%. The evaluation of items was performed with the frequency and percentile relations on chi-square test in statistical package of social sciences 11,00 (SPSS 11,00) and a P value less than 0,05 was considered significant. The educational background of parents leading their children to sport are mostly high school graduates with %33,2 percentage. When monthly income is examined, %31,2 of these families are composed of people whose incomes change between 751-1000 TL coming from middle and low income groups. The parents aged 30-39 covers a proportion of %50,9. In this study, % 80,6 of males and %88,0 female parents stated that sports will contribute positively in physical and physiological development of their children.

¹ Afyon Kocatepe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Afyon, yocak@aku.edu.tr (Yazışmadan sorumlu yazar); s.golunuk@hotmail.com

² Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor ABD, Afyon, keskinv@gmail.com

When the effect of family factor on choosing the sports branch is examined, males' affect was at a rate of %27,2 and females %16,2 in directing their children to sports. The difference between mothers and fathers is at a meaningful 0,05 level ($P<0,05$). However %24.7 of male parents and %12 of female parents have pointed out they lead their children to sport to provide financial profit. This situation has a significantly meaningful at a level of 0,05 ($P<0,05$).

Key Words: Sports, families, child, expectations

GİRİŞ

Çocukluk süreci, 18. yüzyıldan itibaren yaşamın farklı ve özel bir bölümü olarak algılanmaya başlandı. 19. yüzyılda eğitimciler, çocuklara kendilerini ifade etme olanağı verilirse, sağlıklı büyüme göstereceklerini ileri sürerek, çocuk gelişimi ve davranışlarının yönlendirilmesi gerektiğini savundular. Çocukların duygusallaştırılması olarak nitelenebilecek bu eğilim, 20. yüzyılı gerçek bir çocuk yüzyılı yapmıştır. “Çocukluk Döneminde Spor” kavramı da yine bu yüzyılda olgunlaşmıştır [1].

Günümüzde spor aktivitelerine ve organizasyonlarına verilen önem giderek artmaktadır. Eskiden gelişmiş ülkelerinde zenginlerin yapmış oldukları spor aktiviteleri, günümüzde toplumların her kesiminin ilgi gösterdiği, hatta aktif ve pasif olarak katıldıkları bir faaliyet haline gelmiştir. “Kitleleri peşinden sürükleyen spor etkinliklerine yönelen bireylerin amacı; eğlenmek dinlenmek ve hoşça vakit geçirmekten, sağlığını korumaya, sosyal çevre kazanmaya ya da para kazanmaya kadar geniş bir alan içerisinde değişmektedir” [2].

Bugün sporun bir eğitim aracı olarak çocuğun bedensel ve ruhsal yönden gelişmesinde büyük rol oynadığı bilinmektedir. Özellikle spor, çocukların fiziksel, fizyolojik, psikolojik ve zihinsel gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır.

Aile tüm toplumlardaki en küçük sosyal kurumdur. Aile bireye kişilik kazandırmak ve toplumun kültürünü özümsetmekten başka psikolojik açıdan güvence temelini de oluşturur. Çocuğun aile dışındaki dünyaya uyum sağlayabilmesinde gereken gücü kazandıran etken aile üyelerinden gördüğü destektir. Çocuk doğumdan itibaren okul dönemine kadar öncelikle aile üleriyle ilişki içerisinde. Her şeyi onları taklit ederek öğrenir. Konuşma şekli, yemek yeme alışkanlığı, okuma isteğinden, müzik, sinema ve spora ilgi duymaya kadar tüm ilgi ve ihtiyaçları aile içerisinde taklit yoluyla şekillenir. Bu nedenle anne ve babasını kitap okurken gören çocuk kitap okumaya yatkın olacak, spor yaptığını gördüğünde de aktif olarak spora katılacaktır [1].

Çocuklarda oluşacak düşünce ve davranış modelleri bakımından aile hayatı ve ailede yer alan kişilerin davranış ve ilişkileri ne kadar sağlıklı olursa, topluma kazandırılacak gelecek nesillerde o denli sağlıklı ve yararlı kişilerden oluşur [3].

Spor açısından bakıldığında, çocuğun gelişiminin büyük bir bölümünün aile içinde şekillenmesi, ilgi, yetenek ve kapasitesinin bu ortamda oluşması, çocuğun spora yönelmesinden ve bu yönelmenin hangi spor branşı olacağına kadar uzanan bir dizi kararda, ailenin önemli roller üstleneceğini tahmin etmek zor değildir [4].

Çocuğun psiko-sosyal gelişimine, fiziksel gelişimine ve boş zamanlarını değerlendirmesine fayda sağlayacağını düşünen aile; çocuklarını, çocuğun kendi istediği bir branşa veya kendilerince çocuğu açısından daha iyi bir gelecek sağlayacağını düşünerek, kendi seçtiği bir spor branşına yönlendirmektedirler [2,5].

Ayrıca ilgiler geniş ölçüde yakın çevredeki öğrenme olanaklarına bağlıdır. Bu sebeple ilgilerin oluşumunda, çocuğa model teşkil eden ana-babanın rolü büyüktür. Bir müzik aleti çalan, resim

yapan, sporla uğraşan anne ve baba, kendi uğraşlarıyla çocuğa önemli birer örnek oluştururlar. Annenin balerin, babanın müzisyen olması mutlaka çocukta da aynı ilginin oluşacağı anlamına gelmez. Önemli olan, çocuğun istek, yetenek ve eğilimidir. Bu özellikler saptandıktan ve çocuğun ilgileri belirlendikten sonra o doğrultuda yönlendirmek gerekir [6,7,8,9].

Sosyal hareketlilik ve kentleşmenin meydana getirdiği aile yapısındaki değişmeler, aile içerisindeki rollerin de değişmesine neden olmuştur. Çocuğun aile içerisindeki konumu ve değeri artırmıştır. Bazı aileler, çocukların boş zamanlarını daha iyi değerlendirmelerini ve sporun insan organizmasına sağladığı yararlardan, bazı aileler ise gelecekte çocuklarının başarılı ve ünlü birer sporcu olmasını istediklerinden, hatta çocukları aracılığı ile maddi gelir elde etmek ve daha iyi bir refah seviyesine ulaşmak için çocuklarını spora yönlendirmektedirler.

Bu çalışma çocuklarını yaz spor okullarına gönderen ailelerin sosyo-ekonomik yapılarını belirlemek ve çocuğunu spor okullarına gönderirken hangi beklenti ve düşünce içerisinde olduğunu tespit edebilmek amacı ile planlanmıştır.

MATERYAL VE METOD

Bu araştırmanın örneklemini Eskişehir, Burdur ve Afyonkarahisar Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinin açmış oldukları yaz spor okullarına katılan toplam 446 öğrenci velisi oluşturmuştur.

Çalışmada öncelikle, otuza yakın aileye ulaşılmış, çocuklarını spora yönlendirme nedenleri ve beklentileri sorulmuş, verdikleri cevaplar doğrultusunda uzman görüşleri de alınarak ankete son şekli verilmiştir.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde deneklerin ayırt edici özellikleri, ikinci bölümde ise ailelerin çocuklarını spora yöneltme nedenleri ve beklentileri tanımlanmaya çalışılmıştır. Anket Likert tipi ölçekli olup geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Anketin alfa değeri (α) %76'dır.

Anketlerin değerlendirilmesi, SPSS 11 paket programında frekans, yüzde (%) dağılımı ile ilişkilendirmede ki-kare (χ^2) analizi yapılmış, anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Çalışmada elde edilen veriler aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Cinsiyet dağılımı

CinsiyetYaş	Frekans	%
Erkek	279	62,6
Bayan	167	37,4
Toplam	446	100

Tablo 2. Yaş dağılımı

Yaş	Frekans	%
20-29	56	12,6
30-39	227	50,9
40-49	146	32,7
50-59	17	3,8
Toplam	446	100

Tablo 3. Eğitim durumu dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	%
İlkokul	65	14,6
Ortaokul	68	15,2
Lise	148	33,2
İki yıllık	57	12,8
Dört yıllık	79	17,7
Y. Lisans	29	6,5
Toplam	446	100

Tablo 4. Aylık gelir dağılımı

Aylık Gelir (TL)	Frekans	%
500-750	72	16,1
751-1000	139	31,2
1001-1250	121	27,1
1.251-1.500	43	9,6
1501 ve Üzeri	62	13,9
Toplam	437	98
Kayıp	9	2
Toplam	446	100

Tablo 5. Meslek dağılımı

Meslek Dağılımı	Frekans	%
Öğretmen	62	13,9
Akademisyen	5	1,1
Doktor	21	4,7
Polis	32	7,2
Serbest Meslek	121	27,1
Memur	86	19,3
İşçi	90	20,2
Ev Hanımı	29	6,5
Toplam	446	100

Tablo 6. Anne ve babaların cinsiyet gruplarına göre "Spor etkinliklerinin çocuğumun fiziksel ve fizyolojik gelişimine olumlu katkısı olacağını düşünüyorum" görüşleri

Cinsiyet		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	n	225	42	12	279
	%	80,6	15,1	4,3	100
Bayan	n	147	14	6	167
	%	88	8,4	3,6	100
Toplam	n	372	56	18	446
	%	83,4	12,6	4	100

P>0,05

 $(\chi^2) : 4,166$

(SD) : 4

Tablo 6'da istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılık gözlenmemiştir (P>0,05).

Tablo 7. Anne ve babaların cinsiyet gruplarına göre “Çocuğumun, spor etkinlikleri ile sigara, alkol ve diğer zararlı maddelerden uzak duracağını düşünüyorum” görüşleri

Cinsiyet		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	n	222	30	27	279
	%	79,6	10,8	9,6	100
Bayan	n	127	14	26	167
	%	76	8,4	15,6	100
Toplam	n	349	44	53	446
	%	78,3	9,9	11,9	100

P>0,05 $(\chi^2) : 5,674$ **(SD) : 4**

Tablo7’de istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılığa rastlanmamıştır (**P>0,05**).

Tablo 8. Anne ve babaların cinsiyet gruplarına göre “Çocuğumun spor etkinlikleri ile kurallara uyma ve başkalarının haklarına saygı duymayı öğreneceğine inanıyorum” görüşleri

Cinsiyet		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	n	249	19	11	279
	%	89,2	6,8	3,9	100
Bayan	n	130	26	11	167
	%	77,8	15,6	6,6	100
Toplam	n	379	45	22	446
	%	85	10,1	4,9	100

P>0,05 $(\chi^2) : 8,688$ **(SD) : 4**

Tablo 8’de istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılığa rastlanmamıştır (**P>0,05**)

Tablo 9. Anne ve babaların cinsiyet gruplarına göre “çocuğumun yönelmiş olduğu spor branşını ben belirledim” görüşleri

Cinsiyet		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	n	76	29	174	279
	%	27,2	10,4	62,4	100
Bayan	n	27	14	126	167
	%	16,2	8,4	75,4	100,0
Toplam	n	103	43	300	446
	%	23,1	9,6	67,3	100

***P<0,05** $(\chi^2) : 11,630$ **(SD) : 4**

Tablo 9’da velilerin cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak 0,05anlamlılık düzeyinde bir farklılığa rastlanılmıştır (**P<0,05**).

Tablo 10. Anne ve babaların cinsiyet gruplarına göre “çocuğumun gelecekte başarılı ve ünlü bir sporcu olmasını istediğim için spora yönlendirdim” görüşleri

Cinsiyet		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	n	106	36	137	279
	%	38,0	12,9	49,1	100,0
Bayan	n	39	22	106	167
	%	23,4	13,2	63,5	100,0
Toplam	n	145	58	243	446
	%	32,5	13,0	54,5	100,0

***P<0,05** $(\chi^2) : 13,424$ **(SD) : 4**

Tablo 10’da velilerin cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılığa rastlanılmıştır (**P<0,05**).

Tablo 11. Anne ve babaların cinsiyetlerine göre “çocuğumun ileride iyi bir kazanç elde etmesi için spora yönlendirdim” görüşleri

Cinsiyet		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	Toplam
Erkek	n	69	37	173	279
	%	24,7	13,3	62	100
Bayan	n	20	20	127	167
	%	12	12	76	100
Toplam	n	89	57	300	446
	%	20,0	12,8	67,3	100

*P<0,05 (x²) : 15,326 (SD) : 4

Tablo 11’de istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılığa rastlanmıştır (P<0,05)

Tablo 12. Anne ve babaların aylık kazançlarına göre “çocuğumun ileride iyi bir kazanç elde etmesi için spora yönlendirdim” görüşleri

Aylık Gelir (TL)		Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	Toplam
500–750	n	28	13	38	79
	%	27,2	25,5	13	17,7
751–1000	n	34	11	84	129
	%	33	21,6	28,8	28,9
1001–1250	n	21	9	91	121
	%	20,4	17,6	31,2	27,1
1251–1.500	n	13	10	29	52
	%	12,6	19,6	9,9	11,7
1.501 ve üzeri	n	7	8	50	65
	%	6,8	15,7	17,1	14,4
Toplam	n	103	51	292	446
	%	23,1	11,4	53	100

*P<0,05 (x²) : 33,937 (SD) : 16

Tablo 12’de velilerin aylık kazançları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde bir fark görülmektedir (P<0,05).

TARTIŞMA

Çalışmaya katılan velilerin %62,6’sı erkek, %37,4’ü bayandır. Velilerin yaş dağılımları ise %12,6’sı 20–29 yaş, %50,9’u 30–39 yaş, %32,7’si 40–49 yaş ve %3,8’i 50–59 yaş aralığındadır. Ailelerin eğitim durumlarına bakıldığında, %14,6’sının ilkökul, %15,2’sinin ortaokul, %33,2’sinin lise, % 12,8’inin yüksek okul, %17,4’ünün üniversite, %6,5’inin lisansüstü eğitim mezunu oldukları tespit edilmiştir. Bu durumda araştırmaya katılan velilerin çoğunluğunun lise ve üniversite mezunu oldukları görülmektedir. Ailelerin aylık gelir seviyeleri ise; %16,1’i 500–750 TL, %31,2’si 751–1000 TL, %27,1’i 1001–1250 TL, %9,6’sı 1251–1500 TL ve %13,9’u da 1500 TL ve üzerinde dağılım göstermektedir. Bu değerlerle, araştırmaya katılan velilerin büyük bir bölümünün dar ve orta seviyeli gelir gruplarından oluştuğu söylenebilir. Aynı şekilde ankete katılan velilerin meslek dağılımlarına bakıldığında %13,9’nun öğretmen, %1,1’nin akademisyen, %4,7’sinin doktor, %7,2’sinin polis, %27,1’nin serbest meslek, %19,3’nün memur, %20,2’sinin işçi ve %6,5’inin ev hanımı olduğu görülmektedir.

Sportif etkinliklerin çocukların fiziksel ve fizyolojik gelişimlerine olumlu katkısı olacağını belirten erkek velilerin oranı %80,6 iken, bayan velilerin oranı %88 seviyesindedir.

Thompson ve arkadaşları yaptıkları bir araştırmada Hindistanlı ve Amerikalı ailelerin, sportif

etkinliklerin çocuklarının fiziksel ve fizyolojik gelişimlerine olumlu katkı sağlayacağına inandıklarını tespit etmişlerdir [10]

Yine konuyla ilgili literatür bilgileri değerlendirildiğinde, bir çok araştırmacı, ailelerin çocuklarının fiziksel ve fizyolojik gelişimlerine, fiziksel aktivitelerin önemli katkılar sağladığına inandıklarını ifade etmektedir [11,12,13,14]. Aynı şekilde Pehlivan da yaptığı bir araştırmasında ailelerin; sportif etkinliklerin, çocuklarında birçok olumlu değişlikle beraber fiziksel ve fizyolojik gelişimlerine de önemli katkılar sağladığına inandıklarını belirtmiştir [15].

Literatür bilgileriyle de büyük benzerlik gösteren araştırma bulgularımızda, ailelerin çocuklarının fiziksel ve fizyolojik gelişimlerine sporun katkılarının kaçınılmaz olduğunu algıladıklarını göstermektedir.

Ailelerden “çocuğumun sportif etkinlikler ile sigara, alkol ve diğer zararlı maddelerden uzak duracağını düşünüyorum” diyen erkeklerin oranı %79,2, bayanların oranı %75,4 seviyesindedir. Bu durum sigara ve diğer zararlı maddelere başlama yaşının giderek küçüldüğü günümüzde, umut verici bir oran olarak düşünülebilir. Bir başka ifadeyle aileler çocuklarını sporla zararlı alışkanlıklardan uzak tutabilecekleri bilincini taşımaktadır.

Ögel ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmalarda toplumun yoğun bir şekilde zararlı maddelerle tanışmış olduğunu ifade etmelerine karşılık bu çalışmada velilerin sporla sigara ve diğer zararlı maddelerden uzak bir yeni nesil yetiştirme eğiliminde oldukları söylenebilir [16]. Opper ve arkadaşları, spora yönlendirilen çocukların sigara, alkol ve diğer zararlı madde kullanma oranlarının, spor yapmayan çocuklara oranla daha az olduğunu ifade etmişlerdir [17]. Cholchico ve arkadaşları benzer bir çalışmada sigara, alkol ve madde bağımlılığı gibi kötü alışkanlıkları olan çocukların, spora yönlendirildikten sonra bu alışkanlıklarından uzaklaştıklarını belirtmektedir [18]. Yine literatür bilgilerinde spora katılımın, çocuklarda sigara, alkol ve diğer zararlı alışkanlıkların kullanılmasını azalttığı yönünde çok sayıda araştırma bulgularına rastlanılmaktadır [15,19,20,21] Bizim araştırma bulgularımızı destekleyen literatür bilgileri de göstermektedir ki sportif etkinliklerle, çocuklarımızı tehdit eden sigara, alkol ve diğer madde bağımlılığı gibi kötü alışkanlıklardan korunabiliriz.

Bunun yanında araştırmaya katılan ailelerden erkeklerin %89,2’si, bayanların %77,8’i çocuklarının sportif aktiviteler ile kurallara uyma ve başkalarının haklarına saygı duymayı öğrenebileceklerine inandıklarını ifade etmişlerdir. Yetim ve Yıldırım’ın Ankara il merkezinde yapmış oldukları çalışmada öğrenci velilerinin %61,5’i “dostça oynama, kazananı taktir etme, kaybetmeyi kabullenebilme” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir [22].

Çocukların spora yönlendirilmesinde aile faktörünün spor branşını belirlenmesindeki etkisi incelendiğinde, erkeklerin %62,4 ü, bayanların ise %75’inin spor branşı seçiminde çocuklarına müdahale etmedikleri anlaşılmaktadır. Bunun yanında, çocuklarının branşlarını ben belirledim diyen erkeklerin oranı %27,2 iken bayanların oranı ise %16,2 seviyesindedir. Bu değerler göstermektedir ki erkekler, çocuklarının spor branşlarının belirlenmesinde bayanlara oranla daha etkili olmaktadırlar. Bu durum toplumumuzun ataerkil yapısıyla da ilişkilendirilebilir. Anne ve baba arasındaki bu fark istatistiksel olarak da 0,05 düzeyinde anlamlılık ifade etmektedir ($P<0,05$). Bunun yanında ailelerin büyük çoğunluğunun (% 67,3) çocuklarının branş seçimine etki etmeden, çocuklarının tercihlerini destekledikleri görülmektedir (Tablo.9).

Fredericks ve arkadaşları, ailelerin çocuklarını spora yönlendirmede etki ettiklerini ve gelecekte çocuklarının yapacakları spor branşını belirlediklerinden bahsetmişlerdir [23].

Bu durumda literatür bilgileriyle araştırma bulgularımız arasında farklılık görülmektedir. Fredericks ve arkadaşlarının 2005 yılında yaptığı bu çalışmadaki ailelerin görüşleriyle, günümüzdeki ailelerinin

zamana bağlı olarak bilgi, görgü ve kültürel değişimleriyle oluşan farklılıklar olarak açıklanabilir. Erkekler %38, bayanlar ise %23,4 oranında çocuklarının ünlü ve başarılı bir sporcu olmaları için spora yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Anne ve babalar arasındaki bu farklılık istatistiksel olarak 0,05 düzeyinde anlamlılık ifade etmektedir ($P<0,05$).

Ayrıca velilerden erkekler %24,4 ve bayanlar %12 oranında çocuklarını maddi kazanç sağlamak için spora yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. Bu durum istatistiksel olarak 0,05 düzeyinde anlamlılık ifade etmektedir ($P<0,05$).

Aylık kazançları 500–750 TL olan aileler %27,2, 751–1000 TL olanlar %33, 1001–1250 TL olanlar %20,4, 1251-1500 TL olanlar %12,6 ve 1501 TL ve üzeri aralığında olan aileler %6,8 oranında çocuklarını maddi kazanç sağlamak için spora yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. Bu durum 0,05 düzeyinde anlamlılık ifade etmektedir ($P<0,05$).

Coakley, benzer bir araştırmada, ailelerin sosyo-ekonomik seviyeleri ve yaşam tarzlarının çocuklarının katılacağı sporu belirlemede etkili olduğunu ve çocuğunun başarısıyla birlikte daha fazla maddi kazanç ulaşılarak daha iyi bir yaşam standardına ulaşacakları beklentilerini taşıdıklarını ifade etmiştir [24].

Çon ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin spora yönelmesindeki etken olan unsurlar içerisinde, aile faktörünün ikinci sırada yer aldığını belirtmişlerdir [25]. Bu sonuç araştırmamızla benzerlik göstermektedir.

Başka bir çalışmada ise Demir'in İstanbul Burhan Felek Spor Tesisi Yaz Spor Okulu'na gelen 7–14 yaş grubu 481 çocuk üzerinde yaptığı çalışmada çocukların spora yönelmesinde en önemli etkenin aile olduğu; anne-babanın eğitim düzeyine paralel olarak arttığını belirlemiştir [26]. Literatür bilgileri bu çalışmada elde edilen verilerle benzerlik göstermekte ve çalışmadaki düşünceleri destekler niteliktedir.

Şahan ve arkadaşları da yaptıkları bir çalışmada ailelerin, çocuklarının fiziksel ve psiko-sosyal gelişimine ve boş zamanlarının değerlendirilmesine yarar sağlayacağını düşündükleri için, çocuklarını kendilerinin belirledikleri veya çocuklarının istedikleri bir spor branşına yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir [27].

Tüm bu literatür bulgularının da desteklediği şekilde araştırma sonuçlarımız da göstermektedir ki; genel olarak aileler sportif etkinliklerin, çocuklarının fiziksel ve fizyolojik gelişimlerine olumlu katkısı olacağına inanmaktadırlar. Ancak eğitim seviyesi düşük dar gelirli ailelerin, diğer ailelere oranla çocuklarını spora yönlendirmelerinde maddi kazanç beklentisinde oldukları görülmektedir. Ayrıca dar gelirli aileler, çocuklarının branşlarını kendileri belirlerken ileride çok kazanan ve ünlü birer sporcu olmalarını istemektedirler. Bu onların gelecekte statü atlayarak sosyo-ekonomik durumlarını çocukları aracılığı ile düzeltme arzusunda olduklarıyla ifade edilebilir.

SONUÇ

Araştırmaya katılan veliler çocuklarının serbest zamanlarını sporla geçirmelerini istemektedirler. Ailelerin eğitim seviyeleri dikkate alındığında lisansüstü eğitim yapmış olanların tamamı (N=29 kişi) çocuklarının serbest zamanlarını sporla geçirmelerini istemektedir. Bu da dikkat çekici bir orandır. Her iki cinsiyet grubu da sporun çocukları üzerinde fiziksel ve fizyolojik yönden olumlu katkılar sağlayacağı noktasında benzer görüşlere sahiptir. Yine aileler çocuklarının sportif aktiviteler yolu ile kurallara uyma ve başkalarının haklarına saygı duymayı öğrenebileceklerine inanmaktadırlar.

Aile faktörünün spor branşını belirlenmesindeki etkisi incelendiğinde, velilerin çoğunluğunun çocuklarının görüşlerini destekledikleri görülmektedir. Ancak erkek veliler çocuklarının branşlarının

belirlenmesinde bayanlara oranla daha etkili olmaktadır.

Aylık kazançları 751–1000 TL aralığında olan aileler ve ilkokul mezunu olan aileler, çocuklarını maddi kazanç sağlamak için spora yönlendirdiklerini belirtmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Öztürk F., Toplumsal Boyutlarıyla Spor, Bağırınan Yayınevi, Ankara, ss., 9, 21, 48, 51–53, 61–63, 1998
2. Kılıçgil E., Sosyal Çevre-Spor İlişkileri, Kültür Ofset, Bağırınan Yayınevi, Ankara, ss., 27,35,43, 92, 95, 1998.
3. Tümer S., Gençleri Spora Yönlendirmede Ailenin Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2001.
4. Amman, M.T., "Spor Sosyolojisinde Seçme Konular" Sporda Sosyal Bilimler, (Ed:H.C. İkişler), Alfa Basım Yayım Dağıtım, Bursa, ss., 3, 24. 119, 120, 122, 2000.
5. Hutchinson, S. L., Baldwin, C. K., & Caldwell, L. L. Differentiating parent practices related adolescent behavior in the free time context, *Journal of Leisure Studies*,2003, 35(4), 396-422.
6. Dempsey, J. M., Kimiecik, J. C., & Horn, T. S., Paternal influence on children's moderate to vigorous physical activity participation: an expectancy-value approach, *Pediatrics Exercise and Science*, 5:151-167, 1993.
7. Yavuzer H. (2002), Ana-Baba ve Çocuk, Remzi Kitapevi, İstanbul ss., 155,156, 2002.
8. Erkal M.E., Özbay G., Ayhan D., Sosyolojik Açıdan Spor, Eren Ofset, İstanbul ss., 120- 123, 1998.
9. Ziyagil M.A., Tamer K., Zorba E., Uzuncan S., Uzuncan H.H., Eurofit Test Bataryası Vasıtasıyla 10-12 Yaşları Arasındaki Erkek İlkokul Öğrencilerinin Fiziksel Uygunluk ve Antropometrik Özelliklerinin Yaş Gruplarına ve Spor Yapma Alışkanlıklarına Göre Karşılaştırılması, *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1996, 1,1: ss., 20-28.
10. Thompson, J. L., Davis, S. M., Gittelsohn, J., Going, S., Becenti, A., Metcalfe, L., Stone, E., Harnack, L., Ring, K., "Patterns of physical activity among American Indian children: An assesment of barriers and support", *Journal of Community Health*, 26(6):423-445, 2001.
11. Freedson, P.S., Evenson, S., Familial aggregation in physical activity, *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 62: 384-389, 1991.
12. Moore, L.L, Lombardi, D.A., White, M.J., Campbell, J.L., Oliveria, S.A., Ellison, R.C., Influences on parents' physical activity levels on on activity levels of youngh children, *Journal of Pediatrics*, 2001,118:215-219, 1991.
13. Wagner, N., Kirch, W., Recommendations for he promotion of physical activity in children, *Journal of Public Health*, 2006, 14:71-75.
14. Thompson, A.M., Rehman, L.A., Humbert, M.L., Factors influencing the physically active leisure of children and youth: A qualitative study, *Journal of Leisure Studies*, 27:421-438, 2005.
15. Pehlivan Zekai, Spora Katılan Çocuklara Yönelik Ailelerin Beklentileri, Çocuklarda Gözlenen Davranış Değişimleri ve Spora Katılımın Önündeki Engeller, *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2009, VII (2) 69–76.
16. Ögel K. Çorapçoğlu, A., Sir, A., Tamar M., Tot Ş., Doğan O., ve Ark., Dokuz İlde İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinde Tütün, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı, *Türk Psikiyatri Dergisi*,2004, 15,2: ss., 112,118.
17. Oppen E., Worth A., Bös K., Kinderfitness-kindergesundheit", *Bundesgesundheitsbl Gesundheitsforsch Gesundheitsschutz*, 48:854-862, 2005.
18. Colchico, K., Zybert, P., Basch, C.E., Effects of after-school physical activity on fitness, fatness, and cognitive self-perceptions: a pilot study among urban, minority adolescent girls", *American Journal of Public Health*, 2000, 90(6): 977-978.
19. Rutten, E.A., Stams, G.J.J.M., Biesta, G.J.J., Schuengel, C., Dirks, E., Hoeksma, J.B., The contribution of organized youth sport to antisocial and prosocial behavior in adolescent athletes", *Journal of Youth Adolescence*, 36:255-264, 2007.
20. Ussher, M.H., Owen, C.G., Cook, D.G.& Whincup, P.H., The relationship between physical activity, sedentary behaviour and psychological wellbeing among adolescents", *Social Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 2007, 42, 851-856.
21. Bluechhardt, M. H., Shephard, R. I., "Using an extracurriculum physical activity program to enhance social skills", *Journal of Learning Disabilities*, 1995, 28(3): 160-169.
22. Yetim A., Yıldırım İ. Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma, *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1996, 1,3: ss., 36-43.
23. Fredericks, J.A., Eccles, J.S., Family socialization, gender, and sport motivation and involvement", *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 27, 3-31, 2005.
24. Coakley, J., The good father: parental expectations and youth sports", *Journal of Leisure Studies*, 25(2):155-163, 2006.
25. Çon M., Yetim A., Ağaoğlu S. A., Taşmektepligil, M.Y., Elit Düzeyde Spor Yapanların Spora Yönlendirmelerinde İlk ve Orta Öğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1997, 1: ss, 41-53.

26. Demir A., 7-14 Yaş Arası Çocukların Spora Yönlendirilmesine Etki Eden Faktörler (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1996.
27. Şahan H., Çınar V. Kitle İletişim Araçlarının Spor Kamuoyu Üzerine Etkisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2004, Sayı 12, 277.

BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNDE UYGULANABİLECEK ÇOK KÜLTÜRLÜ OYUN ÖRNEKLERİ

Murat GÖKALP¹

Senem Seda ŞAHENK²

Mehmet TÜRKMEN³

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi derslerinde çok kültürlü oyunlardan nasıl yararlanabileceğine dair örnekler vererek beden eğitimiyle çok kültürlü eğitim anlayışının birleştirilmesinin olumlu katkılar sağlayabileceğini düşünmektir. Günümüzde her alanda görülen hızlı değişim ve gelişmeler beden eğitimi ve spor alanında da gözlemlenmekte, Beden Eğitimi derslerinin çok kültürlü eğitim anlayışıyla bütünleştirilmesi gerekmektedir. Çok kültürlü eğitimin farklı tanımları olmasına rağmen aşağıda verilen tanım en temel ifadedir ; “Çok kültürlü eğitim, okullarda, çoğulculuğu ve eşitliği desteklemek amacıyla yapılan önemli, eleştirel bir yönelimdir. Bu türden bir eğitim, farklı gruplar arasında iletişim geliştirmeyi ve gücü paylaşmayı hedeflemektedir. ABD’de beden eğitimi derslerinde uygulanan farklı çok kültürlü oyunlar mevcuttur. Bu konuda Jim Fullerton ve Heide E. Madjeski tarafından yapılan ilk çalışmada altı farklı oyun tanıtılmıştır. İkinci bir örnek çalışma ise Elisabeth Escamilla Miller tarafından 18 haftalık sürede yapılmıştır. Bu çalışmada fitness, futbol, dans, voleybol, olimpiyat oyunları, basketbol ve buz hokeyi oyunlarının merkezleri, tarihsel geçmişleri, kendi ülkelerinde ve diğer kültürlerde nasıl ve hangi araç-gereçlerle oynadıkları ve bu sporlara ait beceriler gösterilmiştir. Son örnek çalışma ise Dan Ninhan tarafından “Hayat Oyunları, Beden Eğitimi ve Çok Kültürlü Eğitimi” başlıklı makalede belirtilmiştir. Çok kültürlü eğitim kapsamında bu çalışmada, Long Ball, Kick Ball Relay ve Scissors Broad Jump oyunları tanıtılmıştır. Bilimsel yaklaşım doğrultusunda beden eğitimi derslerine ve çok kültürlü oyun örneklerine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Beden eğitimi dersinin çok kültürlü eğitim anlayışıyla bütünleştirilmesiyle olumlu sonuçlar yaşanacaktır. Çok kültürlü eğitim anlayışı çerçevesinde öğrenciler farklı kültürleri tanıyacaklar, farklı kültürlere farklı bireylere saygı ve sevgi duymayı öğreneceklerdir.

Anahtar Kelimeler: 21. Yüzyıl, beden eğitimi dersi, çok kültürlü oyunlar

MULTICULTURALISTS PLAY EXAMPLES TO BE USED IN PHYSICAL EDUCATION LESSONS

ABSTRACT

The aim of this study is to show how combining a multicultural education approach with physical training lessons can have positive contributions by giving examples of how multicultural plays can be used in Physical Education lessons. Nowadays, new developments and fast changes in all areas can also be observed in Physical Education lessons and sports. Furthermore, Physical Education lesson needs to be united with the approach of multi culturalists education. Although there are many definitions for multi culturalists education, the following definition is the most basic definition: “Multiculturalists education is an important critical approach that supports pluralism and equality at schools”. Such an education aims to share the power and to develop communication between different groups. There are different kinds of multicultural plays in Physical Education lessons in USA.

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, gokalp@yaho.com (Yazışmadan sorumlu yazar)

² Marmara Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü

³ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, mturkmen@omu.edu.tr

The first example study about this subject can be given by Jim Fullerton and Heide E. Madjeski who introduced six different plays with Physical Education and multi culturalists education. A second example study was conducted by Elisabeth Escamilla Miller in 18 weeks' time. This study included the centers and historical backgrounds of fitness, football, dancing, volleyball, Olympic games, basketball and ice hockey and how they are played or done in different countries and also the necessary skills for these sports. The last example study was from the article entitled "Life Games, Physical Education and Multicultural Education" by Dan Ninhan. In this study, Long Ball, Kick Ball Relay ve Scissors Broad Jump games were introduced. Physical Education lessons and multicultural games within scientific contexts should become more common. Uniting Physical Education lessons with the approach of multi culturalists education will yield positive results. With the help of this, students will know different cultures and learn to respect and love different cultures and different people.

GİRİŞ

Çok kültürlü eğitimin farklı tanımları olmasına rağmen aşağıdaki verilen tanım en temel ifadedir. Çok kültürlü eğitim, okullarda, çoğulculuğu ve eşitliği desteklemek amacıyla yapılan önemli, eleştirel bir yönelimdir. Bu türden bir eğitim, farklı gruplar arasında iletişim geliştirmeyi ve gücü paylaşmayı hedeflemektedir. Bu nedenle, çok kültürlü eğitim, okullardaki iyileştirme çalışmalarında, gruplar arası iş birliği süreci olarak algılanabilir[1]. Bu süreç içerisinde, okulların, tüm bireyler için işlemesine gayret edilmesi gereklidir. Bu kapsamda yapılan çalışmalarda[2]. Fitness, Futbol, Dans, Voleybol, Olimpiyat Oyunları, Basketbol ve Buz Hokeyi oyunlarının merkezleri, tarihsel geçmişleri, kendi ülkelerinde ve diğer kültürlerde nasıl ve hangi araç-gereçlerle oynandıkları verilmiş ve bu oyunlar ile birlikte bu sporlara ait becerilerin gösterilmesiyle beden eğitimi ve çok kültürlü eğitim anlayışı bütünleştirilmiştir.

Çok kültürlü eğitimle ilgili aşamalar gelişimini sürdürmeye devam etmektedir. Burada, farklı kültürlerden gelen bireylerden oluşan demokratik toplum üzerinde durulmalı ve demokratik vatandaşlık eğitimine önem verilmelidir.

Günümüzde her alanda görülen hızlı değişim ve gelişmeler beden eğitimi ve spor alanında da gözlemlenmektedir. Öğrencilerin zihin ve bedenlerinin gelişim göstermesi için beden eğitimi derslerine de ihtiyaç duyulmaktadır. Beden eğitimi ve spor programları, öğrencilerin olgunlaşma dönemindeki bütün özellik ve ihtiyaçlarını esas almalıdır. Böylece beden eğitimi dersleri ile öğrencilerin; bedenlerini en verimli ve en etkili biçimde nasıl kullanabileceği öğretilmektedir. Modern eğitim gençlerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinde zihni gelişimleriyle birlikte bedeni ve ruhi gelişimlerinin de sağlanması ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Beden eğitimi derslerinin çok kültürlü eğitim anlayışıyla bütünleştirilmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde farklı kültürlere sahip olan öğrenciler birbirleriyle kaynaşabilecekler ve öğrenciler bir arada çok farklı kültürlerin sportif alışkanlıklarını öğreneceklerdir. Oyun içerisinde çocuk farklı kültürlerden ve farklı ortamlardan gelen diğer oyunculara karşı hoşgörülü olmak, onlarla iyi ilişkiler kurmak zorundadır. Çünkü birlikte oyun oynamanın sürekliliği buna bağlıdır. Çocuk, oyunda uyumlu olmayı öğrenmenin yanında, bireylerin oluşturduğu ve kendisinin de içinde bulunduğu toplumu da tanır. Toplumun koymuş olduğu iyi-kötü, doğru-yanlış kavramlarını öğrenir. Örnek olarak, hırsız polis oyununda hırsızlığın veya başka bir oyunda yalan söylemenin, kötü olduğunu öğrenir. Oyunda çocuk sosyal rolleri ve meslekleri de tanır. Örneğin evcilik oyununda anne-baba rollerini, doktorculuk oyununda da hekimliği tanır.

Kültür ve Yapısı

Kültür insan türüne özgü bilgi, inanç ve davranışlar bütünü ile bu bütünün parçası olan maddi nesnelere, toplumsal yaşamın dil, düşünce, gelenek, işaret sistemleri, kurumlar, yasalar, aletler,

teknikler, sanat yapıtları gibi her türlü maddi ve tinsel ürünü kapsamına alır.

Bazı kuramlara göre kültür bir gelişme düzeyi sorunu olarak algılanmaktadır. Taylor'a göre; "Kültür veya uygarlık; adetler, inançlar ve kurumların (sanat, hukuk, din, maddi dünya) toplamıdır." Tyler kültürü, toplumun bir üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün [3], Ertürk[4] ise, "insanların birbirleriyle ve çevreleriyle etkileşimlerinin, örgütleniş ve birikin ürünleri" olarak tanımlamaktadır. Bir diğer tanım da "grubun ortak tutumları, davranışları ve değerleri bir bütün olarak kültürü oluşturur" biçiminde Erden ve Akman tarafından ileri sürülmüştür. Bunların yanı sıra Kuçarski; kültürü; "İnsanın kendisini ve çevresindeki bütün doğayı ıslah etmesine, insanın çevresini kendi ihtiyaçlarına uyarlayarak iyi içsel niteliklerinin tümünün bütünsel ve özgürce gelişimini sağlamasına ve onun gerçek ve yüksek mutluluğa yakınlaştırmasına yönelik insan koşul ve kazanımlarının bütünü" olarak tanımlamaktadır.

Tek başına kullanıldığında kültür aşağı yukarı insan yaşamının tümünü kapsar. Her kültürde iç çeşitlilik vardır, birden fazla ses çıkar ve genellikle sınırsız bir yorumsal olasılık yelpazesine sahiptir. Kültür tek başına var olamaz. İlgili toplumdaki ekonomik, politik düzenlere, teknolojik gelişim seviyesine bağlıdır, bunlardan etkilenir[5].

Kültür genel anlamda edebiyat, güzel sanatlar, felsefe, tarih, müzik, mimarlık gibi konularla sınırlanmaz. Kültür insanın kendini düşünmesi ve kendini insan olarak tanımlamasıdır. Kültürel kimlik geleneklerin tarihin ve tinsel değerlerin savunulmasıdır. Bu değerlerin kökü eskiye dayanır ama günün yaşam koşulları içinde bir dinamizmi ve yaratıcılığı vardır. Yüzyıllar boyu sömürgecilığe karşı direnen toplumlar güçlerini kültürel kimliklerinden almışlardır. Kültürel kimlik, hem bireyin kişiliği, hem de kolektifliğidir. İnsanlara çoğu kez bu kimlikleri yön verir. Kültürel kimlik dinamik bir süreçtir, insanlar hem kimliklerini korur hem de toplumun koşullarındaki değişikliğe uyarlar. Kültürel kimlik aynı zamanda kolektif bir bilinçtir. Toplumlarda birlik sağlar, ortak kararların ve isteklerin kaynağında kültürel kimlik yer alır.

Ulusal bir kültür kimliği içinde azınlıkların, grupların sosyal sınıflarında kendi kültürel kimlikleri vardır. Ulusal kültürlerle o toplumu oluşturan toplulukların kültür kimlikleri arasında etkileşimler olur. Bu kültürler bir arada yaşar ve ulusal kültür kimliğine zenginlik kazandırır. Bir ülkede kültürel kimliklerin varlığını tanımak gerekir. Bunları görmezlikten gelmek sosyal patlamalara ve bunalımlara yol açar, çok kültürlülük, çok dillilik kültürel çeşitlilik toplumun aynı zamanda farklılıklara saygı duymak, azınlıkların özgüvenini geliştirmek ve ihtiyaç duyanlara ek kaynak sağlamak gibi bu hakkı kullanmayı kolaylaştıracak şartları yaratmalıdır. Bir kültür ne kadar zengin olursa olsun insan yaşamındaki değerli her şeyi kapsamaması insanların tüm potansiyelini geliştirmesi mümkün değildir. Bu yüzden farklı kültürler birbirleri ile etkileşime girip birbirlerini tamamlarlar. Birbirlerinin düşünce ufkunu açar ve birbirlerini insanları tatmin etmenin yeni yollarından haberdar ederler.

Küreselleşme ve AB'ye uyum süreci, bir yönüyle çok kültürlülüğü, çok boyutluluğu ve bunun ortaya çıkaracağı zenginlikleri, diğer bir yönüyle de tekdüzeliği, benzeşmeyi çağrıştıran terimlerdir. Özellikle iletişim imkânlarının arttığı ve teknolojinin her gün daha fazla hayatımıza girdiği günümüz dünyasında bu konu daha fazla önem kazanmaktadır. Burada şu sorun karşımıza çıkmaktadır: küreselleşen dünyamızda çok kültürlü ortamın kimlik bunalımına, tekdüzeliğe, sağlığa ve kültürler arası çatışmaya dönüşmemesi için ne yapılabilir? Buradaki en önemli öge, kuşkusuz her topluluğun önce kendisi olmaktan gurur duymasına yardımcı olacak bir ulusal kültür eğitiminden gelmesi sağlanmalıdır. Kendi kültür değerlerinin bilincinde olan ve onu benimseyen bir birey veya toplum, önce kendisine güvenecektir. Kendisine ve kendi değerlerine güvenen birey veya toplumlar ise, başka insanlara ve kültürlere daha bilinçli ve saygılı davranacaklardır. Aksi halde kendi kültürüne

hâkim olmayan bireyler, bu çok kültürlü dünyada kimlik karmaşasına ve bunalımına düşme sorunu yaşayabilirler. Buna ek olarak, ülkelerin eğitim programlarında, çeşitli ülkelerin ve kültürlerin objektif bir yaklaşımla yer alması pek çok çatışmayı önleyebilecek ve bireylerin, başka kültür havzalarının insanlarına daha hoşgörü ve anlayışla yaklaşmalarına yardımcı olacaktır. Nitekim geçmiş yüzyılların, bir kültürü diğerini üstün gören ve bunun sonucu ortaya çıkan kavga anlayışı, giderek zayıflamakta ve yerini, kültürlerin birbirlerinden farklılığını kabul etme ve başka kültürleri yakından tanımanın ortaya çıkaracağı zenginliğin vurgulandığı anlayışa bırakmaktadır.

Dil konusu da böyledir. Yani küreselleşen ve küçülen dünyada, uluslar ve kıtalararası yaşam sürdürmeye aday olan 21. yüzyıl insanı hem yerel, hem de evrensel iletişimi kurmak ve yürütmek için, yerel ve evrensel dil sorununu çözmesi şarttır. Bunda da başarılı olabilmek için, bireyin önce bir “dil kültürü”ne vakıf olması şarttır. Bunun arkasından, kendi ana dilini çok iyi anlaması gelmeli, sonra da evrensel iletişimini sağlayabilmek amacıyla bir veya iki dil öğrenmesi şart koşulmalıdır. Dilin, insanlar arası iletişimi sağlamanın yanında, aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı olduğu gerçeğinden hareketle çok kültürlülük ve çok dillilik eğitim programlarında yer alabilir. Dil öğrenmek, insanlara büyük fırsatlar sağlar; ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda yeni kapılar açar. En önemlisi, dilini bildiğimiz insanları çok daha iyi anlayabilir, kültürlerini çok daha kolay tanıyabiliriz. Her öğrenilen dil, aynı sayıda farklı kültür ve medeniyetleri tanımak için birer kapıdır. Yeni öğrenilen her dil, yeni bir imkândır, yeni bir dünyadır.

Bütün Avrupa’da çok dillilik ve çok kültürlülük için kampanyalar yapılırken, Almanya’da ve diğer Avrupa ülkelerinde, Türkçe aleyhinde kampanya yürütülmesi oldukça düşündürücüdür. Bu durum şüphesiz Avrupa’da yaşayan Türk nüfusun içinde yaşadıkları toplumla entegrasyonunu zorlaştıracaktır.

Bu anlamda çok kültürlü eğitim, öğrencileri farklı yaşam görüşlerine, inanç sistemlerine ve farklı tanıdık deneyimleri kavramlaştırma biçimlerine açmalı, diğer kültürlerin ruhlarına girmelerini, dünyayı onların açısından görmelerini, güçlerini ve zaafalarını kavramalarını sağlamalıdır.

Beden Eğitimi Derslerinde Uygulanabilecek Çok Kültürlü Oyun Örnekleri

21. yüzyılda Türkiye Avrupa Birliği’ne katılma amacı güderken, Avrupa vatandaşı olmayı önemsemeli, politik, ekonomik, siyasi, kültürel, teknolojik, bilimsel, sanayi, endüstri ve özellikle de eğitim alanlarında birçok yenilikler yapmalıdır.

Öğretim programı taslağı öğrencilerle birlikte gerçekleştirilir. Süreç döngüseldir. Dersin planlanması öznelidir. Öğrencilerle birlikte hedefler belirlenir. Öğrenci deneyimlerine ve etkinliklerine dayalı bir eğitim anlayışı düzenlenir. Değerlendirme tüm ders süresince yapılır. Öğretmen pasif kılavuz, rehber görevindeyken öğrenci ise aktiftir[6]

Çoklu zekâ kuramı ise Howard Gardner tarafından; sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, müziksel, kişiler arası, içsel ve doğacı zekâlar olmak üzere sekiz zekâ türüne ayrılmıştır. Çoklu zekâları fark edersek, daha çok öğrenciye ulaşabilir ve bu öğrencilerin ne anlamış olduklarını sergilemelerine fırsat verebiliriz. Çoklu zekâ kuramı uygulanan derslerde öğretmenler çok yönlü şekillerde dersi organize etmeyi iyi bilmeli ve öğrencilerine açıkça tasarlanmış bir program sunmalıdırlar. Öğrenciler ise, çalışmalarda mutlaka etkin, aktif olmalıdırlar. Grup içinde paylaşarak işbirliğiyle çalışmayı öğrenmelidirler [7].

Günümüzde her alanda görülen hızlı değişim ve gelişmeler beden eğitimi ve spor alanında da gözlemlenmektedir. Öğrencilerin zihin ve bedenlerinin gelişim göstermesi için beden eğitimi derslerine de ihtiyaç duyulmaktadır. Beden eğitimi ve spor programları, öğrencilerin olgunlaşma dönemindeki bütün özellik ve ihtiyaçlarını esas almalıdır. Böylece beden eğitimi dersleri ile öğrencilere; bedenin verimli ve etkili biçimde nasıl kullanılabileceği, öğretilmekte, doğru hareket

etmek suretiyle, zihinsel ve duygusal açıdan olumlu gelişime katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla modern eğitim, gençlerin eğitim-öğretim faaliyetlerinde zihni gelişimleriyle birlikte bedeni ve ruhi gelişimlerinin de sağlanması ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, aynı zamanda kişilik yapısının eğitimidir. Başka bir deyişle öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak onların, fert ve toplum önünde sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik kazanmalarına olanak tanır. Beden eğitimi derslerinde kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamının değerlendirilmesi gerekir[8].

Esasen beden eğitimi; kişinin kalıtsal, fiziki güç ve yeteneklerinin, ruhsal, toplumsal ve kişilik yönünden gelişimine katkıda bulunur. Beden eğitimi ve sporun ferdin eğitimindeki yerinin temel olduğu bu yüzden de eğitim sistemi içinde daha fazla yer verilmesi gerekliliği göz ardı edilmeyecek bir gerçektir.

Beden eğitiminin ve sporun başta gelen amaçları; öğrencilerde ve bireylerde zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişim sağlamaktır. Beden eğitimi derslerini yarış ve rekabete yönlendirmek yani bu doğrultuda hırs gibi duyguları arttırmak yerine beden eğitimi ve spor faaliyetlerini özendirme, kendini deneme ve tanıma aracı olarak göstermektir. Bu derslerde öğrencilerin kendi kendilerini yönetmelerine, denetlemelerine öncelik verilmeli, böylece karşılıklı görev ve sorumluluk duygularının gelişimine imkân hazırlanmalıdır[9].

Türkiye de beden eğitimi ve spora gereken ilgi gösterilmemektedir. Bu ilgisizlik derse gereken önemin verilmemesine neden olmuştur [10]. Oysa çok kültürlü eğitimin verilmesinde beden eğitimi vazgeçilmez bir araçtır.

İlköğretim okulu beden eğitimi dersi 6.sınıf ünitelendirilmiş yıllık ders planının hedefi beden eğitimi ve sporla ilgili söylenen sözleri açıklayabilmektir. Bu çerçeve de yer alan davranışlar kapsamındaki 3. maddede yabancı düşünürlerin beden eğitimi ve spor ile ilgili sözlerini bilmek ve anladığını söylemek, yazmak çok kültürlü eğitimin bir parçası olarak düşünülebilir.

Örneğin 9, 10 ve 11. sınıflar için hazırlanmış olan Beden Eğitimi programındaki II. ünite deki Atletizme, III. ünite deki Serbest jimnastik'e, V., VI., VII. ve VIII. ünitelerdeki basketbol, voleybol, hentbol ve futbol'a bu sporların merkezleri, tarihçeleri, diğer kültürlerde nasıl ve hangi araç-gereerle oynandıkları tartışmalarla bilgilendirilerek çok kültürlü eğitimin öğeleri bu ünitelere yerleştirilebilir.

Beden eğitimi derslerinin çok kültürlü eğitimi anlayışıyla bütünleştirilmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde farklı kültürlere sahip olan öğrenciler birbirleriyle kaynaşabilecekler ve öğrenciler bir arada çok farklı kültürlerin sportif alışkanlıklarını öğreneceklerdir[11].

Çok kültürlü eğitim, okullarda, çoğulculuğu ve eşitliği desteklemek amacıyla yapılan önemli, eleştirel bir yönelimdir. Bu türden bir eğitim, farklı gruplar arasında iletişim geliştirmeyi ve gücü paylaşmayı hedeflemektedir. Bu nedenle, çok kültürlü eğitim, okullardaki iyileştirme çalışmalarında, gruplar arası iş birliği süreci olarak algılanabilir [12].

Çok kültürlü eğitim, her türlü ayrımcılığı ret etme, sınıf içerisindeki öğretim ve karşılıklı ilişkilere etkileme ve sosyal adalet için demokratik ilkeleri oluşturma ile ilgili tüm öğrenciler için temel eğitim ve kapsamlı bir okul reformudur[13].

Çok kültürlü eğitim, çok kültürlülüğu destekleyen, demokratik değerler üzerine temellenmiş bir öğrenme ve öğretim yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, eğitim eşitliğini, farklı etnik gruplar için eğitim programları geliştirmeyi içerir[14].

İkinci Dünya Savaşından sonra, İngiltere, Fransa, Almanya ve Hollanda gibi ülkelerde, etnik ve kültürel farklılaşma büyük bir oranda artmıştır. Bu devletlerin, Asya, Afrika ve Hindistan'da

bulunan kolonileri, işçi ihtiyacını karşılamak ve ekonomik statülerini çoğaltmak amacıyla Avrupa'ya göç etmişlerdir. Amerika'da da aynı durum gözlemlenir, çünkü Amerika'nın kuruluşunda, farklı gruplar yer almıştır ve bu da kültürel çeşitliliği doğal olarak arttırmıştır. Bu durum, Avrupa ve Amerika'da, etkili vatandaşlık için öğrencilerin nasıl eğitilmesi gerektiği sorusunu da beraberinde getirmiştir[15].

Son 20 yıldan beri çok kültürlü eğitimle ilgili hareketlerde artış gözlenmektedir. Birçok eğitimci, farklı kültürlere ait konuları, eğitim programının içerisine dâhil ederek çok kültürlü eğitime destek olmaktadır [16]. Bu programların en belirgin özelliğini kuşkusuz oyun formatındaki etkinlikler oluşturmaktadır.

Oyun insanların günlük uğraşlarının dışında kalan zamanda, belirli bir amaca yönelik olarak (eğlence, eğitim, sağlık, vb.) fiziksel ve zihinsel yeteneklerle sınırlandırılmış yer ve zaman içerisinde, kendine özgü kurallarla yapılan, gönüllü katılım yoluyla grup oluşturan, sosyal uyum ve duygusal olgunluğu geliştiren, yetenek, zekâ, dikkat, beceri ve rastlantıya dayanan, katılanları ve çoğunlukla izleyicileri de etkisi altında tutan, gerilim duygusunun eşlik ettiği, sonuçta maddi kazanç sağlamayan, zevk veren etkinliklerdir.

Coubert'in oyunları şu şekilde algılar. "Tüm sporlar herkes için ve tüm oyunlar tüm milletler içindir"[17]. Oyun ve spor çocukların bensesel gelişmelerini, güçlü dayanıklı olmalarını; acıya ve ağrıya katlanmalarını, ani bir değişiklik durumunda uygun bir tepki ortaya koymalarını, sert davranışlar yerine uyumlu ve esnek davranışlar göstermelerini sağlar. Bu çerçevede oyun ve spor çocukların ve gençlerin toplumsal ilişkilerini geliştirir, paylaşmayı ve dayanışmayı öğretir, karşı cinsle ilişkileri geliştirir, uygun biçimde rekabeti öğretir, grup içinde sorumluluk almayı öğretir ve geliştirir, kazanmanın ve kaybetmenin doğal olduğu, hakkını korumayı ve başkalarının haklarına saygılı olmayı, centilmenliği öğretir[18]. Böylece çocuk ve gençlere öz güven kazandırır, disiplinli bir kişi olmalarını sağlar ve onları eğlence yönüyle rahatlatır.

Kısaca oyun, bireyde dört yönlü bir etki yaratır. Bunlar; fiziksel, sosyal, psikolojik ve zekâ yapısında gelişim olarak sıralanabilir. Organizmadaki sistemlerin uyumu ve sağlık söz konusu olduğu zaman çok çeşitli fonksiyonları gereği sadece küçük çocuklar için değil yaşlılar içinde yararlıdır[19]. Çocuk oynadıkça duyguları keskinleşir, yetenekleri serpilir, becerisi artar. Çünkü oyun en doğal öğrenme ortamıdır. Duyduklarını gördüklerini sınavı denediği, öğrendiklerini pekiştirdiği, yanlışlarını düzelttiği bir deney odasıdır[20].

Oyun içindeki çocuklar, diğer çocukların durumları ile tahminde bulunma ve akıl yürütme durumundadırlar[21].

Oyunla eğitim beden eğitim, spor eğitimi, sosyal bilimler ve fen bilimlerinin öğretim metodu olmasının yanı sıra, genç bireylerin toplumsal kültürü, iyiyi, kötüyü, meslekleri, sosyal rolleri, kişilik haklarını, saygıyı ve sevgiyi de öğrendikleri en elverişli ortamdır. Bu nedenle eğitim çok kültürlülüğü benimsemeli ve çocuğa bu bilinci aktarmayı bilmelidir[22]. Beden eğitimi dersinde çok kültürlü eğitimle temel amaç öğrencilere kendi kültürü dışında diğer kültürleri tanımalarını, özelliklerini ve alışkanlıklarını gözlemlenmelerini sağlar. 6 kıtada 43 ülkede 75 oyunla beden eğitimi derslerinde bu boyutta da eğitim verilmektedir[23].

Çok Kültürlü Beden Eğitimi Dersleri İçin Örnek Öneriler

Beden eğitimi derslerinde çok kültürlü uygulamaları gerçekleştirmek birçok şekilde yapılabilir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir; "kültürel bir tema oluşturarak", "odak kelimeleri vurgulayıp derste pekiştirerek", "eylemlerin merkezlerini tanımlayarak ve geleneksel kurallar ve oyunlarla onları birleştirerek", "araç ve takım alanlarını tartışarak", "etkinlikleri uyarlamalarla tanıtılarak", "öğretilen süreci etkinliklerin farklı kültürlerle nasıl değiştiğini gösteren ek derslerde gösterip pekiştirerek".

Bu konuda verilebilecek ilk örnek alışma Jim Fullerton ve Heide E. Madjeski'nin tarafından yapılan ve beden eğitimi dergisinde (Journal of Physical Education, Mayıs/Haziran 1996) yayınlanan "beden eğitim ve çok kültürlü eğitim" kapsamında birkaç farklı oyunun tanıtıldığı çalışmadır[1]. Bu oyunlar; Knots or human tangles, Herkes Ayağa, Sinek veya Sessizlik, Ejderha Boyu; evreci oyunlar kapsamında ise, p Kuyruğu ve Yemek Zinciri Kartlarıdır.

Knots or human tangles oyunu kısaca şu şekilde gösterilebilir: 10–16 kişiyle oluşturulan bir çemberdeki oyuncular ilk önce saç ellerini kaldırıp arkadaşlarının saç ellerini tutarlar ve daha sonra sol elleriyle aynı hareketi yaparlar. Herkes Ayağa oyunu ise iki oyuncu karşı karşıya otururlar. Birbirlerine kenetlenirler. Partnerleri ise onları ayağa kaldırmaya çalışırlar. Bu oyun 3, 4 veya 5 kişilik gruplarla da oynanabilmektedir. Eskimo merkezli olan Sinek veya Sessizlik oyununda ise oyuncular bir çemberde otururlar. Bir oyuncu çemberin ortasına geçer. Kız veya erkek oyuncu sinek konan veya sessiz kalan bir diğer oyuncuyu seçer. Ortadaki oyuncu seçtiği arkadaşını komik jestlerle güldürmeye çalışır. Bu şekilde arkadaşını güldürmeyi başarabilirse arkadaşının çemberin ortasına gelmesi gerekir ve bu şekilde oyun devam eder.

in merkezli olan Ejderha Boyu oyununda ise on veya daha fazla oyuncu el ele tutuşur. En arkadaki oyuncu ejderhanın başıdır, sondaki ise boyudur. Baştaki oyuncu arkadaşlarıyla bir arada sondaki oyuncudan hareketlenerek kurtulmaya çalışır ve eğer başarılı olursa kendisi sona geçer ve ikinci oyuncuda başa geçer. En sonunda ise tüm oyuncular dışarı atıldıktan sonra eğer istenirse yeni bir ejderha oluşturulup oyuna devam edebilirler. Çevreci oyunlar kapsamındaki p Kuyruğu oyununda ise oyuncular dörder kişilik iki grup oluşturup yerdeki çöpleri toplayarak bir kuyruk oluşturmaya yönelirler en güzel şekilli kuyruğa oluşturan kişi hakem tarafından kazanan olarak ilan edilir. Yemek zinciri kartları oyununda ise her oyuncu bir yemek adı olan kartını eline alır. Bu kartta aynı zamanda bir hayvan adı da vardır. Oyuncular kartlarını bütünleştirerek bir yemek zinciri oluşturmaladırlar. Fakat tek bir oyuncu bile bu birleştirme neticesinde ortaya gelerek ayakta sorunu söyler. Bu kapsamda başka bir çalışmada [24], Fitness, Futbol, Dans, Voleybol, Olimpiyat Oyunları, Basketbol ve Buz Hokeyi oyunlarının merkezleri, tarihsel geçmişleri, kendi ülkelerinde ve diğer kültürlerde nasıl ve hangi araç-gereçlerle oynadıkları verilmiş ve bu oyunlar ile birlikte bu sporlara ait becerilerin gösterilmesiyle beden eğitimi ve çok kültürlü eğitim anlayışı bütünleştirilmiştir. Bu çalışmanın başlangıcında birtakım zorluklar olmasına rağmen zamanla tüm kültürlerin birbirlerini tanıyıp birbirlerine alişmaları ile tüm öğrencilerin farklı ırklara sahip olsalar da bütünleşmeleri sağlanmıştır. Dan Nimhan tarafından yapılan son çalışma da ise "Hayat Oyunları, Beden Eğitimi ve çok Kültürlü Eğitimi" başlıklı makaleyle "Long Ball, Kick Ball Relay ve Scissors Broad Jump" oyunları tanıtılmıştır[25].

New York merkezli Long Ball (Uzun Top) oyunu eşit sayıdaki iki grupla oynanır bir grup hücum ederken diğer grup savunur. Hücum takımı son noktaya koşup geri döndüklerinde ilk puanı kazanırlar. Takımlar top sahadan  kez çıktıktan sonra taraf değiştirirler. Bu oyun beysbol oyunun temelini oluşturmuştur. Bu oyun okullarda benzer biçimde Dodgeball adıyla oynanabilir. Kuzey Meksika merkezli olan Kick Ball Relay oyunu ise bireysel olarak, bir partnerle veya kk bir takımla yapılabilirdi. Koşucular (ıplak ayakla veya sandaletlerle) kk bir sopayı veya ağaç kökünden yapılan 2 ile 4 in çapında bir topu sekiz ile yirmi mil uzunluğunda açık alana veya tepelik bir yere vurarak atarlar. Arktik ve Aşağı Arktik merkezli olan Scissors Broad Jump (Makaslı Sıçrama) oyununda ise avcının buzun kırılmaya başladığında veya yüzen buz parçasından güvenli bir toprak veya buz parçasına atlarken yaptığı sıçrayışı simgeler.

Farklı bölgelerden gelen çocukların yaşama tarzlarından edindikleri farklı oyunlar çocukların oyunlar aracılığı ile birbirlerine yaklaşmalarını, birbirlerine sayđı göstermelerini, birbirlerini

anlamaya çalışmalarını ve empati kurarak ön yargılarını dağıtacağından birliktelik sağlamalarını kolaylaştıracaktır. Çok kültürlülüğün en önemli boyutu birbirini anlamayan farklı sosyo kültürel ve toplumsal özellikler taşıyan çocukların olumsuz ön yargılarını dağıtmak, ufuklarını genişletmek, tolerans ve saygı özelliklerini artırmaktır.

Beden eğitimi derslerinde okutulabilecek çok kültürlü oyun örnekleri çocukların kendilerini tanımlarına ve çevrelerine uyum sağlamak için en önemli araç durumundadır. İletişimin % 60-70'i beden diliyle gerçekleşmektedir. Bu bilimsel yaklaşım doğrultusunda beden eğitimi derslerine ve çok kültürlü oyun örneklerine daha ağırlık verilmesi gerekmektedir. Beden eğitimi dersinin çok kültürlü eğitim anlayışıyla bütünleştirilmesiyle birçok olumlu sonuç yaşanacaktır. Beden eğitimi dersleri çok kültürlü eğitimi anlayışı çerçevesinde öğrenciler farklı kültürleri tanıyacaklar, farklı kültürlere farklı bireylere saygı ve sevgi duymayı öğreneceklerdir.

ÖNERİLER

- ABD'de birçok örnekleri görüldüğü gibi beden eğitimi dersleri çok kültürlü eğitim anlayışıyla bütünleştirilmelidir.
- Beden eğitimi dersleri çok kültürlü eğitim anlayışını içselleştirirken çok kültürlü oyunlarla bu çalışmalara başlanması önemli ve gerekli olabilir.
- Beden eğitimi ve spor öğretmenliği programı uygulayan okullarda görev yapacak öğretmen elemanlarının yetiştirilmesine önem ve öncelik verilmeli bununla ilgili olarak spor bilimlerinin bütün alanlarında Yüksek Lisans ve Doktora eğitimine öncelik verilmelidir.
- Çok kültürlü eğitim anlayışının çeşitli etkinlikler ile desteklenmesi sağlanmalıdır.
- Çok kültürlü eğitim anlayışı ulusal yapıyı bozmadan kültürel zenginlik olarak desteklenmelidir.
- Dilin, insanlar arası iletişimi sağlamasının yanında, aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı olduğu gerçeğinden hareketle çok kültürlülük ve çok dillilik eğitim programlarının içeriğine mutlaka yansmalıdır.
- Beden eğitimi derslerinde okutulabilecek çok kültürlü oyun örnekleri çocukların kendilerini ve çevrelerini tanımlarına yardım süreci ve uyum sağlamları için önemli bir araç olmalıdır.

KAYNAKLAR

- 1- Fullerton J and Madjeski HE (1996). Group initiative strategies for addressing social issues, Journal of Physical Education, Recreation & Dance, USA: Canada, (67), 52–54.
- 2- Barnett LA (1991). The playful child: Measurement of a disposition to play, play and culture, USA: Canada, (4), 21–23.
- 3- Demirel Ö (2003). Öğretimde planlama ve değerlendirme, Öğretme Sanatı, Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- 4- Ertürk S (1998). Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Meteksan
- 5- BANARLI SN (1982). Türkçenin sırları, Kubbealtı Neşriyatı: 1, Baha Matbaası, İstanbul.
- 6- Fer S ve Cırık İ (2007). Yapılandırmacı öğrenme kuramdan uygulamaya, Morpa Yayınları, İstanbul.
- 7- Gardner H (1983). Frames of mind, Basic Books, New York.
- 8- Başoğlu B (1995). Ankara ili devlet liselerinde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki sorunları üzerine bir araştırma, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- 9- <http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/leadrshp/leOgay.htm>.
- 10- Genelkurmay Başkanlığı (1988). Atatürkçülük (Birinci Kitap) Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri, Milli Eğitim Basım Evi, Ankara.

- 11- <http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/leadrshp/le0gay.htm>.
- 12- Bohn AP, and Sleeter CE (2000). Multicultural education and the standards movement: A report from the field, USA: Phi Delta Kappan, (49), 8-9.
- 13- Gay G (1994). A synthesis of scholarship in multicultural education, <http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/leadrshp/le0gay.htm>[Ziyaret Tarihi: 24 Şubat 2007].
- 14- Bennett C (2001). Genres of research in multicultural education, USA: Review of Educational Research, (58), 72–74.
- 15- Banks JA (2004).Teaching for social justice, diversity, and citizenship in a global world, the educational forum, USA.
- 16- Aldridge J, Calhoun C and Aman, R (2000). 15 Misconceptions about Multicultural Education, Focus on Elementary, USA.
- 17- Coubertin P (2000). Olympic Selected Writings, International Olympic Committee, Lausanne.
- 18- Doğan Orhan (2004). Spor Psikolojisi, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, No. 97, Sivas.
- 19- Erkan, E (1992) Toplum Sağlığı Açısından Spor, Editör: Ergen E, TTB Merkezi Konseyi Spor Hekimliği Kolu Yayın No 1, Ankara.
- 20- Hazar Muhsin (1997). Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası, İstanbul.
- 21- Calhoun, Donald W. (1987): Sports Culture and Personality, Second Edition, Illinois.
- 22- Giddens, A (2000): Elimizden Kaçıp Giden Dünya: Küreselleşme Hayatımızı Nasıl Yeniden Şekillendiriyor, Alfa Yayınevi, İstanbul.
- 23- Barbarash, L (1997): Çok Kültürlü Oyunlar (Multi cultural Games), Akademik Araştırma Kütüphanesi (Academic Research Library), Canada, ABD
- 24- Miller EE (2001). Multicultural physical education and the collaborative process, Thesis (PhD), USA: Idaho University.
- 25- Ninham D (2002). The Games of Life: Integrating Multicultural Games in physical education, Journal of Physical Education, Recreation & Dance; No: 73, USA: Canada.

TENİŞÇİ ÇOCUKLARDA TOPLU VE TOPSUZ UYGULANAN HAREKET EĞİTİMİNİN FİZİKSEL UYGUNLUK DEĞERLERİNE ETKİSİ

Burçin ÖLÇÜCÜ¹ Abdullah CENİKLİ¹ Murat KALDIRIMCI² Özgür BOSTANCI³

ÖZET

Çalışmanın amacı; 10–12 yaş grubu bayan Tenisçi çocukların 12 hafta süre ile toplu ve topsuz uygulanan hareket eğitiminin sağlığa ilişkin bazı fiziksel uygunluk parametreleri üzerine etkisinin araştırılmasıdır. Deneklerin, yaş, boy, ağırlık, VO₂max, dikey sıçrama, anaerobik güç, 30 m sprint, esneklik, pençe ve bacak kuvveti ile ses ve ışık reaksiyon zamanı parametreleri ölçülmüştür. Araştırmaya, Gazi Osman Paşa (GOP) Üniversitesi Spor Kulübü'nün alt yapısını oluşturan, gönüllü seçilmiş 60 bayan sporcu katılmış ve 12 hafta süre ile toplu hareket eğitimi alan grup yaş ortalaması 10,50 ± 0,54 yıl olan A grubu (n=30) ile topsuz hareket eğitimi alan grup yaş ortalaması 10,73 ± 0,60 yıl olan B grubu (n=30) rastgele iki gruba ayrılmıştır. A ve B gruplarının ön test değerleri arasında hiç bir parametrede anlamlı farklılık bulunamamıştır. A ve B gruplarının son test değerlerinde ise; dikey sıçrama parametrelerinde p<0,05 düzeyinde, ses ve ışık reaksiyon zamanları arasında da p<0,01 düzeyinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Bunun dışındaki diğer parametrelerde istatistiksel bir farklılık bulunamamıştır. Yine A grubu ön ve son test değerlerine göre; boy ve ağırlık parametreleri arasında anlamlı farklılık bulunmazken, Max VO₂, dikey sıçrama, anaerobik güç, 30 m sprint, maksimal bacak kuvveti, pençe kuvveti, esneklik, ses ve ışık reaksiyon zamanı parametreleri arasında p<0,01 düzeyinde anlamlılık görülmüştür. B grubu ön ve son test değerlerine göre; ağırlık, esneklik, ses ve ışık reaksiyon zamanı parametreleri arasında p>0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmazken, boy parametreleri arasında p<0,05 düzeyinde, MaxVO₂, dikey sıçrama, anaerobik güç, otuz metre sprint, bacak ve pençe kuvveti parametreleri arasında ise p>0,01 düzeyinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Bu sonuçlar, top ile birlikte uygulanan hareket eğitiminin reaksiyon zamanı gibi beceriye ilişkin özellikleri daha iyi geliştirmesi sebebiyle çocukların sportif performanslarına olumlu etki yapacağını düşündürmektedir.

Anahtar kelimeler: Tenis, hareket eğitimi, fiziksel uygunluk

THE EFFECTS OF MOVEMENT TRAINING WITH AND WITHOUT BALL ON PHYSICAL FITNESS OF TENNIS PLAYING CHILDREN

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the effects of movement training with ball and without ball for 12 weeks on physical fitness parameters of female tennis players aged 10-12 years. Age, height, weight, VO₂max, vertical jump, anaerobic power, 30 m sprint, flexibility, hand grip and leg strength, and light and sound reaction time parameters of the subjects were measured. Selected volunteering 60 female athletes who formed the substructure of Gazi Osman Paşa (GOP) University tennis team was divided in two groups randomly. They were applied the movement training with ball practice as A group and without ball practice as B group for 12 weeks.

¹Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Tokat, B.ÖLÇÜCÜ (yazışmadan sorumlu), safin_brcn@hotmail.com.

²Atatürk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Erzurum, mkaldirimci@hotmail.com

³Öndüç Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Samsun, bostanci@omu.edu.tr. Samsun, bostanci@omu.edu.tr

A group values was found as mean age (10,40±0,74), mean height (146,20±4,83), mean weight (36,76±5,38) and B group values was found as mean age (10,93±0,70), mean height (143,97±6,62), mean weight (34,49±3,59). There was no significant difference in the age, height, weight, VO₂max, vertical jump, anaerobic power, 30 m sprint, max leg power, hand grip, flexibility and audio-visual reaction time parameters of A and B groups pre-test values (p>0,05). In the age, height, weight, VO₂max, anaerobic power, 30 m sprint, max leg power, hand grip and flexibility parameters there was no significant differences between A and B groups in post-test values (p>0,05). The vertical jump parameters (p<0,05) and audio-visual reaction time parameters (p<0,01) had significant differences. While height and weight parameters (p>0,05) had no significant difference, VO₂max, vertical jump, anaerobic power, 30 m sprint, max leg strength, hand grip, flexibility and audio-visual reaction time parameters had significant differences between A group pre and post-test values (p<0,01).

While weight, flexibility, VO₂max, vertical jump, anaerobic power, 30 m sprint, max leg power, hand grip and audio-visual reaction time parameters (p>0,05) had no significant differences, height parameters had significant differences between B group pre and post-test values (p<0,01). The results of this study show that the movement training with ball will have a positive effect on the sportive performance of children since it develops their skills like reaction time better.

Key Words: Game, tennis, movement training, physical fitness.

GİRİŞ

Tüm sportif faaliyetler, gerek uygulanması gerekse öğrenilmesi sırasında değişik düzeylerde beceri gerektiren aktivitelerdir. Bu aktiviteler sırasında beceriyi edinen kişiler ya geçmişte sahip oldukları diğer becerileri içinde buldukları zamana aktarırlar ya da yeni bir yapı (motor program) oluşturarak orijinal hareket kalıplarını öğrenirler [1,15]. Beceri; performansın mümkün olan en az eforla en üst düzeyde iş yapma imkânı sağlayan bir elemandır. Genel ve özel beceri olmak üzere ikiye ayrılır. Genel Beceri: Her spor dalı için geçerli olan genel anlamdaki vücut kompozisyonudur. Özel Beceri: uygulanan, yapılan spor dalına yönelik o spor dalının özelliklerini içeren, teknik, taktik ve benzeri hareketlerin koordinasyonudur. Beceri yeteneğinin gelişiminde dikkat edilecek hususlar; sportif hareketler yapıları gereği çok zordur. Yeni öğrenilen hareketler önceden öğrenilmiş olan hareketlerin üzerine kurulur, beceri ve yetenekler çok yönlü alıştırmalarla geliştirilebilir. Aynı zamanda edinilmeye çalışılan hareket amaca yönelik ve içinde bulunan şartlara uyumlu olmalıdır [2,3,15].

Beceriler daha doğru bir uygulama yapma ve araştırma organize etmeye yardımcı olmak için sınıflandırılmışlardır. Açık beceriler çevrenin hareket boyunca değişken ve tahmin edilemez olduğunda ortaya çıkan becerilerdir. Kapalı beceriler ise çevrenin değişmediği ve tahmin edilebilir olduğu zaman sürecinde etkili olan becerilerdir. Ayrıca beceriler hareketin yapılışına göre de sınıflandırılabilir. Sürekli beceriler bir sıra takip eden kesintisiz hareketlerdir. Kopuk beceriler, birbirinden bağımsız birden fazla hareketin arka arkaya dizilmesinden oluşurlar. Seri beceriler ise sürekli ve kopuk becerilerin birbirini takip etmesinden oluşur [2]. Beceri edinimi ile ilgili çalışmalarda eğitim programları yukarıda belirtilen sınıflamalara göre düzenlenmelidir. Tenis sporu oyun karakterlerinden dolayı kopuk (discreat) beceriler gerektirir. Öğrenme aşamasında daha çok kapalı becerilerin eğitimi verilmeli, orta ve ileri seviyelerde ise daha çok açık beceri gerektiren çalışmalar yaptırılmalıdır [2,15].

Tenis koordinatif özelliklerin yoğun olduğu bir spor branşıdır. Bundan dolayı, tenis ile ilgili becerilerin öğrenimi sırasında geçmişte edinilmiş bilgi ve becerilerin yeni edinilen beceriye aktarımı önem kazanabilir. Bu aşamada beceri edinimini etkileyen birçok faktör vardır. Eğitim yöntemi (metot) ve tekrar sayısı, psikolojik faktörler, bireysel farklılıklar, transfer (4,15). Transfer bir uygulama

sırasında edinilen bilgilerin başka bir uygulamaya aktarılmasıdır. Beceri öğretim yöntemlerinde transfer prensiplerinin uygulamaya aktarılması önemlidir. Bazen gereksiz hareketler öğrenilebilir ve bu bir beceride doğru hareketlerin öğrenimini zorlaştırabilir. Örneğin; tenise yeni başlayan bir kişi tenis topuna doğru bir şekilde vurmaya aynı beceriyi doğru olmayan yollarla pekiştirmiş kişiden daha kolay öğrenir [2,7,15]. Transfer yeni bir beceriyi öğrenmede pozitif etkili, negatif etkili ya da etkisiz olabilir. Nelson önceden öğrenilen tenis temel tekniklerinin badmintondaki temel vuruşlarda, basketbol becerilerinin voleybol becerilerinde, sürat çıkışlarının ise Amerikan futbolundaki çıkış duruşlarının öğrenilmesinde etkili olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında eski deneyimlerin, yeni öğrenilen bir becerinin öğrenimi ya da performansı üzerinde etkili olduğunu belirleyen bir çok araştırma yapılmıştır [15,16,17]. Transfer öğrenim aşamalarının düzenlenmesinde ve program geliştirmede önemli belirteçlerden birisidir. Ayrıca benzer bileşenler benzer ortamlarda daha kolay öğrenileceğinden zaman kaybı engellenmiş olur. Öğrenmede gerçekleşen bu ekonomiklik eğitimcilerin önemle üzerinde durdukları bir durumdur.

Yaş, boy, cinsiyet, beden kompozisyonu, kondisyonel ve koordinatif özellikler, beceri edinimini etkileyen bireysel faktörlerdir [5,6,8,9,15]. Örneğin, bazı yeteneklerin (koordinatif) zamanında geliştirilebilmesi başarıda önemli bir rol oynar. Yaşlılarda beceri edinimi genç bireylere göre daha yavaştır [5]. Her insan hareket edebilme yeteneğine sahiptir ancak bu yeteneğin geliştirilebilme miktarı kişiden kişiye farklılıklar gösterir [8]. Bu gelişimin ölçüsünü kişinin senso-motorik yapısının kalitesi belirler. Beceriklilik koordinatif yetenekle eş anlamlı kullanılabilir. Kondisyonel ve koordinatif özellikler, kuvvet, sürat, dayanıklılık esneklik, çeviklik, koordinasyon, reaksiyon süresi, oryantasyon, hareketin hassasiyeti, ritim, denge, hareketin acıklılığı ve ahenkli oluşudur [15]. Oyun ve mücadele sporlarında (tenis, futbol, judo, boks gibi) teknik taktik ve kondisyonel nitelikler birlikte kullanılır. Tenis sporunda da antrenörler başarılı olmak için sadece temel vuruş yeteneğini geliştirmeye değil aynı zamanda kondisyonel özellikleri de geliştirmeye çalışırlar. Eskiden birçok tenis oyuncusu turnuvalarda gerekli olan kondisyonel özellikleri kazanmak için sadece tenis oynamanın yeterli olduğuna inanırdı. Ama şimdi, teniste zirveye ulaşmak için, sporcuların sadece tenis becerilerine sahip olması yeterli değildir. Aynı zamanda zihinsel hazırlık, fiziksel uygunluk ve dengeli beslenme alışkanlıklarına da sahip olması gerekir. Tenis sporunda başarılı olmak isteyen erkek yada bayan sporcular optimal seviyede esnekliğe, kuvvete ve dayanıklılığa sahip olmalıdır. Alt ve üst ekstremiteelerin dayanıklılığı ve çevikliği tekrarlayan antrenmanlarla sağlanmalıdır. Tenis kortunda zamanın büyük bir kısmı germe hareketlerine ve çevikliğin geliştirilebilmesi için uygun kas gruplarının kuvvetlendirilmesine harcanmalıdır.

Kondisyonel özellikleri iyi olan oyuncular rakiplerine göre daha avantajlıdır. Onlar rakiplerine göre daha hızlı hareket eder, daha hızlı düşünebilirler, uzun süren puanlardan sonra daha hızlı toparlanırlar, daha az yorulurlar, yaralanma riskleri azdır ve kuvvette devamlılıkları daha iyidir. Başka bir deyişle kazanmak ve kaybetmek arasındaki fark kondisyonel özelliklere de bağlıdır.

Bu çalışmanın amacı daha önce topla oynanan sporlardan birini yapan çocuklarla spor yapmayan çocukların tenis becerisi edinimine etki eden kondisyonel ve koordinatif faktörleri incelemektir. Ayrıca tenis beceri ediniminde daha önce top ile ilgili spor yapan bireylerde yapmayanlara göre daha hızlı öğrenimin gerçekleşmesi beklendiğinden transferin etkisinin belirlenebileceği düşünülebilmektedir. Sonuç olarak tenis daha çok koordinatif özellik gerektiren bir spordur. Koordinatif özelliklerin geliştirilmesi kondisyonel özellikler ile birleştirilebilirse daha yüksek düzeyde tenis öğrenimi sağlanabilir.

MATERYAL VE METOD

Araştırmaya, Gazi Osman Paşa Üniversitesi (GOP) Spor Kulübü'nün alt yapısını oluşturan, gönüllü seçilmiş 60 bayan sporcu katılmış ve 12 hafta süre ile toplu hareket eğitimi alan grup (A grubu) ile topsuz hareket eğitimi alan grup (B grubu) rastgele iki gruba ayrılmıştır. A grubu için yaş ortalaması $10,40 \pm 0,74$ olan 30 sporcu, B grubu için yaş ortalaması $10,93 \pm 0,70$ olan 30 sporcu denek olarak kullanılmıştır. Araştırmanın ölçümleri, GOP Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu tesislerinde yapılmıştır.

Boy ve Ağırlık Ölçümü: Denekler 20 grama kadar hassas Angel marka bir kantar ile ölçüldü. Boy ölçümleri Holtain marka kayan kaliper ile 1mm hassasiyetle okundu.

Kuvvet parametreleri ölçümleri: pençe Kuvveti için, Takkei marka el dinamometresi (Hand Grip) ile ölçüm gerçekleştirildi. Sırt ve bacak Kuvveti için, Takkei marka sırt ve bacak (back and lift) dinamometresi kullanıldı.

30 m Sprint: Standart 45 m kapalı koşu pistinde 0–30 m arasına kurulan fotoselli kronometre ile deneğin bu mesafeyi koşma süresi ölçüldü, üç denemeden en iyisi kaydedildi.

Dikey sıçrama testi ve anaerobik gücün hesaplanması; Dikey sıçrama testi için Takei Physical Fitness Test Jumping isimli cihaz kullanıldı. Dikey sıçrama test sonuçları kullanılarak anaerobik güç hesaplanmıştır.

Fox ve ark (6) formülü ile; Anaerobik güç (kgm/sn) = $\sqrt{4.9 * (\text{Vücut ağırlığı}) * \sqrt{D}}$ D = dikey sıçrama mesafe(m) [22].

VO₂max; VO₂max ölçümü için 20 m mekik koşu testi kullanıldı. Sonuç ml/kg/dak cinsinden kaydedildi.

Reaksiyon Zamanı; New-test 2000 aleti kullanılarak basit ses ve ışık reaksiyon zamanları 1/1000 hassasiyette ölçüldü. Her bir deneğe ölçüm öncesi 5 dk süre ile reaksiyon zamanı (RZ) ölçümleri öğretilerek öğrenme faktörlerinin etkileri standartlaştırıldı. Ölçümler 14.00 ile 16.00 arasında, kolayca ışığı ve sesi algılayacağı biçimde, ışık ve sessizlik sağlandı. Ölçüm işlemi 10 kez tekrar edildi çok düşük 2 ve çok yüksek 2 değer değerlendirilmeye alınmadı, birbirine yakın 6 değerın ortalaması reaksiyon süresi olarak kaydedildi.

Esneklik Ölçümleri: Denek yere oturup çıplak ayak tabanını düz bir şekilde test sehpasına dayadı. Ayrıca denek gövdesini ileri doğru eğerek ve dizlerini bükmeden elleri vücudunun önünde olacak şekilde uzanabildiği kadar öne doğru uzandı. Bu şekilde en uzak noktada, öne ya da geriye esnemenin 1–2 saniye bekledi. Test iki defa tekrar edilerek en yüksek olan değer kayıt edildi [22].

İstatistiksel analiz

Geçmişte toplu hareket eğitimi alan grup (A grubu) ile topsuz hareket eğitimi alan grubun (B grubu) tüm ölçüm sonuçlarından elde edilen verilere tanımlayıcı istatistik yapılmıştır. Her iki grubun tekrarlayan ölçümleri arasındaki farkın anlamlılığı tekrarlayan ölçümlerde varyans analizi (Repeated Measures Define) testi ile incelenmiştir. Her iki grupta grup içi farkın anlamlılığını ve gruplar arasındaki farkı belirlemek için, parametrik ölçümlerde Paired T Testi, ayrıca her iki grubun bazı parametreler arasındaki ilişkilerin anlamlılık düzeylerini belirlemek için de parametrik ölçümlerde Pearson Correlation, parametrik olmayan ölçümlerde ise Spearsman's Correlation istatistiksel yöntemleri kullanılmıştır. İstatistiksel analizlerde SPSS 10.00 paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın bulguları aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1: A ve B Gruplarının ön test değerlerinin't' değeri tablosu

Parametreler	N	A Grubu AO \pm SS	B Grubu AO \pm SS	t	p
Yaş (yıl)	30	10,40 \pm ,74	10,93 \pm ,70	-2,027	,052
Boy (cm)	30	145,87 \pm 5,24	142,27 \pm 6,49	1,673	,106
Kilo (kg)	30	37,29 \pm 5,88	34,62 \pm 3,98	1,451	,158
MaxVO2 (l/kg/dk)	30	30,89 \pm 4,93	30,94 \pm 4,64	-,030	,976
Dikey Sıçrama (cm)	30	23,03 \pm 4,59	23,43 \pm 3,67	-,264	,794
Anaerobik Güç(kgm/sn)	30	41,25 \pm 8,28	37,40 \pm 8,29	1,273	,213
30 m Sprint (sn)	30	5,72 \pm ,55	5,84 \pm ,32	-,707	,485
Bacak Kuvveti (kg)	30	49,07 \pm 10,05	45,73 \pm 9,32	,942	,354
Pençe Kuvveti (kg)	30	16,07 \pm 3,68	15,99 \pm 3,12	,064	,949
Esneklik (cm)	30	14,37 \pm 5,40	18,73 \pm 6,56	-1,991	,056
Basit Ses RZ (ms)	30	277,47 \pm 54,78	268,47 \pm 36,12	,531	,599
Basit Işık RZ (ms)	30	343,07 \pm 68,30	351,33 \pm 50,52	-,377	,709

A ve B gruplarının ön test değerleri arasında; hiçbir parametrede anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 2: A ve B gruplarının son test değerlerinin't' değeri tablosu

Parametreler	N	A Grubu AO \pm SS	B Grubu AO \pm SS	t	P
Yaş (yıl)	30	10,40 \pm ,74	10,93 \pm ,70	-2,027	,052
Boy (cm)	30	146,20 \pm 4,83	143,97 \pm 6,62	1,055	,300
Kilo (kg)	30	36,77 \pm 5,38	34,49 \pm 3,57	1,364	,184
MaxVO2 (l/kg/dk)	30	35,12 \pm 4,97	31,66 \pm 4,63	1,974	,058
Dikey Sıçrama (cm)	30	27,23 \pm 4,59	23,93 \pm 3,67	2,175	,038*
Anaerobik Güç(kgm/sn)	30	44,25 \pm 8,28	39,60 \pm 8,29	1,537	,135
30 m Sprint (sn)	30	5,80 \pm ,55	5,80 \pm ,32	,020	,984
Bacak Kuvveti (kg)	30	53,07 \pm 10,05	47,73 \pm 9,32	1,507	,143
Pençe Kuvveti (kg)	30	17,57 \pm 3,68	16,49 \pm 3,12	,867	,393
Esneklik (cm)	30	16,87 \pm 5,40	18,33 \pm 7,90	-,594	,557
Basit Ses RZ (ms)	30	219,67 \pm 35,98	285,60 \pm 47,57	-4,281	,001**
Basit Işık RZ (ms)	30	257,00 \pm 50,08	364,73 \pm 66,68	-5,003	,001**

* $P<0,05$ ** $p<0,01$

A ve B Gruplarının son test değerleri arasında; yaş, boy, kilo, MaxVO2, anaerobik güç, otuz metre sprint, maksimal bacak kuvveti, pençe kuvveti ve esneklik parametreleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Dikey sıçrama parametrelerinde $p<0,05$ düzeyinde, ses ve işık reaksiyon zamanları arasında ise $p<0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 3: A grubu ön ve son test değerlerinin 't' değeri tablosu

Parametreler	N	Ön Test AO ± SS	Son Test AO ± SS	t	p
Boy (cm)	30	145,86 ± 5,24	146,20 ± 4,83	-,496	,628
Kilo (kg)	30	37,29 ± 5,88	36,77 ± 5,38	1,100	,290
MaxVO2 (1/kg/dk)	30	30,89 ± 4,93	35,12 ± 4,96	-222,941	,001**
Dikey Sıçrama (cm)	30	23,03 ± 4,59	27,23 ± 4,59	-6299,000	,001**
Anaerobik Güç (kgm/sn)	30	41,25 ± 8,28	44,25 ± 8,8	-5181,837	,001**
30 m Sprint (sn)	30	5,72 ± 0,55	5,80 ± 0,56	-121,000	,001**
Bacak Kuvveti (kg)	30	49,07 ± 10,05	53,08 ± 10,05	-601,000	,001**
Pençe Kuvveti (kg)	30	16,07 ± 3,68	15,57 ± 3,69	-1124,000	,001**
Esneklik (cm)	30	14,37 ± 5,40	16,87 ± 5,40	-35,536	,001**
Basit Ses RZ (ms)	30	277,47 ± 54,78	219,67 ± 35,98	3,985	,001**
Basit Işık RZ (ms)	30	343,07 ± 68,30	257,00 ± 50,09	5,130	,001**

*P<0,05 ** p<0,01

A grubu ön ve son test değerleri arasında; boy ve ağırlık parametreleri arasında düzeyinde anlamlı farklılık yoktur (p>0,05). MaxVO2, dikey sıçrama, anaerobik güç, otuz metre sprint, maksimal bacak kuvveti, pençe kuvveti, esneklik, ses ve ışık reaksiyon zamanı parametreleri arasında p<0,01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 4: B grubunun ön ve son test değerlerinin 't' değeri tablosu

Parametreler	N	Ön Test AO ± SS	Son Test AO ± SS	t	p
Boy (cm)	30	142,27 ± 6,49	143,97 ± 6,62	-2,245	,041*
Kilo (kg)	30	34,62 ± 3,98	34,49 ± 3,57	,151	,882
MaxVO2 (1/kg/dk)	30	30,94 ± 4,64	31,66 ± 4,63	-39,889	,001**
Dikey Sıçrama (cm)	30	23,43 ± 3,67	23,93 ± 3,67	-749,000	,001**
Anaerobik Güç (kgm/sn)	30	37,40 ± 8,29	39,60 ± 8,29	-2548,104	,001**
30 m Sprint (sn)	30	5,84 ± 0,32	5,80 ± 0,31	33,280	,001**
Bacak Kuvveti (kg)	30	45,73 ± 9,32	47,73 ± 9,29	-102,470	,001**
Pençe Kuvveti (kg)	30	15,99 ± 3,12	16,49 ± 3,10	-36,228	,001**
Esneklik (cm)	30	18,73 ± 6,56	18,33 ± 7,90	,444	,664
Basit Ses RZ (ms)	30	268,47 ± 36,12	285,60 ± 47,57	-1,999	,065
Basit Işık RZ (ms)	30	351,33 ± 50,52	364,73 ± 66,68	-1,392	,186

*P<0,05 ** p<0,01

B grubu ön ve son test değerleri arasında; ağırlık, esneklik, ses ve ışık reaksiyon zamanı parametreleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır (p>0,05). Bunun yanında boy parametreleri arasında p<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunurken; MaxVO2, dikey sıçrama, anaerobik güç, otuz metre sprint, maksimal bacak ve pençe kuvveti parametreleri arasında ise p<0,01 düzeyinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır.

TARTIŞMA

Bu çalışma, 12 haftalık hareket eğitiminin 10–12 yaş grubu bayan tenisçilerin sağlık ve beceriye ilişkin bazı fiziksel uygunluk parametreleri üzerine etkisini iki gruba (A ve B) ayırarak ön ve son test değerleri ile karşılaştırmak suretiyle araştırılmıştır.

Bizim çalışmamızda A ve B gruplarının ön test değerleri arasında; yaş, boy, kilo, Max VO2, dikey sıçrama, anaerobik güç, otuz metre sprint, maksimal bacak kuvveti, pençe kuvveti, esneklik, ses ve

ışık reaksiyon zamanı parametreleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Kukolj ve arkadaşları [12] 24 erkek öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada 30 m sprint koşusu değerlerini düşük ve anlamsız bulurken, Sevim ve arkadaşları [21] araştırmaya katılan deney grubu öğrencilerinin 30 m sprint ve anaerobik güç değerlerini istatistiksel açıdan anlamsız bulmuşlardır ($p>0,05$). Koç ve arkadaşı [11] 14–16 yaş grubuna yapmış olduğu çalışmada ön ve son test değerlerine göre esnekliği anlamsız bulmuşlardır. Aydos ve arkadaşı [1] gruplar arasında yaş ve boyu anlamsız bulmuştur. Cicioğlu ve arkadaşları [3] gruplar arası dikey sıçrama değerlerinde bir anlam bulamamışlardır.

A grubu ön ve son test değerleri arasında; boy ve ağırlık parametreleri arasında anlamlı farklılık bulunamazken ($p>0,05$); MaxVO₂, dikey sıçrama, anaerobik güç, otuz metre sprint, maksimal bacak kuvveti, pençe kuvveti, esneklik, ses ve ışık reaksiyon zamanı parametreleri arasında $p<0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Loko ve arkadaşları [16] 10–17 yaş grubundaki estonyalı kızların motor performans durumlarıyla ilgili yaptıkları çalışmada 30 m sprint koşusu değerlerinde 12–13 yaş gruplarının pozitif farklılıklara sahip olduğunu bulmuşlardır.

Williams [23] tek başına pençe kuvvetinin bütün vücut kuvvetini temsil edebileceğini belirlemiştir. Erol [5] 16–18 yaş grubu 28 genç sporcu üzerinde yapmış olduğu çabuk kuvvet çalışmasında deney grubunun saç ve sol pençe kuvvetini ($p<0,01$) istatistiksel açıdan anlamlı bulmuştur.

Mero ve arkadaşları [19] 10–11 yaş grubu sporcularda yapmış oldukları çalışmada denek grubunun kontrol grubuna oranla daha büyük aerobik kapasiteye sahip oldukları sonucuna varmışlardır.

Güvel ve arkadaşları [8] altyapı sporcularının fizyolojik ve fiziksel profillerini çalışırken VO₂max ile yüksek korelasyon gösteren ve antrene kişilerde 3 watt/kg dan daha yüksek olduğu kabul edilen PWC 170 değerini 2.44 ± 0.90 watt/kg olarak saptamışlardır. Denek grubu değeri ise 2.87 ± 0.36 watt/kg olarak bulmuşlardır.

Malatesta ve arkadaşları [17] yaptıkları çalışmada 4 haftalık bir EMS antrenman programının 12 voleybol oyuncusunun dikey sıçrama yüksekliğinde anlamlı farklılıklar bulmuştur ($p<0,05$). Cicioğlu ve arkadaşları [3] yaptıkları çalışmada 8 haftalık antrenmanın sonunda deney grubu dikey sıçrama değerlerinde anlamlı artış tespit etmiştir ($p<0,05$).

Brown ve arkadaşları [2] 15 yaş ortalamasındaki 26 denek üzerinde yaptıkları araştırmada deneklerin ortalama anaerobik güç değerlerinin 49,4 ile 60,4 kgm/sn arasında olduğunu belirlemişlerdir. Günay ve arkadaşları [7] 19–25 yaşları arasında elit sporcularla yaptıkları çalışma sonunda deneklerin anaerobik güç değerlerinde anlamlı bir artış belirlemişlerdir ($p<0,05$).

Kutlu ve arkadaşları [13] 15–17 yaş arası genç sporcular üzerinde yapmış oldukları çalışmada antrenman grubu bacak kuvvetleri ve anaerobik güç ve performanslarının göstergesi olan test ve ölçümler sonucunda deneklerin anaerobik güçleri ve bacak kuvvetleri üzerine anlamlı farklılıklar bulmuşlardır ($p<0,01$). Sevim ve arkadaşları [20] yaptıkları çalışmada deney grubu öğrencilere yönelik maksimal bacak testinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulmuştur.

Flleksibilitenin yetersiz kalması spor sakatlıklarının oluşmasına imkân sağlar. Bu nedenle antrenman programlarında esneklik egzersizlerine de gerekli önemin verilmesi gerekmektedir. Kalkavan ve arkadaşları [10] 12–15 yaş grubu farklı spor branşlarındaki sporculara yaptıkları çalışmada esneklik değerlerinde istatistiksel bakımdan anlamlı farklılıklar gözlemlemiştir ($p<0,05$). Aydos ve arkadaşları [1] 13–18 yaş grubu öğrencilere yaptıkları esneklik test değerlerinde $p<0,01$ seviyesinde anlamlılık bulmuşlardır.

B grubu ön ve son test değerleri arasında; ağırlık, esneklik, ses ve ışık reaksiyon zamanı

parametreleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$). Boy parametreleri arasında $p<0,05$ düzeyinde; MaxVO₂, dikey sıçrama, anaerobik güç, otuz metre sprint, maksimal bacak ve pençe kuvveti parametreleri arasında ise $p>0,01$ düzeyinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır.

Kutlu ve arkadaşları [15] yaptıkları çalışmada ağırlık değerlerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır. Sevim ve arkadaşları [21] motorik ve laboratuvar testleri sonucunda anaerobik güç, maksimal bacak ve pençe kuvvetleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunamamışlardır.

Çocukların boy ve kilolarına ilişkin artışın onların gelişim evrelerine ait bir olgu [18] olmakla beraber; Kutlu ve arkadaşları [14] genç sporcuların anaerobik güçleri üzerinde yaptıkları bir çalışmada deneklerin boyları itibarıyla bir artış söz konusu olurken, Loko ve ark. ortalama 6,5 cm bir artışı anlamlı bulmuşlardır [16].

A ve B Gruplarının son test değerleri arasında; yaş, boy, kilo, MaxVO₂, anaerobik güç, otuz metre sprint, maksimal bacak kuvveti, pençe kuvveti ve esneklik parametreleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$). Dikey sıçrama parametrelerinde $p<0,05$ düzeyinde; ses ve ışık reaksiyon zamanları arasında da $p<0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Loko ve arkadaşları [16] 14–16 yaş grubunda 30 m sprint değerlerinde anlamlılık bulunamamışlardır. Diallo ve arkadaşları [4] 12–13 yaşlarında iki gruba 10 haftalık antrenman programını uygulamış ve VO₂max değerlerinde anlamlılık bulunamamışlardır.

Kutlu ve arkadaşları [13] iki farklı yaş grubuna yaptırılan plyometrik çalışmanın ön ve son test değerleri arasında dikey sıçrama değerlerini istatistiksel açıdan $p<0,01$ anlamlılık düzeyinde bulmuştur. Hasçelik ve arkadaşları [9] sekiz haftalık fiziksel kondisyon egzersizleri çalışması sonucunda 20 erkek voleybol oyuncusunun ses ve görsel reaksiyon zamanlarının azaldığını tespit etmiştir.

Sonuç olarak, tenisçi çocuklarda, düzenli hareket eğitiminin fiziksel uygunluk parametreleri üzerine olumlu etkileri olmaktadır. Topsuz hareket eğitimine göre, top ile birlikte uygulanan hareket eğitiminin, reaksiyon zamanı gibi beceriye ilişkin parametreleri daha iyi geliştirmesi sebebiyle çocukların sportif performanslarına olumlu etkiler yapacağı düşünülebilir.

KAYNAKLAR

1. Aydos L., Kürkçü R. 13-18 Yaş Grubu Spor Yapan ve Yapmayan Orta Öğrenim Geçliğinin Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 1997; 2 (2): 31-38.
2. Brown M.A, Mayhew J.L, Boleach M.A. Effect of Plyometric Training on Vertical Jumping performance. Research Quarterly, 1986; 50: 583-588.
3. Cicioğlu İ., Gökdemir K., Erol E. Pliometrik Antrenmanın 14-15 Yaş Grubu Basketbolcuların Dikey Sıçrama Performansı ile Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametreleri Üzerine Etkisi, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 1997; 2 (2): 11-23.
4. Diallo, O., Dore, E., Duce, P., Van Praagh, E. Effects of Plyometric Training Followed by a Reduced Training Programme on Physical Performance in Prepubescent Soccer Players, Journal of Sports Medicine Physical Fitness, 2001; 41 (3): 342-8.
5. Erol, E. Çabuk Kuvvet Çalışmalarının 16-18 Yaş Grubu Genç Basketbolcuların Performansına Etkisinin Deneysel Olarak İncelenmesi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1992.
6. Fox E.L. Sports Physiology CBS College Publishing, Printed in Japan, 1984.
7. Günay M., Sevim Y., Savaş S., Erol A.E. Pliometrik Çalışmaların Sporcularda Vücut Yapısı ve Sıçrama Özelliklerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 1994; 4 (2): 38-45.
8. Güvel H., Kayatekin B.M., Özgönül H., Kandemir F.F. Bir Basketbol Kulübü Altyapı Sporcularının Fizyolojik ve Fiziksel Profili. Ege Üniversitesi Performans Dergisi, İzmir, 1997; 3 (4): 203-208.
9. Hasçelik, Z., Başgöze, O., Türker, K., Narman, S., Özker, R. The Effects of Physical Training on Physical Fitness Tests and Auditory and Visual Reaction Times of Volleyball Players, Journal of Sports Medicine Physical Fitness, 1989; 29(3):

- 234-9.
10. Kalkavan, A., Zorba, E., Ağaoğlu, A.A., Karakuş, S., olak, H. Farklı Spor Branşlarında Bazı Fiziksel Uygunluk Değerlerinin Sedanter Grupla Karşılaştırılması. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 1996; 1 (3): 25–35.
 11. Koç, H., Gökdemir, K. Eurofit Test Bataryası ile 14-16 Yaş Grubu Hentbolcülerin Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelerinin Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 1997; 2 (2): 16–24.
 12. Kukolj, M., Ropret, R., Ugarkovic, D., Jaric, S. Antropometric, Strength, and Power Predictors of Sprinting Performance, Journal of Sports Medicine Physical Fitness, 1999; 39 (2): 120-2.
 13. Kutlu M., Gür E., Savucu Y., Hindistan İ.E. İki Farklı Spor Branşı ve Yaş Grubuna Yaptırılan Pliometrik Antrenmanların Anaerobik Güç Performansına Etkisinin Analizi. III. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, Muğla. 2001; 95.
 14. Kutlu, M., Savucu, Y., Kamanlı, A., Karadağ, A. Sıramaya Dönük Antrenmanın Genç Basketbolcuların Anaerobik Güçlerine Etkisi. III. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, Muğla. 2001; 201.
 15. Kutlu, M., Gür, E., Kamanlı, A. Plometrik Antrenmanın Genç Futbolcuların Anaerobik Güçlerine Etkisi. III. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, Muğla. 2001; 207.
 16. Loko, J., Aule, R., Sikkut, T., Erelene, J., Viru. Motor Performance Status in 10 to 17- year-old Estonian Girls, Scand J. Med. Sci. Sports, 2000; 10 (2): 109–13.
 17. Malatesta, D., Cattaneo, F., Dugnani, S., Maffioletti, N.A. Effects of Electromyostimulation Training and Volleyball Practice on Jumping Ability. Strength Cond. Res. 2003; 17 (3): 573–9.
 18. Mengütay, S. Okul Öncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişimi ve Spor. Tutibay Yayınları, Ankara. 1999; 8–9.
 19. Mero, A., Kauhanen, H., Peltola, E., Vuorimaa, T., Komi P.V. Physiological Performance Capacity in Different Prepubescent Athletic Groups, Journal of Sports Medicine Physical Fitness, 1990; 30 (1): 57–66.
 20. Sevim, Y., şengül, E. Sağlık Topu ile Güç Geliştirme Alıştırmaları. GSGM Spor Eğt. Daire Bşk. Yayınları, Ankara, 1987; 83: 3–30.
 21. Sevim, Y., Önder, O., Gökdemir, K. abuk Kuvvete Yönelik İstasyon alışmalarının 18-19 Yaş Grubu Erkek Öğrencilerin Bazı Kondisyonel Özellikleri Üzerine Etkileri. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 1996; 1 (3): 18–24.
 22. Tamer, K. Sporda Fiziksel-Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, Bağırgan Yayımevi, Ankara. 2000; 36: 48–49.
 23. Williams, C., Reid, R.M., Coutts, R. Observations Aerobic Power of University Rugby Players and Professional Soccer Players, British Journal of Sports Medicine.1973; 7 (3): 390-391.

ÜNİVERSİTE SPOR MERKEZLERİNDEKİ HİZMET KALİTESİ BOYUTLARININ ALGI VE ÖNEM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Berna M. ERGİN¹ A. Faik İMAMOĞLU² Taner TUNÇ³ Selahattin AKPINAR⁴
Musa ÇON¹

ÖZET

Bu araştırma, spor tesisleri avantajlarına göre seçilmiş üniversitelerin spor merkezlerindeki hizmet kalitesini akademik ve idari personelin algılarına göre belirlemek, kişisel özelliklerin algılanan hizmet kalitesi üzerindeki etkilerini ve algılanan hizmet kalitesi boyutlarının hangisini daha çok önemsediklerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2009 yılı itibarıyla Türkiye'deki spor tesisleri avantajlarına göre belirlenmiş dokuz kamu üniversitesinde görev yapan 37578 akademik ve idari personel oluşturmaktadır. Anket 1 Haziran–30 Temmuz tarihleri arasında yayınlanmış ve bu süre zarfında 1520 kişi internet üzerinden ankete katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, SERVQUAL hizmet kalitesi ölçeğinden esinlenerek geliştirilen “Algılanan Hizmet Kalitesi Ölçeği” kullanılmıştır. Akademik ve idari personelin algılarına göre ölçme aracında yer alan bağımsız değişkenler açıklayıcı faktör analizi yöntemi ile daha anlaşılır yapılara dönüştürülmüştür. Araştırmanın sonuçlarına göre; katılımcıların spor tesislerini kullanmada öncelikli amaçlarının “sağlıklı bir yaşam sürdürme” olduğu ve tesisleri genellikle haftada 1–2 kez kullandıkları belirlenmiştir. Algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerden “tesislerin fiziki görünümü” faktörü, katılımcılar tarafından en fazla önemsenen hizmet kalitesi faktörü olmuştur. Katılımcılar ikinci olarak “güvenilirlik” faktörünü (vaat edilen hizmeti doğru olarak zamanında yerine getirme yeteneği), üçüncü olarak “heveslilik” faktörünü (müşterilere yardım etme, hızlı hizmet verme istekliliği ve işin zamanında bitirilmesi) önemsemektedirler. Dördüncü olarak “duyarlılık” faktörü (müşteri ile doğrudan ilişki kuran personelin nazik, saygılı, düşünceli ve samimi olması) ve beşinci olarak “yeterlilik” faktörü (servis personelinin gerekli, yeterli bilgiye sahip olması) gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hizmet kalitesi, SERVQUAL, spor işletmeciliği

A STUDY ON PERCEPTION AND IMPORTANCE OF THE DIMENSIONS OF SERVICE QUALITY AT UNIVERSITY SPORTS CENTERS

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the service quality of the sports centers at the universities chosen with regard to the advantages of sports facilities according to the perceptions of the academic and the administrative staff, to find out the effects of personal qualities on the perceived service quality, and to reveal how much they care about the dimensions of the perceived service quality. The population of the study consists of 37578 academic and administrative staff at nine state universities in Turkey chosen with respect to the advantages of their sports facilities in 2009.

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi YDBESYO, B. Mete, bernamete@omu.edu.tr (Yazışmadan Sorumlu yazar), M. Çon, musacon55tr@hotmail.com

²Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, imamoglu@gazi.edu.tr

³Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, ttunc@omu.edu.tr

⁴Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, sakpinar@kmu.edu.tr

The questionnaire was published between June 1st and July 30th, and within this period 1520 people took the questionnaire on the Internet. In the study, as data gathering tools “Perceived Service Quality Scale” which was developed from SERVQUAL service quality scale has been used. According to the perceptions of the academic and administrative staff, the independent variables which take place in the scale have been turned into more comprehensible structures with the exploratory factor analysis. According to the results of the study, the prior purpose of the participants in using sports facilities is to “lead a healthy life” and it has been determined that they use these facilities once or twice a week. It has been also determined that “physical characteristics factor”, is the most overrated factor which affects the perceived service quality. The second one was “reliability” (ability to perform the promised service dependably and accurately), third one was “responsiveness” (willingness to help customers and provide prompt service), the fourth one was “empathy” (caring, individualized attention the firm provides its customers) and the last one was “assurance” (knowledge and courtesy of employees and their ability to inspire trust and confidence).

Key Words: Service quality, SERVQUAL, sport and fitness, sport facilities

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın ikinci yarısı boyunca hizmet endüstrisinin ekonomideki yeri göze çarpan bir ilerleme göstermiştir. İşletmelerde karlılığı arttırmak için memnun edilmiş müşteri sayısını arttırıp, onları tüketici pazarındaki sadık müşteriler sınıfına dahil edebilecek yüksek kalitede hizmet sağlamak oldukça önemli hale gelmiştir[1].

Hizmet kalitesi, hizmetin müşteri beklentilerini karşıladığı veya geçtiği miktar olarak da tanımlanmaktadır[2]. Sunulan hizmetin müşteri tarafından nasıl algılandığı, hangi kriterlerle değerlendirildiği, kalite unsurlarından hangilerinin müşteri tarafından fark edildiği, önemsendiği ya da firma tarafından göz ardı edilen kalite unsurlarının neler olduğu tespit edilmesi gereken noktalardır[3].

Hizmet kalitesini ölçmek; kalitenin standardize edilememesi ve kalitenin üretici veya satıcı tarafından değil, tüketiciler tarafından değerlendirilmekte olması nedeniyle zordur[4]. Fakat yine de bir hizmet işletmesi, müşteriler tarafından nasıl değerlendirildiğini bilmek ve müşteri beklentilerini daha iyi anlayabilmek amacıyla hizmet kalitesini ölçmek zorundadır[5].

Spor tesisleri, müşteri merkezli hizmet sunan kurumlar olarak müşteri memnuniyetini sağlamak durumundadırlar. Müşteriler gittikleri spor merkezinden/tesisinden memnun oldukları takdirde spor tesisine tekrar geleceklerinden hizmetin, ürünlerin ve faaliyetlerin sunulduğu diğer hizmet işletmelerinde olduğu gibi spor tesisleri için de önemlidir. Müşteriler artan kalite beklentisinde olduklarından beklenen kaliteli hizmetin sunulmaması müşteri kaybıyla sonuçlanacaktır[6].

Literatürde spor tesislerinde algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerin müşteriler tarafından ne kadar önemsendiği konusunda yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle, spor merkezlerinde/işletmelerinde algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerin müşteriler tarafından önemsenme düzeyleri araştırmaya değer bir konu olarak görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, üniversite spor merkezlerini kullanan akademik ve idari personel tarafından algılanan hizmet kalitesini belirleyen faktörleri tespit etmek; buna bağlı olarak akademik ve idari personelin hangi kalite boyutlarından etkilendiği ve hangi kalite boyutlarını önemsendiği ile kişisel özellikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

MATERYAL VE METOD

Bu çalışmanın evreni Türkiye’de eğitim ve ğretim faaliyetlerini sürdürmekte olan ve bünyesinde kapalı yüzme havuzu, tenis kortu, spor salonu ve fitness merkezi gibi tesisler bulunduran kamuya ait üniversitelerdeki akademik ve idari personelin tamamından meydana gelmektedir. Bu niversitelerden dokuzu kendi üniversitelerinde araştırmanın gerçekleştirilmesi için gerekli izni vermiş diğer beş niversite (ODTÜ, Hacettepe ni., Muğla ni., Pamukkale ni., Çukurova ni.) söz konusu araştırmaya izin vermediği için, araştırmanın evreni dokuz niversite (Anadolu ni., Ankara ni., Ege ni., İT, Gazi ni., Gaziantep ni., Marmara ni., OM, Selçuk ni.) olarak belirlenmiştir. Bilgi İşlem Daire Başkanlıklarından alınan verilere göre toplamda 37578 personel (idari ve akademik) araştırmanın evreninin tamamını oluşturmuştur.

Türkiye İstatistik Kurumu, 2008 yılı hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırmasına göre bireylerin kent itibariyle internet kullanım oranı %44,6’ dır[7]. Uygun rneklem büyüklüğü 400 birim olması yeterli olarak görülmektedir[8]. Ancak lme aracında bulunan maddeler göz önüne alındığında örneklem hacminin geniş tutulmasına karar verilmiş ve en az 500 birim olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada e-anket/lme aracı hedef katılımcılara yollanarak ankete katılımları istenmiştir. Fiziksel adres üzerinden anket 1 Haziran – 30 Temmuz tarihleri arasında yayınlanmış ve bu süre zarfında veriler toplanmıştır. Uygulamanın bitim tarihinde toplam 1520 kişi internet üzerinden ankete katılmıştır.

Bu araştırmada güven düzeyi % 95 olarak temel alınmıştır. Bu nicel araştırma çalışmasında birincil veri toplama metodu kullanılmıştır[9].

lme aracında yer alacak maddelerin tespit edilmesinde hizmet kalitesini belirlediği düşünülen faktörler ele alınmıştır. Araştırmada SERVQUAL (hizmet kalitesi) lm metodunda kullanılan hizmet ölüm faktörleri yer almıştır. Parasuraman ve arkadaşlarının hizmet kalitesini ölçmek için tasarladıkları lme aracından hareketle, spor tesislerinde hizmet kalitesini belirleyecek bir lme aracı geliştirilmiştir. Bu araştırmada kullanılan lme aracında yer alan faktörler; fiziki görünüm, güvenilirlik, heveslilik, yeterlilik ve duyarlılıktır[8]. Fiziki Görünüm Faktörü; binaların kullanılan teçhizatların, iletişim malzemelerinin ve personelin fiziki görünümüdür. Güvenilirlik Faktörü; vaat edilen hizmeti doğru olarak zamanında yerine getirme yeteneğidir. Heveslilik Faktörü; müşterilere yardım etme, hızlı hizmet verme istekliliği ve işin zamanında bitirilmesidir. Yeterlilik Faktörü; servis personelinin gerekli, yeterli bilgiye sahip olması demektir. Duyarlılık Faktörü ise müşteri ile doğrudan ilişki kuran personelin nazik, saygılı, düşünceli ve samimi olmasıdır[11,12].

Fiziki Görünüm dört, Güvenilirlik dört, Heveslilik , Yeterlilik  ve Duyarlılık dört madde ile lmlştr. lme aracında yedi düzeyli likert lği benimsenmiştir. lme aracının cevaplandırılması, maddelerin açıkladığı durumların, gösterilme derecesine göre “Tamamen Katılıyorum” dan “Kesinlikle Katılmıyorum” a şeklinde düzenlenmiştir. Katılımcılara spor merkezleri ve verilen hizmetlerle alakalı olarak beş soru yöneltilmiş ve devam ettikleri spor merkezinin hizmet kalitesinin onlar için ne kadar önemli olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcılar toplamı 100 puan olacak şekilde puanlamalarını gerçekleştirmiştir.

lme aracında yer alan bağımsız değişkenler açıklayıcı faktör analizi yöntemi ile daha anlaşılır yapılara dönüştürülmüştür.

Araştırmanın amacı gerevesinde elde edilen verilerin analizinde katılımcıların genel özelliklerine ilişkin betimleyici istatistikler algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlere verdikleri puan ortalamaları, algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlere verdikleri önem puan ortalamaları

çapraz tablolar haline getirilerek farklılıklarına ilişkin veriler anlamlılık testi ile belirlenmiştir. Verilerin analizinde SPSS hazır yazılımı kullanılmıştır.

BULGULAR

Değişkenlerin faktör yapısının incelenmesinde ilk aşamada ölçme aracında bulunan 18 maddenin tamamı göz önünde bulundurulmuştur. Faktörlerin belirlenmesinde en yaygın olarak kullanılan Temel Bileşenler Analizi, Varimax döndürme yaklaşımıyla birlikte kullanılmıştır[13].

Faktör analizinin uygun olup olmadığını belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik ölçüsü ve Bartlett's Test of Sphericity değerleri incelenmiştir. KMO örneklem yeterlilik ölçüsü testi 0,886 sonucunu vermiştir. KMO için 0,60 ve üstü değer kabul edilebilir düzeyi ifade etmektedir[14]. Elde ettiğimiz sonucun oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Elde edilen sonuçlar maddelerin faktörlere göre dağılımı ve faktör yükleri Tablo 1' de verilmiştir. Buna göre 18 madde için yapılan faktör analizi sonucunda toplam değişkenliğin % 78,51'ini karşılayan 5 faktör bulunmuştur. Literatürde yapılan analizlerde % 40 ile % 60 arasında değişen değişkenlik oranları yeterli kabul edilmektedir[15]. Faktörlerin oluşturulmasında ise 0,30 ve daha az faktör yüklerine sahip maddelerin ölçme aracından çıkarılabileceği belirtilmektedir.

Tablo 1: Maddelerin Faktörlere Göre Dağılımı ve Faktör Yükleri

Madde	Faktörler				
	1	2	3	4	5
S1	0.898				
S2	0.925				
S3	0.878				
S4	0.817				
S5		0.548			
S6		0.803			
S7		0.850			
S8		0.746			
S9			0.716		
S10			0.802		
S11			0.644		
S12				0.761	
S13				0.828	
S14				0.726	
S15					0.705
S16					0.765
S17					0.811
S18					0.872
Değişkenliği Açıklama Yüzdeleri (%)	19.367	15.749	11.166	14.145	18.058

Temel bileşenler faktör analizinde özdeğer (eigenvalue) değerleri 1 ve üstü olan bileşenler dikkate alınmış ve beş farklı faktör bileşeni olduğu görülmüştür. Faktörler altında yer alan maddeler incelendiğinde SERVQUAL boyutlarına eşdeğer bir sonucun ortaya çıktığı görülmektedir. Birinci faktör fiziki görünüm faktörü olarak adlandırılmıştır ve bu faktörün en yüksek özdeğer değeri aldığı

ve toplam varyansın % 19,367'sini açıkladığı görülmüştür. Diğer faktörlerde sırasıyla; güvenilirlik, heveslilik, yeterlilik ve duyarlılık olarak literatüre uygun bir biçimde adlandırılmıştır. Beş farklı faktör bileşeni toplam varyansın % 78,51' ini açıklamaktadır. Faktörü oluşturan beş farklı bileşende yer alan 18 maddeye yönelik yapılan güvenilirlik analizinde güvenilirlik katsayısının (Cronbach's Alpha) 0.925 olduğu belirlenmiştir. Bu değer, kabul edilebilir değer olan 0.70'ün üzerinde, 1.00'a yakın bir değer olduğu için, bilişim sistemleri kullanımı ölçeğinin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Katılımcıların bireysel özellikleri ile algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerin algılanma ve önemlenme düzeylerinin değerlendirilmesi

		Algılanan kalite					Önem puan ortalaması						
		n	%	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Cinsiyet	Kadın	568	37,4	4,88	4,27	3,87	3,93	3,87	25,23	21,53	18,80	16,58	17,86
	Erkek	952	62,6	4,87	4,05	3,71	3,71	3,69	25,23	21,23	18,40	17,10	18,05
	Toplam	1520	100	4,87	4,13	3,77	3,79	3,76	25,23	21,34	18,55	16,91	17,98
Yaş	18-25	202	13,3	4,97	4,12	3,76	3,67	3,67	25,97	21,49	18,76	16,34	16,34
	26-35	457	30,1	4,89	4,21	3,86	3,86	3,78	25,21	21,74	18,20	17,10	17,10
	36-45	510	33,6	4,78	4,05	3,70	3,75	3,72	25,08	21,29	18,77	16,70	16,70
	46-55	249	16,4	4,89	4,16	3,72	3,84	3,81	25,04	20,80	18,51	17,28	17,28
	56+	102	6,7	4,98	4,18	3,90	3,80	3,85	25,10	20,83	18,63	17,30	17,30
	Toplam	1520	100	4,87	4,13	3,77	3,79	3,76	25,23	21,34	18,55	16,91	17,98
Medeni durum	Bekar	772	50,8	4,91	4,12	3,76	3,76	3,70	25,57	21,26	18,42	16,83	17,91
	Evli	748	49,2	4,83	4,15	3,79	3,82	3,82	24,88	21,42	18,67	16,99	18,04
	Toplam	1520	100	4,87	4,13	3,77	3,79	3,76	25,23	21,34	18,55	16,91	17,98
Öğrenim durumu	Lise	24	1,6	4,81	4,53	3,65	3,77	3,66	26,88	21,25	18,13	17,08	16,67
	Lisans	190	12,5	4,79	4,20	3,78	3,85	3,90	26,08	20,61	18,77	17,11	17,44
	Yüksek Lisans	294	19,3	4,91	4,15	3,82	3,77	3,71	25,09	21,84	18,49	16,76	17,82
	Doktora	1012	66,6	4,87	4,11	3,76	3,79	3,75	25,08	21,34	18,53	16,91	18,15
	Toplam	1520	100	4,87	4,13	3,77	3,79	3,76	25,23	21,34	18,55	16,91	17,98
Ekonomik durum	Düşük	171	11,3	4,56	3,86	3,44	3,62	3,49	24,85	25,15	18,36	17,72	18,68
	Orta	1129	74,3	4,90	4,16	3,84	3,84	3,81	25,15	25,93	18,64	16,95	17,91
	Yüksek	220	14,5	4,95	4,23	3,68	3,66	3,68	25,93	25,23	18,23	16,02	17,77
	Toplam	1520	100	4,87	4,13	3,77	3,79	3,76	24,85	20,38	18,55	16,91	17,98
Meslek	İdari personel	201	13,2	4,86	4,30	3,87	3,88	3,93	26,04	21,32	18,57	16,97	17,10
	Akademik pers.	1319	86,8	4,87	4,11	3,76	3,78	3,73	25,11	21,35	18,54	16,90	18,11
	Toplam	1520	100,0	4,87	4,13	3,77	3,79	3,76	25,23	21,34	18,55	16,91	17,98

1 (fiziksel özellikler), 2 (güvenilirlik), 3 (heveslilik), 4 (yeterlilik), 5 (duyarlılık)

Katılımcıların % 62,6' sını oluşturan erkek bireyler algılanan hizmet kalitesinin "fiziksel özellikler" boyutuna en yüksek hizmet kalitesi ortalamasını verirken yine "fiziksel özellikler" boyutunu en önemli alt boyut olarak seçmektedirler. Tablo 1' e göre bayan ve erkek katılımcıların hizmet kalitesi alt boyutlarını algılama düzeyleri ve bu boyutlara verdikleri önem puan ortalamaları incelendiğinde, en yüksek ortalamaya sahip boyutların her iki değerlendirmede de paralel sonuçlar aldığı görülmektedir. Farklı yaş gruplarındaki katılımcılar arasında da her iki değerlendirmede sonuç paraleldir. Algılanan hizmet kalitesine etki eden alt boyutların hizmet kalitesi ortalamaları değerlendirilmelerinde "fiziksel özellikler" 4.87 ile en yüksek algılanan boyut olurken "güvenilirlik" 4.13 ile ikinci sırayı, "yeterlilik" 3.79 ile üçüncü sırayı "heveslilik" 3.77 ile dördüncü sırayı, "duyarlılık" ise 3.76 ile beşinci sırayı almaktadır. Katılımcıların alt boyutlara toplam 100 puan üzerinden verdikleri değerlendirmelerde; "fiziksel özellikler" % 25.23 ile ilk sırayı alırken, "güvenilirlik" % 21.34 ile ikinci, "heveslilik" % 18,55 ile üçüncü, "duyarlılık" % 17,98 ile dördüncü, "yeterlilik" % 16,91 ile beşinci sırayı almaktadır.

Tablo 3: Katılımcıların ekonomik durumları ile güvenilirlik ve yeterlilik boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesi

		Önem puan ortalaması					
		n	%	Güvenilirlik	p	Yeterlilik	p
Ekonomik durum	Düşük	171	11,3	25,15		17,72	
	Orta	1129	74,3	25,93	0,017	16,95	0,010
	Yüksek	220	14,5	25,23		16,02	

Algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerin önemsenme düzeyleri incelendiğinde “heveslilik” ve “yeterlilik” faktörleri ile bireylerin ekonomik düzeyleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 4: Katılımcıların medeni durumları ve cinsiyetleri ile algılanan hizmet kalitesi alt boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesi

		Algılanan Kalite									
		N	%	2	3	p	4	P	5	p	
Cinsiyet	Kadın	568	37,4	4,27	3,87		3,93		3,87		
	Erkek	952	62,6	4,05	0,00	3,71	0,09	3,71	0,00	3,69	0,03
Medeni durum	Bekar	772	50,8	4,12	0,68	3,76	0,65	3,76	0,31	3,70	0,04
	Evli	748	49,2	4,15		3,79		3,82		3,82	

1 (fiziksel özellikler-Anlamlı olmadığı için Tabloda gösterilmedi), 2 (güvenilirlik), 3 (heveslilik), 4 (yeterlilik), 5 (duyarlılık)

Algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörler incelendiğinde katılımcıların medeni durumları incelendiğinde sadece “duyarlılık” faktörü ortalama puanları ile arasında anlamlı bir fark bulunurken, bireylerin cinsiyet farklılıklarına bakıldığında “fiziksel özellikler” faktörü hariç diğer alt boyutların değerlendirilmesi ile arasında istatistiki olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 5: Katılımcıların tesis kullanım özellikleri ile algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerin algılanma ve önemsenme düzeylerinin değerlendirilmesi

		Algılanan Kalite					Önem puan ortalaması						
		n	%	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Tesisin kullanım süresi	1 yıldan az	55	3,6	4,56	4,38	4,22	4,40	4,18	23,64	21,62	19,33	17,24	18,18
	1-3 yıl	592	38,9	4,79	4,09	3,75	3,72	3,71	25,36	21,44	18,70	16,93	17,57
	3-5 yıl	479	31,5	4,93	4,05	3,68	3,68	3,67	25,30	21,25	18,27	16,82	18,36
	5- yıl	227	14,9	4,84	4,13	3,73	3,83	3,73	24,83	21,09	18,64	17,09	18,35
	7 yıldan fazla	167	11,0	5,12	4,47	4,03	4,10	4,10	25,63	21,49	18,41	16,72	17,75
	Toplam	1520	100	4,87	4,13	3,77	3,79	3,76	25,23	21,34	18,55	16,91	17,98
Tesisin kullanım sıklığı	Haftanın her günü	4	0,3	5,18	4,25	3,66	4,25	4,18	25,00	20,00	16,25	18,75	20,00
	Haftada 3-4 gün	280	18,4	5,26	4,34	3,89	3,83	3,79	26,94	21,61	17,75	16,13	17,57
	Haftada 1-2 gün	1130	74,3	4,81	4,06	3,71	3,73	3,71	25,06	21,20	18,61	17,14	17,98
	İki haftada 1 gün	55	3,6	4,60	4,44	3,66	4,19	4,19	24,27	22,55	18,93	16,73	17,53
	Ayda bir gün	51	3,4	4,34	4,37	3,66	4,41	4,16	20,69	21,73	21,18	16,10	20,31
	Toplam	1520	100	4,87	4,13	3,77	3,79	3,76	25,23	21,34	18,55	16,91	17,98
En çok kullanılan tesis	Havuz	685	45,1	4,91	4,16	3,79	3,79	3,77	24,69	21,12	18,86	17,18	18,15
	Tenis kortu	331	21,8	4,94	4,16	3,76	3,72	3,64	26,95	21,76	17,90	16,30	17,08
	Kapalı spor salonu	150	9,9	4,71	4,13	3,81	3,90	3,88	24,33	20,91	19,48	16,41	18,87
	Hali saha	21	1,4	4,04	4,21	3,82	4,19	3,83	31,19	20,19	16,86	15,10	16,67
	Fitness merkezi	333	21,9	4,86	4,06	3,73	3,79	3,80	24,66	21,65	18,22	17,29	18,18
	Toplam	1520	100	4,87	4,13	3,77	3,79	3,76	25,23	21,34	18,55	16,91	17,98
Tesis kullanım amacı	Boş zamanlarını değerlendirir.	268	17,6	5,11	4,21	3,79	3,76	3,63	24,38	20,39	19,12	17,85	18,25
	Sağlıklı bir yaşam sürdürme	420	27,6	4,79	4,23	3,95	4,01	3,96	24,68	21,83	18,38	16,71	18,40
	Zinde bir vücuda sahip olma	324	21,3	4,88	4,15	3,72	3,75	3,74	25,85	21,88	18,07	16,51	17,69
	Kilolardan kurtulma	362	23,8	4,85	3,99	3,62	3,65	3,71	25,90	20,91	18,56	16,98	17,65
	Sosyal ilişkileri geliştirme	146	9,6	4,67	4,02	3,76	3,67	3,56	25,34	21,58	18,97	16,44	17,67
	Toplam	1520	100	4,87	4,13	3,77	3,79	3,76	25,23	21,34	18,55	16,91	17,98

1 (fiziksel özellikler), 2 (güvenilirlik), 3 (heveslilik), 4 (yeterlilik), 5 (duyarlılık)

Tablo 2'ye göre katılımcıların tesis kullanım süreleri arttıķca "fiziksel özellikler" alt boyutunu daha yüksek algıladıkları görülmektedir. Yedi yıldan fazla süredir tesisini kullananların en çok önemsedikleri ve en yüksek algıladıkları hizmet kalitesine sahip oldukları alt boyut "fiziksel özellikler" dir. Katılımcıların % 74,3 tesisleri haftada 1–2 gün kullanmaktadır. Katılımcıların tesisleri kullanım sıklıkları azaldıkķa tesislerin fiziksel görünümünü daha az önemsemekte oldukları "güvenilirlik" alt boyutunu ise kullanım süreleri arttıķca daha çok önemsedikleri görülmektedir. En çok kullanılan tesis olan yüzme havuzunda en az önemsenen alt boyut "yeterlilik" boyutudur. "Sağlıklı bir yaşam sürdürme" amacı ile spor tesislerini kullanan bireyler toplam katılımcıların % 27,6' sını oluşturmaktadır. " Sağlıklı bir yaşam sürdürme" amacı ile tesisleri kullananlar diğer amaçlarla tesisleri kullanan katılımcılara göre tesislerin fiziksel özelliklerini en az önemseyen gruptur. Tesislerin kullanım amaçları ile bireylerin algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerden "güvenilirlik" ve "yeterlilik" nem düzeyleri arasında, tesislerin kullanım sıklığı ile "fiziksel özellikler" ve "heveslilik" faktörleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$).

TARTIşMA VE SONUÇ

Elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılanların % 62.6' sının erkek, % 37.4' ünün kadın, % 33,62' sının 36–45, % 30, 1' inin 26–35 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların % 50,8' i bekar, % 49,2' si ise evli bireylerdir.

Bekar katılımcılar spor merkezlerinin/tesislerinin ve personelinin fiziksel görünümüne verdikleri önem puan ortalamaları evli katılımcılara oranla daha yüksektir. Evli katılımcıların ise hizmet kalitesine etki eden diğer faktörlere verdikleri önem puan ortalamasının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Chang ve Huang çalışmalarında evli katılımcıların fiziksel görünüm, güven ve heveslilik faktörlerini bekar katılımcılara oranla daha fazla önemsediklerini belirtmektedirler[16].

Kadın katılımcıların % 50' si ilk olarak yüzme havuzunu, % 25' i ise tenis kortunu tercih ederken, erkek katılımcıların % 42' si yüzme havuzunu, % 20' si ise tenis kortunu tercih etmişlerdir. Kadın ve erkek katılımcıların öncelikli olarak yüzme havuzunu tercih etmeleri, yüzme sporunun ferdi bir branş olması dolayısıyla bireylerin tesisini kullanım zamanlarını programlarken daha bağımsız karar verebilmeleri ile ilişkilendirilebilir.

Katılımcıların kullandıkları tesis türlerine göre hizmet kalitesine etki eden faktörlere verdikleri önem puan ortalamalarına bakıldığında tesislerin ve personelin fiziksel görünümü en çok önemsenen faktör olduğu ortaya çıkmaktadır. Kullanılan tesisler arasında fiziksel görünümü en çok önemsenen tesis halı sahadır. Katılımcı sayısı en yoğun olan havuzun fiziksel görünümünün önemsenme puanı üçüncü sırada yer almaktadır. Kapalı spor salonunun fiziksel görünümünün önem puan ortalaması diğer tesislere oranla en düşük ortalamayı almaktadır.

Katılımcıların tesis kullanım sıklığı incelendiğinde tüm tesislerin çoğunlukla haftada 1–2 kez kullanıldığı belirlenmiştir. Kadın katılımcıların spor tesisini haftada 1–2 kez kullananlardan % 78,9' u "orta" gelir grubu, % 10,7' si yüksek gelir grubu mensubudur. Gelir düzeyini düşük olarak bildiren kadın ve erkeklerin ayda bir kere spor tesisini kullandığı saptanmıştır. Erkek katılımcıların ise spor tesisini 1–2 kez kullananların % 74,20' si orta gelir grubu, % 13' ünün ise yüksek gelir grubu mensubu olduğu belirtilmektedir. Bireylerin gelir düzey ortalamalarının düşmesiyle tesislerin kullanım sıklığında da azalma olduğu görülmektedir. Düşük gelir düzeyine mensup bireylerin tesisleri en yüksek kullanım sıklığı ortalaması "ayda bir" olarak saptanmıştır. Tesislerin az kullanılması ekonomik durumla ilişkilendirildiğinde; tesislerin kullanım ücretlerinin, ulaşılabilirliğinin iyileştirilmesi durumunda düşük gelir grubu mensuplarının tesisleri kullanım

sıklıklarında bir artış beklenebilir.

Katılımcıların tesisleri kullanım sıklığı azaldıkça hizmet kalitesine etki eden faktörlerden tesislerin fiziksel görünümü önemseme oranlarının da düştüğü görülmektedir. Buna paralel olarak bireylerin tesisleri kullanım sıklığı azaldıkça algıladıkları hizmet kalitesine etki eden faktörlerden fiziki faktörlere verdikleri puan ortalamaları da azalmaktadır. Katılımcılar tesisleri sık kullandıkça tesislerin ve personelin fiziksel görünüşünün hizmet kalitesine etki eden diğer faktörlere göre ön plana çıktığı görülmektedir.

Çalışma kapsamına alınan katılımcıların spor merkezlerini kullanım süreleri % 3.6'ın 1 yıldan az, % 38,9'unun 1-3 yıl, % 31,5'inin 3-5 yıl, %14,9'unun 5-7 yıl, % 11'inin yedi yıldan daha fazla olduğu görülmektedir. Spor tesislerini 1 yıldan az kullanan katılımcıların sayıları oldukça düşüktür. Yeni katılımcıların sayılarını arttırmak için spor tesislerinin kullanımını daha cazip hale getirmek gerekmektedir. Spor tesislerinden faydalanma süreleri arttıkça katılımcı sayılarında azalma görülmektedir. Bu durum üniversite spor tesislerinin müşteri tutundurma konusunda daha dikkatli çalışma yapması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Spor merkezlerine "sağlıklı bir yaşam sürdürme" amacıyla gidenler çoğunluktadır (%27). "Sağlıklı bir yaşam sürdürme" amacı ile spor tesislerini kullanan bireyler, diğer kullanım amaçları ile tesislere gelen bireylere göre tesislerin ve personelin fiziksel görünümünü daha az önemsemektedirler.

Katılımcıların hizmet faktörlerine yüz üzerinden verdikleri önem puan ortalamalarına bakıldığında, algılanan hizmet kalitesi faktörlerinin ortalama puanlarına paralel olarak en yüksek ortalama puanı 25,23 ile "ekipmanların fiziksel görünüşü" faktörü almaktadır. En çok önemsenen ikinci faktör ise 21,34 ortalama puan ile "hizmetin güvenilir ve kusursuz bir şekilde yapabilme becerisi" faktörüdür. Çalışan personelin nasıl giyindikleri, kişisel görünüşleri ve tutum ve davranışları algılanan kalite üzerinde etkili olabilmektedir[17].

Alexsandris ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada da algılanan hizmet kalitesi değerlendirmesinde "heveslilik" boyutu ardından ise "somut özellikler" boyutunun en yüksek hizmet kalitesi puanına sahip olduğunu belirtmişlerdir[18]. Boş zamanları değerlendirme merkezlerinde yapılan bir çalışmada da "heveslilik" ve "yeterlilik" boyutlarında en yüksek hizmet kalitesi algısının oluştuğu görülmektedir[16].

Sonuç olarak, üniversitelerde görev yapan akademik ve idari personelin üniversite spor merkezlerine öncelikli olarak "sağlıklı bir yaşam sürdürme" amacıyla gittikleri belirlenmiştir. Üniversiteler spor merkezlerine 1-3 yıl ve 3-5 yıl süreyle devam eden katılımcılar çoğunluğu oluşturmaktadır.

Algılanan hizmet kalitesine etki eden faktörlerin ortalama puanları ve müşterilerin hizmet kalitesine etki eden faktörlere verdiği önem derecesine bakıldığında "tesisin fiziksel görünüşü" faktörü en yüksek ortalamaya sahiptir. Spor hizmetlerinin üretildiği tesisin kalitesi, ondan yararlanacak kullanıcıyı büyük ölçüde etkilediğinden tesisin giriş çıkışı, ısıtma, ışıklandırma, havalandırma, temizlik, vb. ergonomik ve hijyenik özelliklerinin belli bir kullanım uygunluğuna sahip olması gerekmektedir[19].

Hizmet kalitesini belirlediği genel kabul gören bu beş faktörün çalışmamızda da aynı şekilde algılanan hizmet kalitesini belirlediği açık bir biçimde ortaya çıkmıştır. Yine çalışmamızda üniversitelerin akademik ve idari personelinin kullandıkları spor tesislerinde en çok "tesislerin ve personelin fiziksel görünümü" nü önemsedikleri açık bir biçimde ortaya konmuştur. Katılımcılar ikinci olarak "güvenilirlik" faktörünü (vaat edilen hizmeti doğru olarak zamanında yerine getirme yeteneği), üçüncü olarak "heveslilik" faktörü (müşterilere yardım etme, hızlı hizmet verme istekliliği ve işin zamanında bitirilmesi) önemsemektedirler. Dördüncü olarak "duyarlılık" faktörü (müşteri

ile dođrudan iliřki kuran personelin nazik, saygılı, dűőnceli ve samimi olması) ve beřinci olarak “yeterlilik” faktűrű (servis personelinin gerekli, yeterli bilgiye sahip olması) gelmektedir.

KAYNAKLAR

- 1- Duncan M, Gary H, et al. The Relationship Among Service Quality, Value, Satisfaction and Future Intentions of Customer at an Australian Sports and Leisure Centre. *Sport Management Review* 2002; 5(1): 25–43.
- 2- Zeithaml VA, Berry LL, Parasuraman A. The Behavioral Consequences of Service Quality. *Journal of Marketing* 1996; 60(April): 31–46.
- 3- Kotler P. Kotler ve Pazarlama.  zyağcılar A (Çev), 3. baskı. İstanbul: Sistem Yayıncılık; 2003.
- 4- Gűrbűz E, Ergűlen A. Yűksekűđretim Kurumlarında Hizmet Kalitesi  lçűm ve Modelleri. Ankara: Detay Yayıncılık; 2008.
- 5- Yađcı Mİ, Duman T. Hizmet Kalitesi-Műőteri Memnuniyeti İliřkisinin Hastane Tűrlerine Gűre Karřılařtırılması: Devlet,  zel ve  niversite Hastaneleri Uygulaması. *Dođuř Üniversitesi Dergisi* 2006; 7(2): 218–238.
- 6- Girginer N, řahin B. Spor Tesislerinde Kuyruk Problemine Yűnelik Bir Benzetim Uygulaması. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe* 2007;18(1): 13–30.
- 7- 2008 Yılı Hane Halkı Biliřim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları. Ađustos 2008 (Eriřim Tarihi. 30 Mayıs,2009). Tűrkiye İstatistik Kurumu Haber Bűlteni, http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Duyurular/080827_HanehalkiBITKullanımAnketi.pdf
- 8- Altunışık R. Cořkun R, Bayraktarogűlu S, Yıldırım E. Sosyal Bilimlerde Arařtırma Yűntemleri SPSS Uygulamalı. 4. baskı. Sakarya: Sakarya Kitabevi; 2005.
- 9- Çelik HE. Yapısal Eşitlik Modellemesi ve Bir Uygulama: Genişletilmiş Online Alışveriş Kabul Modeli. Doktora Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. 2009.
- 10- Sevim ř, Akdemir A, Vatanserver K. Lojistik Faaliyetlerinde Dıř Kaynak Kullanan İřletmelerin Aldıkları Hizmetlerin Kalitesinin Deđerlendirilmesine Yűnelik Bir İnceleme. Sűleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakűltesi Dergisi 2008; 13(1): 1-27.
- 11- Yılmaz V, Çelik HE, Ekiz E. Kuruma Bağlılığı Etkileyen Faktűrlerin Yapısal Eřitlik Modelleriyle Araştırılması: Özel ve Devlet Bankası  rneđi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2006; 2: 171–184.
- 12- Bozdađ N, Atan M, Altan S. Hizmet Sektűrűnde Toplam Hizmet Kalitesinin SERVQUAL Analizi ile  lçűmű ve Bankacılık Sektűrűnde Bir Uygulama. VI. Ulusal Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu 29–30 Mayıs, Ankara, 2003.
- 13- Tatlıdil H. Uygulamalı Çok Değerkenli İstatistiksel Analiz. Ankara: Akademi Matbaası; 1996.
- 14- Hair FJ, Anderson ER, Tatham LR, Black CW. *Multivariate Data Analysis*. New Jersey: Prentice Hall; 1998.
- 15- Balcı A. *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yűntem, Teknik ve İlkeleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2001.
- 16- Chang HC, Huang GL. A Study of Service Quality, Customer Satisfaction and Loyalty in Taiwanese Leisure Industry. *The Journal of American Academy of Business* 2006; 9(1): 126–132.
- 17- Argan M, Katırcı H. *Spor Pazarlaması*. 1. baskı. Ankara: Nobel Yayınevi; 2002.
- 18- Alexandris K, Dimitriadis N, Kasiara A. The Behavioural Consequences of Perceived Service Quality: An Exploratory Study in the Context of Private Fitness Clubs in Greece. *European Sport Management Quarterly* 2001; 1(4): 280–299.
- 19- Ekenci G, İmamoğlu F. *Spor İşletmeciliği*. 2. baskı. Ankara: Nobel Yayınevi; 2002.

TÜRKİYE'DEKİ VE AMERİKA'DAKİ SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SPOR ÜRÜNLERİNDE MARKA TERCİHİNİ ETKİLEYEN İLETİŞİM ARAÇLARININ ARAŞTIRILMASI VE KARŞILAŞTIRILMASI

Erdoğan TOZOĞLU¹ M. Zahit SERARSLAN² Menderes KABADAYI³
Özgür BOSTANCI³

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; Türkiye'de Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (MÜBSYO) ile Amerika Birleşik Devletleri Indiana Üniversitesi Sağlık, Beden Eğitimi ve Rekreasyon Okulu (IUHPER) öğrencilerinin spor ürünlerinde marka tercihini etkileyen iletişim araçlarının araştırılması ve karşılaştırılmasıdır. Araştırma anket yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın, Türkiye'deki uygulaması araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Amerika'daki uygulaması daha önce çalışma ile ilgili gerekli bilgilerin verildiği, Indiana Üniversitesine (İÜ) bağlı araştırma merkezinde görevli öğretim elemanı tarafından yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2008–2009 öğretim yılında Amerika ve Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğrenimi gören öğrenciler; örneklemi ise MÜBSYO ile IUHPER okulunda öğrenim gören kadın ve erkek öğrenciler olmak üzere toplamda 752 kişi oluşturmaktadır. İki üniversiteye bağlı yüksek okullardaki öğrencilerin spor ürünlerindeki marka tercihinde etkili olan iletişim araçlarının incelenmesi ile ilgili ölçek Cronbach alpha istatistik yöntemi ile geçerlilik testine tabi tutulmuş ve iç tutarlılık kat sayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Toplanan bilgi ve verilerin analizinde SPSS 14 istatistik paket programı kullanılmıştır. Değerlendirmelerde tanımlayıcı istatistikler ve hipotez testleri sonuçlarından faydalanılmıştır. Marmara Üniversitesi (MÜ) ve (İÜ) öğrencilerinin, spor ürünlerinde marka tercihini etkileyen iletişim araçları açısından aralarında farklılık gözlenmiştir. Spor ürünü üreten işletmeler, marka konumlandırma çalışmalarında pazarın beklenti ve ihtiyaçlarını belirlemeli ve tüketiciler üzerinde etkin olan iletişim araçlarını kullanmalıdırlar. İşletmelerin spor yüksek okulu mezunlarını çalışmalarının markalaşma sürecine katkısı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Marka, spor ürünü, iletişim araçları, etki, tercih

THE INVESTIGATION AND COMPARISON OF COMMUNICATION TECHNIQUES THAT RELATE TO MAKING OF SPORTS TRADE MARK PRODUCTS IN TURKISH AND AMERICAN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS FACULTY STUDENTS

ABSTRACT

The aim of this study is to compare the communication techniques that relate to making preferences of sports trade mark products of the Marmara University School of Physical Education and Sports (MÜBSYO) students and USA Indiana University School of Health, Physical Education, and Recreation (IUHPER) students.

¹Erzurum Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Erzurum

²Marmara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Anadoluhisarı/ İstanbul

³Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu BESYO, Samsun, M.Kabadayı ,menderes@omu.edu.tr (Yazışmadan sorumlu yazar)

During the study, the survey research method was applied by the researcher. A questionnaire was applied to the Turkish students by researcher himself. The same questionnaire was applied to American students by the Director of Research Office of (IUHPER) The total of 752 subjects completed the survey which consisted of both Marmara University (MU) and Indiana University (IU) students. The survey was completed by both male and female students. The measurement in this study, in order to find and investigate the communication techniques which influence the choices of selecting sports products, was the Cronbach Alpha Validity and Reliability Statistics Method. The Cronbach Alpha coefficient was 0,87. All statistical analyses was conducted by SPSS 14 software. Statistical evaluation methods were both descriptive statistics and tests of hypothesis. Significant differences were found between (MU) and (IU) students among the communication techniques which effect the purchasing choices and communication tools of students. The sports equipment producing companies should consider market's expectations and needs, also should use the primary communication tools which influence the consumer's choices suggested that these companies should employ more of the graduates of these faculties.

Key Words: Trade mark, sport product, communication tools, effect, student preference

GİRİŞ

Marka; Bir ürünü tanıtan, hakkında bilgi veren, ürünü ikamelerinden ya da rakiplerinden belirgin biçimde ayırt etmeye yarayan, tüketiciyi motive edip ürünü satın almasını sağlayan hatta tüketicide bağımlılık oluşturup tüketiciyi ürünün sürekli alıcısı yani müşteri haline getirmeye çalışan bir unsurdur [1]. Bir başka ifade ile ürünleri rakiplerinden ayırtıran isim, kavram, sembol, tasarım veya bunların birkaç bileşeninden oluşmaktadır. Marka olmadan tüketicinin gözünde bütün ürünler aynı niteliklere sahip olarak algılanmakta; bu da tüketicinin en ucuz ürünü tercih etmesine neden olmaktadır. İşletmeler, markayı tüketicilerin dikkatini ürünlerine çekmek ve tüketicinin kendi ürününü tekrar tanımasını sağlamak amacıyla kullanmaktadır [2]. Günümüzdeki küreselleşme ve serbest piyasa ekonomisinin hâkimiyeti nedeniyle ortaya çıkan ürün çeşitliliğindeki artış ve tüketicilerin bilinçlenme yolunda attığı adımlar sonucunda markanın önemi daha da artmıştır [3]. Günümüzde artık tüketicilerin bilinçli olması nedeniyle; işletmelerin tüketici davranışlarını iyi analiz etmesi zorunlu hale gelmiştir. Tüketici davranışlarının önceden incelenmesi; geliştirilecek pazarlama karmasının onların istek ve ihtiyaçlarına tam olarak uymasını sağlayıcı bilgiler toplamak anlamına gelir [4].

Tüketicilerin markalı ürünleri tercih etmelerindeki önemli etken markanın sahip olduğu değerdir. Marka ne kadar değer ifade ederse o kadar rağbet görecektir. Marka değeri; "markanın küresel, bölgesel ve ulusal anlamda sağladığı başarıların toplamından oluşur" [5]. Spor endüstrisi gibi devasa boyutlara ulaşan bir sektörde, giderek önemi artan yeni pazarlama stratejileri de dikkate alındığında üniversite öğrencilerinin belirleyici olduğu kabul edilebilir. Özellikle beden eğitimi ve spor yüksek okulundan mezun olan öğrencilerin, sürekli olarak spor içerisinde bulunması (öğretmen, antrenör, yönetici vb. olarak) bunların diğer kişiler tarafından gözlenmesine neden olacaktır. Bu durumda kullandıkları spor ürünü markalarının hitap ettikleri gruplardaki veya çevredeki tüketiciler tarafından daha kolay tercih edilmesi gerçekleşebilir. Bu yüzden, bünyelerinde spor yüksek okulu mezunlarını bulunduran işletmelerin marka konumlandırımada daha etkin stratejiler üretebileceği düşünülmektedir.

İşletmeler tarafından kullanılacak olan etkin ve uygun tanıtım araçlarıyla markalar hedef pazarda kolaylıkla tanınır ve talep görür. Bu durum tüketicilerde marka bağlılığı yaratır. İşletmeler böylelikle ürün ve hizmetlerine olan talep doğrultusunda üretim yapabilirler. Sağlam bir stratejiyle pazara konumlandırılmış bir marka, diğer markalarla rahatlıkla rekabet edebilir [6].

Bu alışma, spor işletmelerinin spor ürünleri markalarının tercihinde etkili olan iletişim araçları neler olduğunun araştırılmasını amaçlamaktadır. Bu erevede Türkiye ve Amerika'da spor eğitimi alan niversite öğrencilerine anket uygulanarak marka tercihlerinde etkili olan iletişim araçları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada farklı sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya sahip tüketiciler gruplarının, marka tercihlerinde etkilendikleri iletişim araçları arasında farklılaşmanın olabileceği düşüncesi savunulmaktadır. Bu yüzden söz konusu düşünceyi desteklemek için araştırma iki farklı tüketiciler grubu olan, Türkiye ve Amerika'daki spor yüksek okulu öğrencilerine uygulanmıştır.

MATERYAL VE METOD

Araştırma Türkiye'de MÜBSYO ile Amerika Birleşik Devletleri IUHPER Okulunda ğrenim gören öğrencilere uygulanmıştır.

Öğrencilerin spor ürünlerindeki marka tercihlerinde etkili olan iletişim araçlarının incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma, analitik yöntem ve anket yönteminin birlikte kullanılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın uygulamalı kısmında kullanılan bilgi ve veriler anket yöntemiyle toplanmıştır

Veriler toplanmasında geçerlik ve güvenirlik analizleri araştırmacılar tarafından yapılan kapalı uçlu 10 maddelik beşli likert tipi leği ile hazırlanan bir anket kullanılmıştır.

Anketin hazırlık aşamasında; soruları oluşturmak için MÜBSYO ğrencilerine marka tercihlerinde hangi iletişim araçlarını kullandıklarını ölçmeye yönelik açık uçlu sorular soruldu. Konuyla ilgili literatür taraması ve alan araştırması sonrasında, uzman kişilerin görüş ve düşüncelerine de başvurularak amaca yönelik bir anket taslağı hazırlandı. Böylece anketin geçerlilik ve güvenirlik analizleri sonucu öğrencilerin marka tercihlerini etkileyen unsurları belirlemeye yönelik kapalı uçlu 10 maddeden oluşan bir anket ortaya çıkarılmıştır. Anketin ilk kısmı öğrencilerin demografik özelliklerini, ikinci kısmı "marka tercihlerinde etkili olan iletişim araçlarının etki düzeylerini" (10 madde) belirlemeyi içermektedir.

I'deki öğrencilere uygulanacak anket formu, eviri konusunda uzman iki ğretim elemanı tarafından ingilizceye çevrilmiştir.

Türkiye'deki uygulamalar bizzat araştırmacı tarafından, ABD'deki uygulamalar ise I'deki ilgililerce yüz yüze ve sınıf ortamlarında gerçekleştirildi. Toplam 800 anket uygulandı. Kısım boş ya da kişisel bilgilerin eksik olduğu anketler değerlendirme dışı tutuldu. Değerlendirmeye alınan anket sayısı 752'dir. Amerika'da uygulanan anketler kargoyla araştırmacıya gönderildi. Bütün uygulamaların aynı zaman diliminde geekleştirilmesine zen gösterildi.

Geçerlilik ve Güvenirlik Analizi

Amaca uygun olduğu varsayılan anket soruları araştırmanın evreni içerisinde kk bir örneklem grubundan seçilen 50 kişiye uygulanarak geçerlilik testi yapılmıştır. Güvenirlik analizlerinde "Cronbach alpha" yöntemi kullanılmış ve alfa değeri 0,87 bulunmuştur. Araştırmanın geçerlilik ve güvenirliliğini etkileyecek olan olgunlaşma etkisini ortadan kaldıracı için, anketlerin öğrencilere uygulanması aynı zaman sürecinde yapıldı. Bununla birlikte anketler her iki üniversitede sınıf ortamında ilgili kişi tarafından öğrencilere dağıtılarak uygulandı.

Araştırmanın Evreni ve rnekleme

Araştırmanın evrenini 2008–2009 ğretim yılında Amerika ve Türkiye'de beden eğitimi ve spor öğrenimi gören öğrenciler, örneklemini ise Türkiye' de MÜBSYO 454, Amerika'da ise IUHPER okulunda öğrenim gören 298 öğrenciler oluşturmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik olarak; ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları; iki grubun karşılaştırmaları içinde Ki Kare analizleri yapıldı. Anlamlılık seviyesi $p \leq 0.05$ olarak belirlendi. Analizler için SPSS 14 istatistik paket programı kullanıldı.

BULGULAR

Spor ürünleri marka tercihlerinde etkili olan iletişim araçlarının ortaya çıkarılması için MÜBSYO ve IUHPER Okulu öğrencilerinin, anket sorularına vermiş oldukları cevapların frekans dağılımı ve Ki-Kare testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3,4,5,6,7,8,9,10,11’de örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde gazete ve derginin etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Ki-kare testinde çıkan sonuçlar göz önünde bulundurularak H0: “MÜBSYO ile IUHPER öğrencilerinin spor ürünlerinde marka tercihinde iletişim araçlarının etkili olma durumu arasında farklılık yoktur” reddedilmiş H1: “MÜBSYO ile IUHPER öğrencilerinin spor ürünlerinde marka tercihinde iletişim araçlarının etkili olma durumu arasında farklılık vardır” kabul edilmiştir. Araştırmanın bulguları aşağıda tablolaştırılarak verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetlerine göre dağılımları

Üniversite	Dağılım	Cinsiyet		Toplam
		Bayan	Erkek	
MÜ	Sayı	155	299	454
	%	34,1	65,9	100
	Genel %	20,6	39,8	60,4
İÜ	Sayı	163	135	298
	%	54,7	45,3	100
	Genel %	21,7	18	39,6
Toplam	Sayı	318	434	752
	%	42,3	57,7	100

Araştırmaya katılan örnek bireylerin 318’i (%42,3) bayan ve 434’ü (%57,7) erkektir. Bayanların 155’i (%20,6) MÜ ve 163’ü (%21,7) İÜ öğrencilerinden; erkeklerin ise 299’u (%39,8) MÜ ve 135’i (%18) İÜ öğrencilerinden oluşmaktadır.

Tablo 2. Örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde televizyonun etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki

Üniversite	Dağılım	“Spor ürünlerinde Marka tercihinde Televizyon etkilidir” Yargısına Katılma Durumu					Toplam
		Çok Etkisiz	Etkisiz	Kararsızım	Etkili	Çok Etkili	
MÜ	Sayı	57	91	28	202	59	437
	%	13	20,8	6,4	46,2	13,5	100
	Genel %	7,9	12,6	3,9	28	8,2	60,5
İÜ	Sayı	16	24	34	175	36	285
	%	5,6	8,4	11,9	61,4	12,6	100
	Genel %	2,2	3,3	4,7	24,2	5	39,5
Toplam	Sayı	73	115	62	377	95	722
	%	10,1	15,9	8,6	52,2	13,2	100

P: 0,001 sd: 4

Öğrencilerin mensup oldukları üniversiteye göre spor ürünlerinde marka tercihinde televizyonun etkisi olduğu konusundaki düşünceleri bakımından çok önemli farklılık gösterdikleri söylenebilir ($p < 0.01$). Spor ürünlerinde marka tercihinde televizyonun etkisi olmadığını düşünenlerin oranı MÜ’de %12,8 iken, İÜ’de %8,4’dür. Bu duruma karşın televizyonun etkisi olduğunu düşünenlerin, İÜ’deki oranı %61,4’ iken, MÜ’de bu oran %28’de kalmaktadır.

Tablo 3. Örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde radyonun etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki

Üniversite	Dağılım	“Spor ürünlerinde Marka tercihimde Radyo Etkilidir” Yargısına Katılma Durumu					Toplam
		Çok Etkisiz	Etkisiz	Kararsızım	Etkili	Çok Etkili	
Marmara Üniversitesi	Sayı	115	204	40	73	5	437
	%	26,3	46,7	9,2	16,7	1,1	100
	Genel %	15,9	28,3	5,5	10,1	,7	60,5
Indiana Üniversitesi	Sayı	68	125	53	37	2	285
	%	23,9	43,9	18,6	13	,7	100
	Genel %	9,4	17,3	7,3	5,1	,3	39,5
Toplam	Sayı	183	329	93	110	7	722
	%	25,3	45,6	12,9	15,2	1,0	100

p. 0,006 sd: 4

Öğrencilerin mensup oldukları Üniversiteye göre spor ürünlerinde marka tercihinde radyonun etkisi olduğu konusundaki düşünceleri bakımından da çok önemli farklılık ortaya koymuşlardır ($p < 0.01$). Spor ürünlerinde marka tercihinde radyonun çok etkisiz olduğunu düşünenlerin oranı MÜ’de %26,3, İÜ’de %23,9’dur. Aynı şekilde radyonun etkili olduğunu söyleyenlerin MÜ’deki oranı %16,7’iken, İÜ’deki oranı %13’te kalmaktadır.

Tablo 4. Örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde gazete ve derginin etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki

Üniversite	Dağılım	“Spor ürünlerinde Marka tercihimde Gazete ve Dergiler Etkilidir” Yargısına Katılma Durumu					Toplam
		Çok Etkisiz	Etkisiz	Kararsızım	Etkili	Çok Etkili	
Marmara Üniversitesi	Sayı	38	64	21	242	72	437
	%	8,7	14,6	4,8	55,4	16,5	100
	Genel %	5,3	8,9	2,9	33,5	10	60,5
Indiana Üniversitesi	Sayı	54	104	61	55	11	285
	%	18,9	36,5	21,4	19,3	3,9	100
	Genel %	7,5	14,4	8,4	7,6	1,5	39,5
Toplam	Sayı	92	168	82	297	83	722
	%	12,7	23,3	11,4	41,1	11,5	100

P: 0,01 sd: 4

Öğrencilerin mensup oldukları üniversiteye göre spor ürünlerinde marka tercihinde gazete ve derginin etkisi olduğu konusundaki düşünceleri bakımından da aynı şekilde anlamlı farklılıklar

göstermişlerdir ($p < 0,01$) Bu bağlamda spor ürünlerinde marka tercihinde gazete ve derginin etkisiz olduğu görüşünde olanların oranı, İÜ'de %36,5, MÜ'de %14,6'dır. Bu durumun aksine gazete ve derginin etkili olduğunu düşünenlerin, MÜ öğrencilerinde oranı %55,4 gibi yüksek oranda olmasına karşın İÜ öğrencilerinde %19,3 gibi düşük oranda olduğu gözlenmektedir. Benzer durum çok etkili olduğunu düşünenler arasında da gözlenmektedir. Çok etkili olduğunu düşünenlerin, MÜ öğrencilerinde oranı %16,5 iken, İÜ öğrencilerinde %3,9'da kalmaktadır.

Tablo 5. Örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde internetin etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki

Üniversite	Dağılım	"Spor ürünlerinde Marka tercihinde İnternet Etkilidir" Yargısına Katılma Durumu					Toplam
		Çok Etkisiz	Etkisiz	Kararsızım	Etkili	Çok Etkili	
Marmara Üniversitesi	Sayı	36	62	24	210	105	437
	%	8,2	14,2	5,5	48,1	24	100
	Genel %	5	8,6	3,3	29,1	14,5	60,5
Indiana Üniversitesi	Sayı	20	19	32	168	46	285
	%	7	6,7	11,2	58,9	16,1	100
	Genel %	2,8	2,6	4,4	23,3	6,4	39,5
Toplam	Sayı	56	81	56	378	151	722
	%	7,8	11,2	7,8	52,4	20,9	100

P: 0,01 sd: 4

Öğrencilerin mensup oldukları üniversiteye göre spor ürünlerinde marka tercihinde internetin etkisi olduğu konusundaki düşünceleri bakımından farklılık gösterdikleri söylenebilir. Nitekim p değeri 0.01'den küçük olduğundan bu farklılığın çok önemli bir farklılık olduğu söylenebilecektir. İnternetin, spor ürünlerinde marka tercihindeki etki oranları incelendiğinde, etkisiz olduğu görüşünü belirtenlerin MÜ öğrencilerinde oranı %14,2 iken, İÜ öğrencilerinin oranı ise %6,7'de kalmaktadır. Etkili olduğunu söyleyen her iki Üniversitenin görüşleri karşılaştırıldığında İÜ öğrencilerinin oranı %58,9 iken MÜ öğrencilerinin oranı ise %48,1'dir. Bu durumun aksine yargıya çok etkili diyenlerin oranı karşılaştırıldığında ise MÜ öğrencilerinin oranı %24, İÜ öğrencilerinin ise %16,1'de olduğu gözlenmektedir.

Tablo 6. Örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde popüler kültürün etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki

Üniversite	Dağılım	"Spor ürünlerinde Marka tercihinde Popüler Kültür etkilidir" Yargısına Katılma Durumu					Toplam
		Çok Etkisiz	Etkisiz	Kararsızım	Etkili	Çok Etkili	
Marmara Üniversitesi	Sayı	57	72	69	174	65	437
	%	13	16,5	15,8	39,8	14,9	100
	Genel %	7,9	10	9,6	24,1	9	60,5
Indiana Üniversitesi	Sayı	16	29	36	157	47	285
	%	5,6	10,2	12,6	55,1	16,5	100
	Genel %	2,2	4	5	21,7	6,5	39,5
Toplam	Sayı	73	101	105	331	112	722
	%	10,1	14	14,5	45,8	15,5	100

P: 0,001 sd: 4

Öğrencilerin mensup oldukları üniversiteye göre spor ürünlerinde marka tercihinde popüler kültürün etkisi olduğu konusundaki düşünceleri bakımından çok önemli farklılık gösterdikleri söylenebilir. Popüler kültürün, spor ürünlerinde marka tercihindeki etkili olma oranına, çok etkisiz olduğunu söyleyenlerin MÜ öğrencilerinde oranı %13 iken, İÜ öğrencilerinde %5,6'da kalmaktadır. Benzer durum etkisiz olduğunu söyleyen bireylerde gözlenmektedir. Etkisiz olduğunu söyleyen MÜ öğrencilerinin oranı %16,5 iken, İÜ öğrencilerinin oranının %10,2'de olduğu gözlenmektedir. İnternetin etkili olduğu görüşünü belirtenlerin, İÜ öğrencilerindeki oranı yüksek olmasına (%55) karşın bu oran MÜ öğrencilerinde düşüktür (%39,8).

Tablo 7: Örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde ünlülerin etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki

Üniversite	Dağılım	"Spor ürünlerinde Marka tercihimde Ünlüler Etkilidir" Yargısına Katılma Durumu					Toplam
		Çok Etkisiz	Etkisiz	Kararsızım	Etkili	Çok Etkili	
Marmara Üniversitesi	Sayı	107	117	50	118	45	437
	%	24,5	26,8	11,4	27	10,3	100
	Genel %	14,8	16,2	6,9	16,3	6,2	60,5
Indiana Üniversitesi	Sayı	40	68	78	75	24	285
	%	14	23,9	27,4	26,3	8,4	100
	Genel %	5,5	9,4	10,8	10,4	3,3	39,5
Toplam	Sayı	147	185	128	193	69	722
	%	20,4	25,6	17,7	26,7	9,6	100

P: 0,01 sd: 4

Öğrencilerin mensup oldukları Üniversiteye göre spor ürünlerinde marka tercihinde ünlülerin etkisi olduğu konusundaki düşünceleri bakımından farklılık gösterdikleri söylenebilir. Önem derecesinin $p < 0,01$ seviyesinde olması da bu bağın çok önemli olduğunu göstermektedir. Spor ürünlerinde marka tercihinde ünlüler etkilidir yargısına ilişkin her iki üniversitenin görüşleri karşılaştırıldığında, çok etkisiz olduğunu düşündüklerini belirten öğrencilerin, MÜ öğrencilerindeki oranı %24,5, İÜ öğrencilerinde %14'dür. Yine çok etkili olduğu görüşünde olanların, MÜ öğrencilerindeki oranı %10,3' iken, İÜ öğrencilerinde bu oranın % 8,4 olduğu gözlenmektedir.

Tablo 8. Örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde spor organizasyonlarının etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki

Üniversite	Dağılım	"Spor ürünlerinde Marka tercihimde Spor Organizasyonları Etkilidir" Yargısına Katılma Durumu					Toplam
		Çok Etkisiz	Etkisiz	Kararsızım	Etkili	Çok Etkili	
Marmara Üniversitesi	Sayı	12	22	18	235	150	437
	%	2,7	5	4,1	53,8	34,3	100
	Genel %	1,7	3	2,5	32,5	20,8	60,5
Indiana Üniversitesi	Sayı	11	13	31	160	70	285
	%	3,9	4,6	10,9	56,1	24,6	100
	Genel %	1,5	1,8	4,3	22,2	9,7	39,5
Toplam	Sayı	23	35	49	395	220	722
	%	3,2	4,8	6,8	54,7	30,5	100

P: 0.01 sd: 4

Tablo 8’de MÜ ile İÜ arasında spor ürünlerinde marka tercihinde spor organizasyonlarının etkisi olduğu konusundaki düşünceler bakımından çok önemli farklılık olduğu anlaşılmaktadır ($p<0.01$). Spor organizasyonlarının, spor ürünlerinde marka tercihindeki etki oranları incelendiğinde, çok etkili olduğu görüşünü sunan MÜ öğrencilerinin oranı %34,3’ iken, İÜ öğrencilerinin oranı %24,6’da kalmaktadır. Bu durumun aksine etkili olduğunu düşünenler, İÜ öğrencilerinde %56,1’ iken, MÜ öğrencilerinde %53,8 olarak gözlenmektedir. Çek etkisiz olduğunu belirten, İÜ öğrencilerinin oranı %3,9 iken, MÜ’de bu oran %2,7 olarak gözlenmektedir.

Tablo 9. Örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde reklâmların etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki

Üniversite	Dağılım	"Spor ürünlerinde Marka tercihinde Reklâmlar Etkilidir" Yargısına Katılma Durumu					Toplam
		Çok Etkisiz	Etkisiz	Kararsızım	Etkili	Çok Etkili	
Marmara Üniversitesi	Sayı	28	43	24	204	138	437
	%	6,4	9,8	5,5	46,7	31,6	100
	Genel %	3,9	6	3,3	28,3	19,1	60,5
Indiana Üniversitesi	Sayı	12	13	30	184	46	285
	%	4,2	4,6	10,5	64,6	16,1	100
	Genel %	1,7	1,8	4,2	25,	6,4	39,5
Toplam	Sayı	40	56	54	388	184	722
	%	5,5	7,8	7,5	53,7	25,5	100

P: 0,01 sd: 4

..

Öğrencilerin mensup oldukları üniversiteye göre spor ürünlerinde marka tercihinde reklâmların etkisi olduğu konusundaki düşünceleri bakımından da anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.01$). Spor ürünlerinde marka tercihinde reklâmların etkili olduğunu belirten, İÜ öğrencilerinin oranı %64,6 gibi yüksek oranda olmasına karşın, MÜ öğrencilerinde oranın %46,7 olduğu gözlenmektedir. Bu durumun aksine çok etili olduğunu düşünenlerin, MÜ öğrencilerindeki oranı %31,6’ iken, İÜ öğrencilerinde %16,1 olarak gözlenmektedir. Etkisiz olduğunu belirtenlerin oranları karşılaştırıldığında, MÜ öğrencilerinin oranı %9,8’ iken, İÜ öğrencilerinin oranı %4,6 olarak gözlenmektedir.

Tablo 10. Örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde sinema aralarındaki reklâmların etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki

Üniversite	Dağılım	"Spor ürünlerinde Marka tercihinde Sinema aralarındaki reklâmlar etkilidir" Yargısına Katılma Durumu					Toplam
		Çok Etkisiz	Etkisiz	Kararsızım	Etkili	Çok Etkili	
Marmara Üniversitesi	Sayı	110	139	62	105	21	437
	%	25,2	31,8	14,2	24	4,8	100
	Genel %	15,2	19,3	8,6	14,5	2,9	60,5
Indiana Üniversitesi	Sayı	50	109	71	47	8	285
	%	17,5	38,2	24,9	16,5	2,8	100
	Genel %	6,9	15,1	9,8	6,5	1,1	39,5
Toplam	Sayı	160	248	133	152	29	722
	%	22,2	34,3	18,4	21,1	4	100

P: 0,01 sd: 4

MÜ öğrencileri ile İÜ öğrenciler arasında, spor ürünlerinde marka tercihinde sinema aralarındaki reklâmların etkisi olduğu konusundaki düşünceleri bakımından önemli derecede farklılık ($p<0.01$) görülmektedir. Spor ürünlerinde marka tercihinde sinema aralarındaki reklâmlar etkilidir yargısının, çok etkisiz olduğunu düşünenlerin MÜ'deki oranı %25,2 iken, İÜ'de %17,5 olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumun aksine etkisiz olduğunu düşünenlerin oranı İÜ'de %38,2 iken MÜ'de %31,8 olarak gözlenmektedir. Etkili olduğu görüşünü belirten öğrencilerin, MÜ'deki oranı %24 iken, İÜ'de %16'5'de kalmaktadır.

Tablo 11. Örnek bireylerin mensup oldukları üniversite ile spor ürünlerinde marka tercihinde sinema ve filmlerde kullanılan markaların etkisine ilişkin görüşleri arasındaki ilişki

Üniversite	Dağılım	"Spor ürünlerinde Marka tercihinde Sinema ve Filmlerde Kullanılan Markalar etkilidir" Yargısına Katılma Durumu					Toplam
		Çok Etkisiz	Etkisiz	Kararsızım	Etkili	Çok Etkili	
Marmara Üniversitesi	Sayı	87	132	68	123	27	437
	%	19,9	30,2	15,6	28,1	6,2	100
	Genel %	12	18,3	9,4	17	3,7	60,5
Indiana Üniversitesi	Sayı	49	91	70	66	9	285
	%	17,2	31,9	24,6	23,2	3,2	100
	Genel %	6,8	12,6	9,7	9,1	1,2	39,5
Toplam	Sayı	136	223	138	189	36	722
	%	18,8	30,9	19,1	26,2	5	100

P: 0,01 sd: 4

Öğrencilerin mensup oldukları üniversiteye göre spor ürünlerinde marka tercihinde sinema ve filmlerde kullanılan reklâmların etkisi olduğu konusundaki düşünceleri bakımından önemli farklılık gösterdikleri söylenebilir ($p<0.01$). Nitekim spor ürünlerinde marka tercihinde sinema ve filmlerde kullanılan markalar etkilidir önermesinin, çok etkisiz olduğunu düşünen MÜ'deki öğrencilerin oranı %19,9 iken, İÜ'de bu oran %17,2'de kalmaktadır. Bu durumun aksine, etkisiz olduğunu belirtenlerin oranı İÜ'de %31,9 iken, MÜ'de %30,2 olarak gözlenmektedir. Etkili olduğu görüşünde olan MÜ'deki öğrencilerin oranı %28,1 iken, İÜ'de %23,2'de kaldığı gözlenmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Spor ürünleri dünyada çok büyük bir pazar oluşturmuşlardır. Çünkü spor tüm insanların gerek aktif gerekse pasif bir biçimde içinde oldukları bir olgudur. Spor işletmeleri hedef pazarlarına çeşitli ürün veya hizmetler sunarak, bu pazardaki tüketicilerin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlar. Spor ürünü farklı amaçlar doğrultusunda aktif şekilde spor yapmakta olan bireylere, izleyicisine veya sponsoruna fayda sağlamak için biçimlendirilen ürün, hizmet veya ikisinin bileşenidir [7].

Tüketicilerin, işletmelerin üretmekte oldukları ürün veya hizmetleri, diğer işletmelerin ürün veya hizmetlerinden ayırt edebilmeleri için marka amaca yönelik önemli bir araçtır. Çünkü marka aynı zamanda bir değerdir. Değer de insan davranışlarına rehberlik eden ilkeler bütünü ise [8]; "bazı amaç ve davranışları diğer davranış ve amaçlara göre tercih edilebilir kılan, sürekliliği olan inanışlardır" [6,9,10] savından hareketle işletmeler markalarının tercih edilebilirlik stratejilerini

geliştirilebilir. İşletmelerin ortaya çıkardıkları markaya karşı talep uyandırabilmesi ve tüketicileri satın alma davranışına sürükleyebilmesi uygun iletişim araçlarının etkin bir şekilde kullanılmasıyla gerçekleşebilir. Bununla birlikte işletmelerin kullandıkları iletişim araçlarının etkili olabilmesini sağlamak için, hedef aldığı pazarın demografik, kültürel ve ekonomik özelliklerini analiz etmesi gerekmektedir. Ayrıca, hafızada kalan güçlü yönleri olan marka isimlerinin aile ya da roman markası isimlerinden daha fazla tüketici hafızasında kalabileceği ve tercih sebebi olabileceği unutulmamalıdır [11]. Bununla beraber tüketiciler arasında ürün tercih belirleme eğilimleri yeni markalardan daha çok yaygınlaştırılmış markalar lehinedir [12].

Spor işletmelerinin ürün veya hizmetlerini amaçları doğrultusunda etkin bir biçimde rekabet edebilmeleri, ancak pazarda etkin olan iletişim araçları vasıtasıyla markasına karşı talep oluşturmalarına bağlıdır.

Bu çalışmada farklı kültürel ve ekonomik yapıya sahip olan MÜ ve İÜ'deki öğrencilerin marka tercihlerinde, iletişim araçlarının etkileri karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmadan elde edilen sonuçlara göre MÜ ve İÜ öğrencilerinin spor ürünlerinde marka tercihlerini etkileyen iletişim araçları karşılaştırıldığında, MÜ öğrencilerinde iletişim araçlarının etki oranları şu şekilde sıralanmaktadır; "gazete ve dergi", "internet", "reklâmlar", "sinema ve filmlerde kullanılan markalar", "televizyon, sinema filmleri aralarındaki reklâmlar" ve "radyo" olarak bulunmuştur.

İÜ öğrencilerinde bu sıralama, "reklâmlar", "televizyon", "internet", "sinema ve filmlerde kullanılan markalar", "gazete ve dergi", "radyo ve sinema filmleri aralarındaki reklâmlar" olarak bulunmuştur. Bu bağlamda her iki Üniversite arasında farklılık bulunmaktadır.

Sonuçta İÜ öğrencilerinin gazete ve dergi hariç diğer iletişim araçlarından MÜ öğrencilerine kıyasla daha yüksek oranda etkilendikleri görülmektedir.

Türkiye de, marka tercihi tüketicileri etkileyebilmek için öncelikle gerekli mesaj ve tanıtımların, gazete, dergi, internet ve reklâmlar aracılığıyla yapılmasının daha etkili olabileceği sonucuna ulaşılabilir. Amerika'da ise, reklâmlar, televizyon ve internetin marka tercihi oluşturmada etkili iletişim araçları olduğu söylenebilir. Her iki üniversitede iletişim araçlarının, marka tercihi konusunda önemli etkiye sahip oldukları gözlenmiştir. İşletmeler marka yaratma çalışmalarında, çevresi ile etkili iletişim kurma yöntemlerini bilmesi gerekir. Şayet işletme ürün veya hizmetlerini tanıtmak ve tutundurmak için, tüketiciyle etkili iletişim kurma yöntemlerini bilmiyorsa marka tercihi oluşturmada başarısız olacaktır [13].

Yukarıdaki bilgiler çerçevesinde, spor ürünü üretmekte ve pazarlamakta olan işletmelerin, pazarda rekabet edebilmesi ve tutunabilmesi için marka tanıtımını etkin biçimde yapmalıdırlar. Etkin bir marka oluşturmak veya pazarda var olan markasını tüketici üzerinde etkili kılmak için hangi iletişim araçlarının marka tercihi konusunda etkili olduğunu bilmeleri gerekmektedir. Bu çalışmada etkili iletişim araçlarının önemi vurgulanmıştır. Bu çalışma Uluslararası pazarda rekabet edecek spor ürünü üreten işletmeler için bir kaynak teşkil edecektir.

• İşletmeler marka konumlandırma konusunda etkili olan iletişim araçlarını belirleyerek, tanıtımlarını bu araçlar üzerinden yapmalıdırlar.

• Spor işletmeleri, beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörlere markalarını kullanarak öğrenciler ve sporcular üzerinde etkili bir tanıtım stratejisi uygulamadırlar.

• Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarının lisans veya lisansüstü programlarında marka yönetimi dersinin yer alması gerekmektedir. Bu durum Beden Eğitimi ve Spor yüksek okulu mezunlarının istihdam edilmelerini kolaylaştıracaktır.

KAYNAKLAR

- 1 - Kurtuldu, Hüseyin S., Markalı Ürünleri Kullananları Kullanmayanlardan Ayıran Faktörler, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı:25,Yıl:2008/2, 71-88.
- 2 - Arnold W., Das 1x1 Des Marketings 10 Stufen zum Erfolg, Augsburg, mgv, s.206, 2001.
- 3 - Keller KL., Stratejiç Brand Management, Building, Measuring and Managing Brand equity, Prentice Hall, New York, 2003.
- 4 - Odabaşı Y, Barış G. Tüketici Davranışı, Kapital Medya Hizmetleri A.Ş. 2. Baskı, İstanbul, s.17; 2003.
- 5 - Elitok B., Hadi Markalaşalım, Sistem Yayıncılık, İstanbul, s.91. 2003.
- 6 - Oh J, Fiorito SSS. Korean Women's Clothing Brand Loyalty, Journal of Fashion Marketing and Management, 2002, Vol. 6 Issue 3, p. 206–222, 17
- 7 - Arğan M, Katırcı H., Spor Pazarlaması, Nobel Yayın Dağıtım LTD. ŞTi., 1. Baskı, Ankara, s. 228, 2002.
- 8 - Gutman, Jonathan., A Means-End Chain Model Based On ConsumerCategorization Processes, Journal Of Marketing. 1982, Vol:56, Spring; Ss.60–72.
- 9 - Solomon, Michael R., Consumer Behavior Buying, Having And Being. Prentice Hall International Editions, Third Edition, New Jersey, 1996.
- 10 - Hayer, D.Wayne Ve Deborah J. Macilnnis., Consumer Behaviour, Houghton Mufflin Company, Usa, 1997.
- 11 - J. Colleen, Mccracken., M. Carole, Macklin., The Role of Brand Names and Visual Cues in Enchancing Memory for Consumer Packaged Goods , Marketing Letters, Kluwer Academic Publishers, 1998, s. 219.
- 12 - Mccarthy, Mliichael S., Heath, Timothy B., Milberg, S. New Brands Versus Brand Extentions, Attitudes Versus Choice: Experimental Evidence for Theory and Practice, J. Marketing Letters, Kluwer Academic Publishers,, 2001, s. 80.
- 13 - Ar AA., Marka ve Marka Stratejileri, Nobel Basımevi, 2. Baskı, s.45, Ankara,2007.